

VAASAN YLIOPISTO

Filosofinen tiedekunta

Joanna Pelkonen

Murteellisuus kaavanimistössä

Tarkastelun kohteina Etelä-Pohjanmaan murre ja lounaismurteet

Nykysuomen pro gradu -tutkielma

Vaasa 2015

SISÄLLYS	
TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Tavoitteet	7
1.2 Aineisto	7
1.3 Menetelmä	8
2 NIMISTÖNTUTKIMUKSEN TEORIAA	9
2.1. Paikannimet	9
2.1.1 Syntaktissemanttinen kuvausmalli	10
2.1.2 Jaottelu kulttuurinimiin ja luontonimiin	11
2.2 Kaavanimet	12
2.2.1 Kaavanimien muodostaminen	12
2.2.2 Aihepiirinimeäminen	13
2.2.3 Hyvä kaavanimi	15
3 MURRETUTKIMUS	18
3.1 Eteläpohjalainen murre	19
3.1.1 Eteläpohjalainen murrealue	19
3.1.2 Eteläpohjalaiselle murteelle ominaisia piirteitä	20
3.2 Lounaismurteet	22
3.2.1 Lounaismurteiden alue	22
3.2.2 Lounaismurteille ominaisia piirteitä	23
3.3 Kansanlingvistiikka	25
4 MURTEELLISUUS AINEISTONI KAAVANIMISTÖSSÄ	28
4.1 Murteellisten kaavanimien osuus laskennallisesti	30
4.1.1 Etelä-Pohjanmaan murre	30
4.1.2 Lounaismurteet	31
4.2 Eteläpohjalainen murrealue	32

4.2.1	Alavus	32
4.2.2	Kauhajoki	34
4.2.3	Kauhava	37
4.2.4	Laihia	44
4.2.5	Seinäjoki	46
4.2.6	Pohdintaa	53
4.3	Lounaismurteiden alue	54
4.3.1	Luvia	54
4.3.2	Naantali	59
4.3.3	Rauma	64
4.3.4	Rusko	82
4.3.5	Salo	87
4.3.6	Pohdintaa	97
5	PÄÄTÄNTÖ	99
	LÄHTEET	105

VAASAN YLIOPISTO
Filosofinen tiedekunta

Tekijä:	Joanna Pelkonen
Pro gradu -tutkielma:	Murteellisuus kaavanimistössä Tarkastelun kohteina Etelä-Pohjanmaan murre ja lounaismurteet
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Nykysuomi
Valmistumisvuosi:	2015
Työn ohjaaja:	Riikka Nissi

TIIVISTELMÄ:

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena on kaavanimistö ja sen murteellisuus. Tutkielman tavoitteena on selvittää mitkä ovat kaavanimien nimenantoperusteet sekä miten murteellisuus näkyy kaavanimistössä. Työssäni selvitän, onko murrealueilla vaikutusta siihen, kuinka laajasti murteellisuus näkyy kaavanimistössä. Tutkin myös, esiintyvätkö murrepiirteet aihepiiriniminä kaavanimistössä ja vaikuttavatko paikkakunnan koko ja sijainti murrenimien lukumäärään. Selvitän aineistossani olevat murteelliset ilmaukset yleiskieliseen muotoon. Lisäksi tutkin, minkälainen murreaines hyväksytään kaavanimistöön ja missä kohtaa nimeä murreaines esiintyy.

Aineistooni olen valinnut Etelä-Pohjanmaan murrealueelta kunnat: Alavus, Kauhajoki, Kauhava, Laihia ja Seinäjoki. Lounaismurteiden alueelta tutkimusaineistooni kuuluvat: Luvia, Naantali, Rauma, Rusko ja Salo. Olen valinnut aineistooni kuntia, jotka ovat erikokoisia ja sijaitsevat eri puolilla murrealuetta. Tutkimukseni teoreettinen tausta on nimistötieteellinen ja murremaantieteellinen sekä käytän tutkimuksessani hyväksi paikannimien ja kaavanimien teoriaa. Etsin kaavanimistöä Etelä-Pohjanmaan murteelle ja lounaismurteille tyypillisiä piirteitä ja äänneasuja. Poimin aineistostani murre sanat ja selvitän niiden merkityksen. Kaavanimien arvioinnin kriteereinä käytän hyvän kaavanimen ominaisuuksia, joita ovat mieluisuus, muistettavuus, vaivattomuus ja muuttumattomuus.

Tutkimukseni päätelmissä totean, että kaikista aineistoni kuntien kaavanimistöistä löytyy murteellisuutta. Lounaismurteiden alueella murteellisia piirteitä on kahdeksalla prosentilla kaavanimistä. Etelä-Pohjanmaan murrealueella vastaava luku on kaksi prosenttia. Raumalla murteellisuutta on eniten, 16 prosenttia sen kaavanimistä on murteellisia. Molempien murrealueiden kaavanimistössä käytetään enemmän murre sanoja kuin murteellisia äänneasuja, mutta lounaismurteiden alueella murteellisten äänneasujen osuus murteellisista ilmauksista on huomattavasti suurempi. Sekä vanhaan nimistöön pohjautuvissa että aihepiirin mukaan nimetyissä kaavanimissä käytetään murre sanoja ja murteellisia äänneasuja. Aineistoni kaavanimissä murreaines on pääsääntöisesti nimen määriteosassa, mutta joissakin tapauksissa murteellisuutta on myös nimen perusosassa.

Avainsanat: nimistö tutkimus, murretutkimus, kaavanimistö, Etelä-Pohjanmaan murre, lounaismurteet

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen aiheena on kaavanimistö ja sen murteellisuus. Kaavanimistöllä tarkoitetaan paikkakunnan virallista nimistöä, joita ovat torien, puistojen, katujen, teiden, kujien ja siltojen nimet (Terho 1979: 21). Tässä tutkimuksessa keskityn katujen, teiden ja kujien nimiin, jotka on mainittu paikkakunnan opaskartassa. Suomen kieli on jakaantunut eri murrealueisiin, joista otan tutkimuksessani tarkasteluun kaksi murrealuetta, eteläpohjalaisen murteen ja lounaismurteet.

Halusin tutkia tätä aihetta, koska kaavanimien murteellisuutta ei ole aikaisemmin laajemmin tutkittu. Murre sanojen ja murteellisten ilmausten käyttäminen kaavanimistössä on ollut ja on kirjavaa. Yhtäläillä kirjavaa on ollut myös suhtautuminen niiden käyttämiseen. Murre sanat, kuten vihta ja vasta, ovat pääosin hyväksytyjä ja usein annetaan ymmärtää, että uudisnimissä on kunnioitettava ja käytettävä alueen omaa murretta (Viljamaa-Laakso 1999: 41). Toisaalta taas murteenmukaisten äänneasujen kirjoittamisen ja systemaattisen käyttämisen kaavanimistössä pelätään aiheuttavan ongelmia esimerkiksi postin kulussa ja hälytystilanteissa (Lehikoinen 1982: 43; Paikkala 1999: 36). Ristiriitainen suhtautuminen murre sanojen ja murteellisten ilmaisujen käyttöön kaavanimistössä oli myös merkittävä syy siihen, miksi päädyin tutkimaan murteiden ja kaavanimien välistä suhdetta.

Perinteiset paikannimet ovat syntyneet omia aikojaan tietyille paikalle eikä nimen antajasta ole tietoa. Kaavanimien toteuttaminen on erilaista. Paikka, jolle pitää antaa nimi, on jo valmiina. Kun paikalle luodaan kaavanimistöä, ainoastaan pieni osa alueen vanhasta paikannimistöstä pystytään hyödyntämään. Yleensä nimen muodostamisesta päättävät muut kuin alueen asukkaat. Kaavanimien muodostamisessa yritetään käyttää alueen vanhat paikannimet hyödyksi. Usein ne eivät kuitenkaan riitä kaavanimistön pohjaksi, jolloin tarvitaan uusia nimiaineksia. (Närhi 1989: 344)

Hyviä nimeämisperusteita alueelle ovat kohteen ominaisuudet, esimerkiksi muoto, koko ja maasto sekä seudun historiaan läheisesti liittyvät nimet, esimerkiksi vanhat

elinkeinot, merkittävät tapahtumat, edesmenneet merkkihenkilöt ja seudulle tyypilliset harrastukset. (Närhi 1989:344–345)

Ympäröivän alueen murre näkyy tietyille paikalle syntyneessä nimessä. Nimi on kuulunut ja kuuluu kiinteästi alueensa kieliaineeseen ja se on muuttunut ja muuttuu samalla tavoin kuin yleiskielinenkin aines. Nimet ovat murteensa äännelakien alaisia, joten niistä löytyvät samat murrepiirteet kuin paikallisesta kieliaineksestä. (Nissilä 1962: 84.)

On selvää, että paikallinen murre näkyy vanhoissa paikannimissä, mutta kuten jo edellä totesin, vanhat paikannimet eivät riitä runsaan kaavanimistön käyttöön. Luonnollisesti kaavanimistössä on nimiä, jotka pohjautuvat vanhoihin paikalla olleisiin nimiin, mutta onko paikallista murretta myös uusissa kaavanimistöä varten suunnitelluissa nimissä?

Otan tarkasteltavakseni kaksi murrealuetta: Etelä-Pohjanmaan murteen ja lounaismurteet. Näiden alueiden valintaan vaikuttivat eteläpohjalaisen murteen selkeä eroavaisuus muista murteista ja murrealueen yhtenäisyys. Myös lounaismurteet eroavat selkeästi muista murteista muun muassa loppuheiton ja sisäheiton vuoksi. Suomen murrealueen voisi jakaa niinkin, että lounaismurteet muodostaisivat toisen osan ja muut murrealueet toisen osan. (Rapola 1969: 106–108, 125)

Tutkielmani aiheessa yhdistyy kaksi eri tutkimusaluetta, murretutkimus ja nimistöntutkimus. Nimistöntutkimuksen päälähteenä käytän paikannimiosuudessa Eero Kiviniemen ja Terhi Ainialan tutkimuksia. Kaavanimistön teoriaosassa päälähteenäni ovat Eeva Maria Närhen tutkimukset.

Suurimpana apunani murretutkimuksen teoriaosassa ovat lounaismurteiden osalta Heikki Ojansuun kirjoitukset ja Etelä-Pohjanmaan murrealueelta Jussi Lauroselan väitöskirja. Lisäksi murretutkimuksessani olen käyttänyt apuna Lauri Kettusen ja Martti Rapolan tutkimuksia. Murresanaston selvittämiseen olen käyttänyt Suomen murteiden sanakirjaa. Koska sanakirja on ilmestynyt vasta osittain, olen hyödyntänyt murrealueiden omia sanakirjoja.

1.1 Tavoitteet

Tutkimustehtäväni ja tavoitteeni on tutkia, minkä mukaan paikka on nimetty ja miten murteellisuus näkyy kaavanimistössä. Tarkastelun kohteena on kaksi toisistaan maantieteellisesti erillistä ja erilaista murrealuetta. Tutkin, onko murrealueilla vaikutusta siihen, kuinka laajasti murteellisuus näkyy paikkakunnan kaavanimistössä. Tutkin myös sitä, esiintyvätkö murrepiirteet aineistoni kaavanimissä ryhmänimienä vai ovatko ne hajanaisesti ympäri paikkakuntaa. Pohdin tutkimuksessani vielä, vaikuttavatko paikkakunnan koko ja sijainti merkittävästi murrenimien lukumäärään. Selvitän aineistossani olevat murteelliset ilmaisut yleiskieliseen muotoon. Lisäksi pohdin sitä, minkälainen murreaines hyväksytään kaavanimiin ja esiintyykö murteellisuus nimen perus- vai määriteosassa. Otan tutkimukseeni myös kvantitatiivisen näkökulman. Siinä laskennallisen tarkastelun kohteena ovat aineistoni murteelliset kaavanimet suhteessa muihin paikkakunnalla esiintyviin kaavanimiin.

1.2 Aineisto

Aineistoni koostuu Etelä-Pohjanmaan murrealueen paikkakunnista ja lounaismurteiden alueella sijaitsevista paikkakunnista. Etelä-Pohjanmaan murrealueeseen kuuluu 13 kuntaa ja lounaismurteiden alueeseen 21 kuntaa. Aineistossa esiintyvät kunnat olen kerännyt Kalevi Wiikin murrekartastosta. Lukuisat kunnat ovat yhdistyneet viime vuosien aikana, joten murrekartaston pitäjät poikkeavat hyvin paljon nykyisistä kuntarajoista. (Wiik 2006b: 210, 231)

Eteläpohjalaisen murrealueen paikkakunnista olen valinnut seuraavat viisi: Alavus, Kauhajoki, Kauhava, Laihia ja Seinäjoki Lounaismurteiden alueelta aineistooni kuuluvat Luvia, Naantali, Rauma, Rusko ja Salo. Otan tarkasteluni kohteeksi edellä mainitut paikkakunnat sillä perusteella, että ne sijaitsevat eri puolilla murrealuetta ja haluan aineistooni sekä isompia kaupunkeja että pienempiä paikkakuntia.

Näiden kuntien, aiemmin pitäjiksi kutsuttujen hallinnollisten ja maantieteellisten kokonaisuuksien, opaskartoista olen poiminut kaava-alueiden tiehakemistot, joista

tutkin edellisessä kappaleessa ilmoittamiani asioita. Olen ottanut tarkastelun kohteeksi ainoastaan kaava-alueiden kaavanimet, koska niitä on selkeämpi käsitellä kaavanimien sijaitessa melko lähellä toisiaan. Lisäksi haja-asutusalueen kaavanimet ovat useimmiten saaneet nimensä perinteisten paikannimien mukaan.

1.3 Menetelmä

Tutkimukseni teoreettinen tausta tulee olemaan sekä nimistötieteellinen että murremaantieteellinen. Nimistöntutkimuksen näkökulmasta pyrin selvittämään paikannimien ja erityisesti kaavanimistön teoriaa. Pyrin löytämään vastaukset asettamilleni kysymyksille.

Tutkin kaavanimistöstä lounaismurteille ja Etelä-Pohjanmaan murteelle tyypillisiä piirteitä ja äänneasuja. Lisäksi poimin aineistosta murrealueelle tyypilliset murre sanat ja selvitän, mitä ne tarkoittavat.

Kaavanimistön tutkimisessa käytän menetelmänä hyvän kaavanimen ominaisuuksia (esim. Närhi 1979: 24–26; Louhivaara 1999: 10–12), joita ovat esimerkiksi mieluisuus, muistettavuus, käytön vaivattomuus ja muuttamattomuus. Nimen tulisi olla yleiskielinen, eikä se saisi olla ristiriidassa tarkoittamansa paikan kanssa. Tutkin myös aineistoni nimeämisperusteita eli minkälaisista aineksista aineistoni kaavanimet ovat muodostuneet.

2 NIMISTÖNTUTKIMUKSEN TEORIAA

Nimistöntutkimuksen eli onomastiikan päähaarat ovat paikannimien eli *toponyymien* ja henkilönnimien eli *antroponyymien* tutkimusta. Henkilönnimistöön kuuluu ristimänimet, sukunimet ja lisänimet. Paikannimiä käsittelen tarkemmin alaluvussa. Näiden kahden ryhmän välillä on vahva vuorovaikutus. Paikannimistössä on runsaasti henkilönnimiä ja etenkin sukunimistössä on runsaasti paikannimiä. (Vahtola 1999: 4.) Valtaosa suomalaisesta nimistöntutkimuksesta keskittyy paikannimistöntutkimukseen, kuten tämäkin tutkimus (Ainiala 2003: 29).

2.1 Paikannimet

Terhi Ainialan (1997: 21) mukaan paikannimi eli *toponyymi* on hankalasti määriteltävissä ja yksiselitteistä määritelmää voidaan tuskin koskaan esittää. Hänen mielestään *toponyymi* on yksilöivä ilmaus, joka on muodostettu kielessä vallitsevien nimenmuodostussääntöjen mukaan. Puhuja on tarkoittanut tiettyä paikannimeä ja kuulija on sen ymmärtänyt. Paikannimen tärkein tehtävä on yksilöinti. Sen lisäksi sen tulisi kuvata merkitsemäänsä paikkaa ja usein paikan kuvaavuudella on keskeinen asema nimen käytössä.

Nimi tekee paikasta mahdollisen muistaa, tiedostaa paikan ja puhua siitä. Paikannimi toimii eräänlaisena ”paikan muistina”, eikä nimenkäyttötilanteissa aina tiedosteta, mistä sanoista ja merkityksistä nimi muodostuu. Nimi toimii paikan muistina myös historiallisesti. Se kertoo, minkälainen tehtävä tai merkitys paikalla on ollut sen nimenneille ihmisille. Kaikkien nimien pohjana on ollut joku asiaperuste, jonka mukaan paikalle on annettu tietty nimi. (Vahtola 1999:4)

Paikannimet ovat keino, jonka avulla hahmotamme rakennettua ympäristöämme ja luonnonmaisemaa. Ne ovat auttamassa käsittämään ja käsittelemään maailmaa. Paikannimet ovat yhteisön sopimuksia, joiden avulla ihmiset käsittelevät konkreettista todellisuutta. Monien nimien kohdalla on kirjallisesti sovittu, mitä nämä nimet tarkoittavat. (Närhi: 1979: 22–23)

Paikannimet ovat yleensä syntyneet *appellatiiveista* eli yleisnimistä. Kun appellatiivia on toistettu usein ja paikka sekä paikasta käytetty appellatiivinen nimitys ovat tulleet tunnetuksi, on appellatiivi vähitellen kehittynyt erisnimeksi. Paikannimet eivät ole syntyneet hetkessä, vaan ne ovat käyneet läpi monia prosesseja nimenantajien mielessä. (Nissilä 1962: 39)

Ainialan (1997: 16) mukaan appellatiivi on luokitteleva ilmaus, eivätkä paikannimet synny *appellatiiveista* vähitellen erisnimiksi eli *propreiksi*. Hänen mukaansa paikannimen funktio on erilainen kuin *appellatiivin* ja sen halutaan erottuvan yleisnimestä. Paikannimet rakennetaan tavallisista kielenaineksista, mutta ne sisältävät usein jonkin erityispiirteen, joka esiintyy vain niissä.

2.1.1 Syntaktissemanttinen kuvausmalli

Paikannimien tulkintaan vaaditaan niiden rakenteen ymmärtämistä ja nimien semantiikan ymmärtämistä. Nämä kaksi eivät voi sulkea pois toisiaan. Nimien tulkintaa helpottamaan on laadittu syntaktissemanttinen malli. Sen avulla nimet jäsennellään syntaktissemanttisesta näkökulmasta rakenneosiin eli nimenosiin. (Ainiala 2003: 29–30) Sillä on nimenmuodostuksen kannalta paikkaa luonnehtiva ja sitä yksilöivä tehtävä. Kielelliseltä muodoltaan se voi olla johdos, yhdyssana tai sanaliitto. (Kiviniemi 1990: 92)

Nimenosan syntaktissemanttinen funktio voi olla kolmenlainen:

1. Paikan lajia ilmaiseva. (Esimerkiksi Musta/lahti, jossa lahti ilmaisee, minkä lajisesta paikasta on kyse.)
2. Nimittävä. (Esimerkiksi Mustalahti talonnimenä.)
3. Erityispiirrettä ilmaiseva. (Esimerkiksi Musta/lahti, jossa musta kertoo, minkälaisesta lahdesta on kysymys.) (Ainiala 2003: 30, Kiviniemi 1990:92.)

Nimenosia on nimessä aina vähintään yksi (esim. Mäki). Silloin niitä kutsutaan yksiosaisiksi. Paikannimen perustyyppi on kaksiosainen ja se muodostuu perusosasta ja

määriteosasta. Esimerkiksi nimessä Koulukatu koulu on määriteosa ja katu on perusosa. Määriteosa kertoo erityispiirteen (esimerkiksi koulu) ja perusosa paikan lajin (esimerkiksi katu). (Ainiala 2003: 30) Mikäli paikan laji ei näytä olevan perusosan mukainen, se on tarkoittanut alun perin jotain muuta paikkaa tai paikanlaji on muuttunut (Kiviniemi 1990: 45).

2.1.2 Jaottelu luontonimiin ja kulttuurinimiin

Paikannimistö jaetaan kahteen pääryhmään, luontonimiin ja kulttuurinimiin. Luontonimillä tarkoitetaan luonnonpaikkojen nimiä. Näiden paikkojen nimet ovat säilyneet suullisena perinteenä. (Paikkala 1999: 196) Luonnonpaikat voidaan jakaa edelleen maastonimiin ja vesistönimisiin (Kiviniemi 1990: 46). Maastonimiä ovat mäkien, kallioiden, metsien, kankaiden ja soiden nimet. Vesistönimisiin kuuluvat niemien, lahtien, saarien, järvien, ojien ja jokien nimet. (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 91)

Kulttuurinimillä tarkoitetaan kulttuuripaikkojen nimiä. Ne ovat paikkoja, jotka ihminen on rakentanut. Kulttuurinimet jaetaan kolmeen ryhmään: asutusnimiin, artefaktinimiin ja viljelysnimiin. Asutusnimillä tarkoitetaan alueiden, kuten kuntien, kaupunginosien, kylien, kulmakuntien, taajamien, talojen, tilojen ja kesämökkien nimiä. Artefaktinimet ovat teiden, polkujen, siltojen, latojen ja muiden rakennelmien nimiä. Viljelysnimillä taas tarkoitetaan esimerkiksi peltojen, laidunten ja niittyjen nimiä. Kaavanimet ovat siis kulttuurinimiä ja tarkemmin jaoteltuna artefaktinimiä. (Ainiala ym. 2008:90–91)

Kulttuurinimien ja luontonimien jakautuminen riippuu pitkälti maisemasta. Luontonimet ovat enemmistössä alueilla, joissa asutus on harvaa ja alueella on paljon vesistöjä. Kulttuurinimiä taas on enemmän paikoissa, joissa on enemmän rakennettua ja viljeltyä aluetta. Edellä mainittua luokittelua voidaan käyttää myös kaupunkialueilla, mutta luonnollisesti siellä hallitsevina niminä ovat kulttuurinimet, koska yli puolet nimistä voi olla rakennusten ja niissä sijaitsevien liikkeiden nimiä. Kolmannes kaupunkien nimistä on alueita, kulkuväyliä ja rakennelmia ja kymmenesosa on

puistojen ja viheralueiden nimiä. Näin ollen luonnonpaikkoja kaupungeissa on vain muutama prosentti. (Ainiala 2008: 91)

2.2 Kaavanimet

Kaavoituksesta ja kaavanimistöstä vastaa kunta. Suomessa astui 1.1.2000 voimaan maankäyttö- ja rakennuslaki, joka velvoittaa kuntia antamaan kaupungin- ja kunnanosille ja rakennuskortteleille numerot sekä kaduille ja teille nimet. Myös kaupunginosat ja muut yleiset alueet nimetään, vaikka sitä ei laissa edellytetä. Kunnissa nimistönsuunnittelu kuuluu tekniselle toimelle, jossa nimeämisestä käytännössä voi vastata esimerkiksi nimitoimikunta, johon kuuluu virkamiehiä ja luottamushenkilöitä. Toisinaan nimistön suunnittelusta vastaa arkkitehti, insinööri tai maanmittausteknikko. Ainoastaan Helsingissä ja Vantaalla on ollut päätoiminen, koulutettu nimistönsuunnittelija. Teknisen toimen alaisuudessa valmistellut nimet vahvistaa asemakaavan vahvistamisen yhteydessä kunta eli käytännössä kunnanvaltuusto. (Ainiala ym. 2008: 131–132; Kielitoimiston nimioapas 2008: 12–13)

Kaavanimistö on virallista suunniteltua nimistöä, joka on merkitty asemakaavaan (Ainiala 2003: 31–32). Kaavassa nimettyjä kohteita ovat kadut ja tiet, sekä näiden lisäksi muun muassa katuaukiot, jalankulkutiet, puistot ja ulkoilureitit (OONA 1985: 17). Asemakaavassa pitää olla nimet tuleville paikoille jo ennen niiden virallista vahvistamista (Kiviniemi 1999: 10). Kaavanimien laadun täytyy olla vähintäänkin sama kuin vanhojen paikannimien. Kaavanimien vaatimuksena on vaivattomuus, orientoituneisuus ja sen on annettava ilmettä ja ryhtiä alueelle. (Närhi 1999a: 22)

2.2.1 Kaavanimien muodostaminen

Kaavanimet poikkeavat perinteisistä paikannimistä, koska ne ovat varta vasten paikalle suunniteltuja ja suurin osa nimistä on otettu käyttöön samalla kertaa. (Pitkänen 1999: 15) Kaavanimistössä on sellaisiakin nimiä, jotka ovat syntyneet spontaanisti ja voivat olla iältään satoja vuosia vanhoja. (Ainiala 2005: 12–13) Nimiä tarvitaan, koska paikkoihin pitää opastaa ja niistä pitää puhua myös muualla kuin katujen varsilla.

Nimeämisessä pitää ottaa huomioon myös naapurikunnat, ettei samoja nimiä ja aihepiirejä käytetä. Myös rajat ylittävien teiden nimistä pitää päättää yhteistyössä naapurikuntien kanssa. (Viljamaa-Laakso 1999: 45–47)

Paikan vanha nimistö, varsinkaan suurissa kaupungeissa ei riitä kaavanimistön pohjaksi, vaan on luotava uutta nimistöä. (Paikkala 1999: 56) Siinä tapauksessa, että vanhan alueen tiestö kaavoitetaan uudelleen, pitäisi nimistö muokata opastavaksi kokonaisuudeksi. Silloin tulisi kuitenkin säilyttää mahdollisimman paljon vanhaa nimistöä. (OONA 1985: 83)

Hyvä perusta kaavanimelle on käyttää nimeen kohteen ominaisuuksia, kuten muotoa, kokoa, maastoa pinnanmuotoineen, vesineen sekä maaperän ominaisuuksineen. Näitä ominaisuuksia tulee nimetä sen sanaston mukaan, jota seudulla käytetään. Hyvän nimen voi pilata sillä, että käyttää jonkin toisen alueen murretta nimeämisessä. Esimerkiksi sana vaara nimen osana kuuluu ainoastaan Itä- ja Pohjois-Suomen sanastoon. (Närhi 1989: 345)

Yleisesti hyväksyttävä nimeämiskäytäntö on se, että kaavanimiä ei anneta esimerkiksi liikelaitosten ja rakennuttajien mukaan. Tähän vaikuttaa se, että kaavanimien pitää olla ajattomia, eikä niitä mielellään ryhdytä muuttamaan. (Närhi 1989: 345) Monet liike- ja teollisuuslaitokset vaihtavat paikkaa tai lopettavat toimintansa, jolloin tiennimi ei enää kelpaa ja pitäisi vaihtaa. Aikaa kestävämpi ratkaisu on nimetä tie esimerkiksi tehtaan toimialaan liittyväksi. Näin tie jää kertomaan luontevasti paikkakunnan historiasta. (Welin 2000: 63)

2.2.2 Aihepiirinimeäminen

Aihepiirinimeäminen on nykyisin yleistä varsinkin kaupungeissa. Sillä tarkoitetaan saman alueen kadunnimien ryhmiä, joiden nimet on valittu samasta aihepiiristä. Ryhmän aihepiiri voidaan saada kaavoitettavalta alueelta, mutta useimmiten se ei liity paikan nimistöön lainkaan. Aihepiirinimeämisen tarkoituksena on yhtenäistää nimistöä ja helpottaa osoitteiden löytymistä. (Lehikoinen 1999:61–62)

Aihepiirinimeämisen huono puoli on niiden vakiotyyppisyys. Samanlaiset teemat, kuten esimerkiksi etunimet, urheilu, kasvit, eläimet sekä kansalliset aihepiirit esiintyvät useissa kaupungeissa. Viimeksi mainitut toimivat hyvin paikkakunnilla, joiden historiaan ja kulttuuriin nimet ovat kiinteästi liittyneet. Esimerkiksi Nurmijärven aihepiirinimiin kuuluvat luontevasti Seitsemän veljeksien nimet, kun taas muissa kaupungeissa sillä ei ole samanlaista kulttuurista sisältöä. (Lehikoinen 1999: 62–63)

Aihepiirinimeäminen tuli ajankohtaiseksi, kun vanha nimistö ei riittänyt uuden alueen pohjaksi. Aihepiirinimeäminen tuli ”muodikkaaksi” suunnittelijoiden etsiessä esikuvia ja nimeämismalleja muista kaupungeista. Tällöin kopioitiin myös aihepiirejä muista kaupungeista ja siksi monet niistä toistuvat useilla paikkakunnilla. (Aalto 2001: 67)

Aihepiirinimeämisen aiheet ovat lähes rajattomat. Helsingissä aiheet on jaettu ryhmänimien eri luokkiin. Näihin kuuluvat luonto, yhteiskunta, elinkeinot, tiede ja tekniikka, taide, aatteet, sadut ja uskomukset, mytologia, harrastukset ja ajanvietteet sekä erisnimet erilaisine motiiveineen. Jokaisessa ryhmässä on vielä alaryhmiä, kuten luonto aihepiirien alaryhmänä kasvit ja eläimet. (Närhi 1999a: 25)

Aihepiirinimet tarjoavat hyviä aiheita nimien perus- ja määriteosiin. Tärkeintä aihepiirinimien käyttöön otossa on nimien riittävä rajausta. Jos alueelle suunnitellaan kalastukseen liittyvää nimistöä ja nimien tarve on vähäinen, ei ole järkevää ottaa kaikkia kalastukseen liittyviä sanoja, kuten kalojen nimiä tai erilaisia verkkotyyppejä. Parasta tässä tapauksessa on ottaa pieni, mutta riittävä osa toisiinsa kiinteästi liittyviä kalastustermejä ja jättää muut aiheeseen liittyvät nimet lähialueen kaavoitustarvetta varten. Jos aihepiirien rajausta ei ole tehty hallitusti, koko aihepiirinimeämisen idea epäonnistuu. (Närhi 1999a: 26)

2.2.3 Hyvä kaavanimi

Hyvältä kaavanimeltä vaaditaan monia eri ominaisuuksia. Sen pitäisi olla mieluisa eikä se saisi herättää negatiivista huomiota. Nimiin liittyvät asiat ovat aina subjektiivisia ja nimiin halutaan liittää positiivisia mielleyhtymiä. Kenenkään ei pitäisi joutua osoitteensa vuoksi pilkan kohteeksi. Kaavanimet ovat usein melko värittömiä. Se johtuu siitä, että varsinkaan suuremmissa kaupungeissa ei voida antaa mahdollisuuksia kovin yksilöllisille nimille, koska nimien käyttäjäkuntaa ei etenkään suunnitteluvaiheessa tiedetä. Nimien herättämät mielikuvat ovat eri ihmisillä erilaiset, mikä täytyy ottaa huomioon nimistöä suunniteltaessa. (Närhi 1979: 24–25)

Kaavanimelle on tärkeää, että se muistetaan. Nimen pitää olla sellainen, että sen voi paikallistaa tietyllä alueelle. Vanhojen paikannimien hyödyntäminen auttaa nimen muistamisessa, samoin aihepiirien mukaan nimeäminen. Kaavanimen pitää muodostua todellisista kielenaineksista eli oikeista sanoista. Ne sitovat uudet nimet käyttäjän kielen systeemiin. Sanoilla on enemmän mahdollisuuksia kytkeytyä muistin mekanismiin kuin luvuilla, pelkillä kirjaimilla tai kirjainyhdistelmillä. (Närhi 1979: 25)

Nimet, myös kaavanimet, kuuluvat ihmisten jokapäiväiseen elämään, joten on tärkeää, että kaavanimien ääntäminen on vaivatonta ääntää oikein tai ainakin ymmärrettävästi ja vastaanottava ihminen ymmärtää sen niin, ettei sitä tarvitse kertoa kirjain kirjaimelta. Kaavanimen kirjoittamisenkin pitäisi olla suhteellisen helppoa, ettei tulisi sekaannuksia esimerkiksi postin toimittamisessa. (Närhi 1979: 25–26)

Kaavanimien täytyy olla ajattomia. Nimien suunnittelussa pyritään käyttämään sellaisia nimiaiheita ja kielenaineksia, jotka kestävät aikaa ja joita ajan kulumisen ei ainakaan huononna. Siksi nimen muodostamisessa on pyrittävä välttämään muodin virtauksia ja kehityksen kulkua. Useimmat suunnitteluvaiheessa pinnalla olevat asiat ovat unohtuneet jo siinä vaiheessa, kun nimi tulee yleisön tietoon. (Närhi 1979: 26)

Kaavanimen muodostamisessa on omat nimenantoperiaatteensa. On tärkeää, että nimi eroaa ja erottuu muista paikkakunnalla käytettävistä nimistä. Nimen täytyy olla

neutraali. Kunnan tai kaupungin raja-alueiden nimet eivät saa olla samantapaisia sekaannusten välttämiseksi. (OONA 1985: 85–86)

Nimen ja paikan on sovittava yhteen. Tämä helpottaa osoitteen löytymistä ja muistamista. Nimen pitää opastaa, mutta samalla sen täytyy olla omaleimainen ja luonteva. (Ainiala 2003: 32.) Hyvä nimi lisää oman kaupungin arvostetusta ja auttaa kotiseututunteen syntymistä (Lehikoinen 1982: 42).

Parasta olisi, jos nimi olisi perusteltu ja kaavanimet saataisiin vanhasta paikannimistöstä. Hyviä nimiä saa paikkakunnasta, sen historiasta, maastosta, maisemasta, kansankulttuurista, historiasta, kielestä ja murteesta. Nimen antamisessa tulisi kuitenkin välttää käsitteellisiä nimiä ja esimerkiksi nykytekniikan sanastoa. Jos nimiä halutaan antaa aihepiirien mukaan, olisi hyvä, jos aihepiirit löytyisivät esimerkiksi paikkakunnan historiasta. (OONA 1985: 85)

Alueen luonne ohjaa nimivalintaa. Kohteelle pitää valita sen arvolle sopiva nimi. Päätiät ja kaupunginosat tarvitsevat näyttävämmän nimen kuin esimerkiksi tonttikadut. (OONA 1985: 85) Nimeämistekniikkaan kuuluu myös se, että kokoojatielle annetaan jyhkein ja aluetta parhaiten kuvaava nimi, joskus myös itse alueen nimi. Sivuteillä samanalkuiset tiennimet alkavat saman sisäänajotien varrelta. Jos tie jatkuu risteävän suurempiluokkaisen tien yli, pitää nimen vaihtua tien toisella puolella. (Paikkala 1999: 54)

Nimen tulisi kuvata kohteen liikenteellistä luokkaa, mutta vaihtelevassa ja vapaammin rakennetussa ympäristössä voidaan muunnella nimen perusosia tai käyttää vanhoja paikannimiä sellaisenaan. Tämänlaisia nimiä ovat esimerkiksi -laakso, -mäki ja niin edelleen. Siinä tapauksessa kohde ei ole ainoastaan tie, vaan se tarkoittaa sen varrella olevaa miljöötä. Perusosan on oltava maastosana, koska ihmisen kielikorva ei muuten erota sitä paikannimeksi. (OONA 1985: 85)

On olemassa paljon kaavanimiä, jotka ovat sanaliittoja. Niissä on yleisnimimäinen perusosa ja muistuttavat joka kylässä toistuvia paikannimiä (Järvikylän puistotie).

Niiden käyttäminen on suotavaa jo senkin vuoksi, että niissä käytetään paikkakunnan vanhaa nimitystä. Yleensä kaavanimet ovat vähintään kaksiosaisia. Yksiosaisia on vähemmän, mutta niitäkin voidaan käyttää selvissä tapauksissa, jolloin niiden ymmärrettävyys ja taivutus eivät kärsi. (OONA 1985: 86)

Yleisin kaavanimi sisältää sekä perusosan, että määriteosan. Tämä on hyvä asia jos siksikin, että nimen tullessa käyttöön se ilmaisee, minkälaisesta kohteesta on kysymys. Perinteisissä paikannimissä on käytetty metaforia eli kielikuvia sisältäviä kielenosia, kuten Katinhäntä. Tällöin nimi on muovautunut aikojen saatossa ihmisten mieliin. Niitä käytetään harvemmin kaavanimistössä jo senkin vuoksi, että ne ovat harvoin onnistuneita. Kaavanimiin sopivat parhaiten nimet, jotka sisältävät paikan lajia ilmaisevan perusosan. (Närhi 1989: 346–347)

Tavallisimmat suomalaisen kadunnimien perusosat ovat tie, katu ja kuja. Nimen loppuosa tie on varsin monikäyttöinen. Se sopii sekä maalle että kaupunkiin, sivuteille ja valtavyylille. Katu taas sopii ympäristöön, joka on tiiviisti rakennettu. Perusosa kuja sopii hyvin lyhyehköksi katujen välisen liikenneväylän nimeksi. Polku sopii hyvin kevyenliikenteenväyläksi ja väylällä tarkoitetaan moottoritietä tai muuta pääväylää. Nimen loppuosa eli perusosa voi ilmaista myös tien tai maaston muotoa (esim. kaari) tai sen sijaintia (esim. syrjä). Lyhyt katu voidaan nimetä puistoksi tai aukioksi ja joidenkin teiden perusosana voi olla portti tai silta. Tiennimen perusosana voi olla asutus-, viljelys-, maasto- tai vesistötermikin (talo, pelto, kallio, lahti). (Suviranta 2012:21)

Useissa kaupungeissa käytetään katu-perusosaa kantakaupungin kaduilla ja esikaupunkialueella perusosana on tie. Perusosia on hyvä käyttää nimistössä vaihtelevasti, etteivät kaikki tiet ja kadut ole tie- ja katupäätteisiä. (Ainiala 2008: 132.) Suomen kielessä on lukematon määrä eri synonyymejä sanalle tie, joten vaihtelevuutta perusosaan ainakin löytyy (Närhi 1989: 346).

3 MURRETUTKIMUS

Murteella tarkoitetaan kieltä, jota jotkut yksilöt puhuvat jossakin yhteydessä toisin kuin toiset yksilöt. On olemassa kieliyhteisö, jonka puheessa erottuvat äänteelliset, muoto-opilliset, sanastolliset ja esimerkiksi lauseopilliset seikat. Murteet kuuluvat jokaiseen kieleen ja niillä on erilaistumisen ja yhteneväisyyden vaikutus. Periaatteessa jokaisella ihmisellä on oma murre. Tietylle alueelle on syntynyt sillä ominainen puhetapa, jota kutsutaan murteeksi. Murteet ovat aina olleet niin kutsuttuja paikallismurteita, mutta koskaan ei voida sanoa, missä on tietyn murteen keskus ja missä vaiheessa se vaihtuu naapurimurteisiin. (Rapola 1969: 9–15)

Suomen itä- ja länsimurteet eroavat selkeästi toisistaan. Syy siihen löytyy suomen kielen kehityksen eri vaiheista sen kehittyessä kantaauralista nykysuomeen. Tutkimukseni molemmat murrealueet kuuluvat länsimurteisiin, joten en käsittele tässä lainkaan itä- ja länsimurteiden eroavaisuuksia. (Lehtinen 2007: 166-167)

1800-luvulla Suomessa käytiin kiivaita murretaisteluja itä- ja länsimurteiden välillä. Eri murteisiin liittyvien aineiden tutkimista vaikeuttaa se, että luotettavaa tietoa eri murteiden ominaispiirteistä on saatu vasta 1800-luvulta lähtien. Murrejaon oletetaan kehittyneen nykyiselleen jo keskiajan loppuun mennessä, mutta monia muutoksia on tapahtunut tämän jälkeenkin. Yksinäiset sanat ovat saattaneet unohtua ja siirtyä muihin murrealueisiin suoraan tai kirjakielen välityksellä. Murrerajat eivät ole selväpiirteisiä, vaan monilla sanoilla ja ominaisuuksilla voi olla hyvinkin erilainen levikki. (Häkkinen 1994: 436–437)

Yleiskieli on alkuperältään pääsääntöisesti murrepohjaista. Yleiskielen omaperäisestä perussanastosta 60–70% on suoraan murreperäistä. Todellinen murteen osuus yleiskielessä on vieläkin suurempi. Koska ne yleiskielen johdokset, joita ei tunneta murteissa, ovat muodostuneet murteiden tuntemasta kantasana- ja johtimesta. Yhdyssanat ovat suurimmaksi osaksi murteiden tuntemien sana-aineksien yhdistelmiä. Myös äänne- ja muotopiirteet kirjasuomen d:tä ja ts:ää lukuun ottamatta ovat jonkin murteen piirteitä. (Tuomi 1989: 28–30)

Usein unohdetaan se, että yleiskieli on voittopuolisesti murrepohjaista ja yleiskielen murre sanoiksi käsitetään vain ne sanat, jotka poikkeavat selkeästi yleiskielen normeista. On kuitenkin erittäin vaikeaa määritellä, että jokin sana on yleiskieltä ja toinen sana murretta. Sana voi olla samanaikaisesti murretta ja yleiskieltä: murteellisia voivat olla sanan jotkin merkitykset tai jotkin merkitykset pelkästään kirjakielisiä. (Tuomi 1989: 33, 55)

Kun tietyn murteen muodot vakiintuivat yleiskielisiksi, muuttuivat muissa murteissa olevat vaihtoehdot murteellisiksi. Tiukimmin yleiskielistyminen on vaikuttanut sanojen äänneasuihin. Sanasto on normittunut kaikkein väljimmän. Yleisesti ajatellaan, että jos sana esiintyy Nykysuomen sanakirjassa, se on yleiskielinen. Murre sanoiksi mielletään ainoastaan yleiskielen normista selkeästi poikkeavat sanat. (Tuomi 1989: 32–33)

Monet murre sanoiksi mielletävät sanat ovat suhteellisen nuoria lainasanoja muista kielistä. Nuoruuden paljastaa se, että usein näiden sanojen tarkoite on kotiutunut Suomeen 1800-luvun kuluessa. Monet näistä sanoista tavataan laajalla alueella murteissa ja omassa aineistossanikin niitä on runsaasti. Usein murre sanat ovat lainoja ruotsin kielestä ja ne ovat kulkeutuneet murteisiin kirjoitetun suomen tai virkakielenä käytetyn ruotsin välityksellä. (Tuomi 1989: 52)

3.1 Eteläpohjalainen murre

3.1.1 Eteläpohjalainen murrealue

Eteläpohjalainen murrealue sijaitsee Vaasan kaupungista itään, pohjoiseen ja etelään. Murrealueen läntisin pitäjä, Vähäkyrö, liittyi osaksi Vaasan kaupunkia tämän vuoden alusta. Pohjoisin murrealueen pitäjistä on Kauhavan kaupunki, johon liittyi vuoden 2009 kuntaliitoksen yhteydessä naapurikunnat Alahärmä, Ylihärmä ja Korttesjärvi. Itäisin eteläpohjalainen murrealueen pitäjistä on Töysä, joka liittyi vuoden 2013 alussa Alavuden kaupunkiin. (Wiik 2006: 231)

Eteläpohjalainen murre on muihin murteisiin verrattuna yhtenäinen ja selvärajainen. (Rapola 1969: 125) Yhtenäisyys näkyy myös siinä, että kielentutkijat puhuvat Etelä-Pohjanmaan murteesta yksikössä, kun taas useimmista muista murrealueista monikossa. (Lehtinen 2007: 266–267).

Etelä-Pohjanmaan murteessa on piirteitä, jotka ovat luonteenomaisia vain sille (Lehikoinen 1994: 135). Pääväriltään murre on lähimpänä hämäläismurteita, mutta joukossa on myös lounaissuomalaisia piirteitä. Jotkut sen piirteet viittaavat savolaismurteisiin, jotka ovat kosketuksissa eteläpohjalaismurteisiin idän puolelta. (Kettunen 1930: 57)

Etelä-Pohjanmaan murrealue rajoittuu maantieteellisesti monin osin suomenruotsalaiseen asutusalueeseen. Ruotsin kielistä asutusta on ollut niillä seuduilla jo keskiajalta lähtien. Näillä rajavyöhykkeillä on ollut ruotsia ja suomea puhuvien välillä runsasta kanssakäymistä. Tämä näkyy myös kielessä ja Etelä-Pohjanmaan murteessa, sillä murre on saanut paljon piirteitä ja lainasanoja ruotsin kielestä. (Lehikoinen 1994: 87; Wiik 2006: 292)

3.1.2 Eteläpohjalaiselle murteelle ominaisia piirteitä

1. *t*: n heikkona asteena vokaalin ja *h*:n jälkeen *r* (*padan-paran, lähde-lähre*). Edellisestä poiketen joissakin monikon genetiivimuodoissa *t*:n heikkona vastineena on kaksoiskonsonantti *tt* (*maiden-maitten*) (Laurosela 1913: XIV).
2. Muotojen *tv* ja *tj* vastineena ovat *rv* ja *rj* (*latva-larva, patja-parja*). (Kettunen 1930: 64).
3. *ts* esiintyy hämäläismurteiden tavoin vaihtelemattomana muotona *tt* (*metsä-mettä*) (Laurosela 1913: XIV).
4. Sanan alussa voi olla konsonanttiyhtymä tai *f*-kirjain (*rouva-frouva, lasi-klasi, vati-fati*) (Laurosela 1913: XIV).

5. Jälkitavujen vokaaliyhtymät *ea*, *eä*, *oa* ja *öä* muuttuvat asuun *ia*, *iä*, *ua*, *yä* (*korkea-korkia*, *kipeä-kiپیä*, *katsoa-katsua*, *näköä-näkyä*). (Laurosela 1913: XV).
6. Diftongit *ie*, *uo* ja *yö* avartuvat muotoon *ia*, *iä*, *ua* ja *yä* (*vieras-viaras*, *tiedä-tiärä*, *muoto-muato*, *pyörä-pyärä*) (Kettunen 1930: 70).
7. *i*-loppuisia diftongeja on ainoastaan ensimmäisessä tavussa. Muissa tavuissa niiden tilalla on pitkä vokaali (*punainen-punaanen*, *pohjalainen-pohjalaanen*). Eräissä sanoissa on aiemmin ollut *i*-loppuinen diftongi, joka nykyisessä yleiskielessä on lyhyt vokaali. Eteläpohjaisessa murteessa on näissä sanoissa pitkä vokaali (*hevonen-hevoonen*) Edellä mainittu piirrettä tavataan ainoastaan eteläpohjalaisella murrealueella. (Kettunen 1930: 66)
8. *e*-vartaloisten verbien indikatiivin preesensin yksikön 3. persoonassa on *e* labiaalistunut eli muuttunut *o*:ksi tai *ö*:ksi (*juoksee-juoksoo*, *lähtee-lähtöö*). Tämä piirre esiintyy länsimurteiden alueella ainoastaan Etelä-Pohjanmaan murteessa. (Kettunen 1930: 69)
9. Nominatiivit, jotka ovat alkuaan päättyneet konsonantiin *h*, esiintyvät murteessa *t*-loppuisena (*puute-puutet*) (Kettunen 1930: 62).
10. Nominatiivit, jotka ovat alkuaan päättyneet konsonantiin *h*, esiintyvät murteessa *s*-loppuisina (*hame-hames*) (Laurosela 1913: XIV).
11. Useissa muodoissa, joissa yleiskielessä on pitkä vokaali tai diftongi ensimmäistä tavua kauempana, on vokaalienvälinen *h* säilynyt (*portaat-portahat*, *lampaita-lampahia*). Osassa murrealuetta vokaalienvälisen *h*:n edeltävä vokaali on hävinnyt, jos se on ollut sama kuin *h*:n jälkeinen vokaali (*seipähän-seiphän*). (Kettunen 1930: 58)
12. Inessiivin päätte on yleensä *s* (*maassa-maas*). Possessiivisuffiksin edellä inessiivin päätte on, varsinkin vanhassa murteessa, *-hna*, *-hnä* (*tuvassani-tuvahnani*). Joissakin pronomineissa käytetään edelleenkin muotoja *-hna*, *-hnä* (*jossa-johna-johona*, *missä-mihnä-mihinä*). (Laurosela 1913: XIV)
13. Etelä-Pohjanmaan murteessa, kuten esimerkiksi savolaismurteissa esiintyy *švaa*-vokaali. Sillä tarkoitetaan konsonanttiyhtymän

konsonanttien väliin kehittyntä vokaalia, joka helpottaa ääntämistä. Etelä-Pohjanmaan murteessa *švaa* on tavallisesti sama vokaali kuin konsonanttiyhtymän edellä mutta paikoin sama kuin seuraava vokaali (ilma-*ilama*, vanha-*vanaha*) (Laurosela 1913:XV).

14. Yhtymät *lka*, *lko*, *rka* ja *rko* esiintyvät astevaihtelussa *jalka-jalaka-jalaat*, *salko-saloot*, *parka-paraat*. Yhtymät *lke*, *lkä*, *rke*, *rkä* esiintyvät samanlaisessa astevaihtelussa kuin yleensä länsimurteissa (*härkä-härijän*). (Kettunen 1930: 63)
15. Adjektiivin vertailumuodoissa komparatiivin taivutus poikkeaa suuresti yleiskielestä eräissä sanoissa (suurempi-suuree) (Laurosela 1913: XIV).

3.2 Lounaismurteet

3.2.1 Lounaismurteiden alue

Lounaismurteiden alue sijaitsee Varsinais-Suomessa Turusta pohjoiseen ja itään. Murrealue jakautuu näiden ilmansuuntien mukaan siten, että Turun pohjoispuolella puhutaan pohjoispuolen murteita ja idässä luonnollisesti itäpuolen murteita. Näiden kahden murrealueen väliin työntyy hämäläiskiila. Se ulottuu Turun tienoille saakka. (Lehikoinen 1994:129; Lehtinen 2007: 249)

Olen kuitenkin ottanut tutkimukseeni koko lounaismurteiden alueella sijaitsevia paikkakuntia. Pohjoisimpana pitäjänä tällä murrealueella on Luvia. Itäisimpänä paikkakuntana on Salo. Se muodosti kuntaliitoksen vuonna 2009 yhdeksän seuraavan kunnan kanssa: Halikko, Kuusjoki, Pertteli, Muurla, Perniö, Särkisalo, Kisko, Kiikala ja Suomensjärvi. Hämäläiskiilaan rajautuu Rusko. Naantali ja Rauma rajautuvat Pohjanlahteen. (Wiik 2006b: 210)

Lounaismurteissa on paljon yhtymäkohtia viron kielen kanssa. Etenkin vokaalistossa on monia yhtäläisiä piirteitä, kuten loppuheitto, sisäheitto ja pitkien vokaalien lyheneminen jälkitavuuissa. Arkeologisten tutkimusten perusteella on päätelty, että lounaismurteiden

puhujilla on ollut kosketuksia Viroon. Sen puolesta puhuisi myös lounaismurteissa esiintyvät lukuisat viron kielestä peräisin olevat lainasanat. Voisi siis luulla, että edellä mainitut äännepiirteet olisivat lainautuneet viron kielestä. Näin ei kuitenkaan ole. Loppu- ja sisäheittoa esiintyy viron kielessä vasta 1200- ja 1400- luvuilta lähtien, myös pitkien vokaalien lyheneminen on ajoitettu 1300- luvulle. Tuolloin kontaktit Lounais-Suomen ja Viron välillä ovat lähes kokonaan katkenneet. (Lehtinen 2007: 250–251)

Lounaismurteita pidetään oletetun kantasuomen murteen jatkajina. Monia sen piirteistä ei tavata muissa murteissa. Onkin todettu, että Suomen murrealueet voisi jakaa siten, että lounaismurteet muodostaisivat toisen murreryhmän ja muut murrealueet toisen. (Rapola 1969: 106) Lounaismurteille tyypillistä on myös ruotsin kielen läheinen vaikutus, joka on tuonut omat piirteensä murrealueelle (Lehikoinen 1994: 129).

Mikael Agricola, kirjakielemme isä, kehitti suomen kielen murteiden pohjalta. Perustaksi kielelle hän valitsi lounaismurteen hallinto- ja kirkkopoliittisista syistä. Tätä perustaa hän täydensi eri murteiden, erityisesti Viipurin, aineksilla. Kirjakielen rakentuminen lounaismurteiden ja myös hämäläismurteiden varaan näkyy edelleen siinä, että edellä mainitut murteet ovat varsinkin sanastoltaan kirjakielisempiä kuin muut murteet. (Tuomi 1989: 30–31)

3.2.2 Lounaismurteille ominaisia piirteitä

1. Lounaismurteille hyvin tyypillinen piirre on vokaalien loppuheitto. Se tarkoittaa sitä, että sanan lopussa konsonantin jäljessä oleva vokaali katoaa kaksitavuisista sanoista, joiden ensimmäinen tavu on pitkä sekä kaikista useampitavuisista sanoista (*pitkä-pitk*). (Ojansuu 1901b: 9)
2. Vokaalien sisäheitolla tarkoitetaan sitä, että kolmi- ja useampitavuisista sanoista katoaa toisen tavun lyhyt vokaali (*raumalaiset-raumlase*). Sisäheittoa esiintyy myös persoonapronomineissa ja se-pronomineissa (*minä-mnä*). (Ojansuu 1901b: 9)
3. Pitkiä vokaaleita on ainoastaan ensimmäisessä tavussa. Muiden tavujen pitkät vokaalit ovat lyhentyneet (*kalaa-kala*). (Kettunen 1930:4)

4. Jos ensimmäinen tavu on lyhyt, toisen tavun vokaali pidentyy puolipitkäksi (*Turussa-Turùs*) (Kettunen 1930: 6).
5. Lounaismurteissa esiintyy diftongin reduktiota eli *i-*, *u-* ja *y-*loppuiset diftongit muuttuvat *e-*, *o-* ja *ö-*loppuisiksi (*koira-koer*, *kaula-kaol*, *pyörä-pöörä*) (Ojansuu 1901b: 9).
6. Vokaaliyhtymät *ia*, *iä*, *ua* ja *yä* ovat assimiloituneet pitkiksi vokaaleiksi, jotka ovat lyhentyneet *i-*, *u-* ja *y-*vokaaleiksi (*koiria-koiri*, *lehmiä-lehmi*, *asua-assu*, *näkyä-näkky*) (Kettunen 1930: 4).
7. Vokaaliyhtymän *ea* ja *eä* muutokset ensimmäisen ja toisen tavun rajaa kauempana ovat erilaisia lounaismurteiden itä- ja pohjoisryhmässä. Itäryhmässä *ea*, *eä* ovat muuttuneet muotoon *ja*, *jä* (*korkea-korkja*). Pohjoisryhmässä *ea*, *eä* ovat saaneet *i-*päätteen (*korkea-korkki*). (Ojansuu 1901b: 9; Kettunen 1930: 4-5)
8. Diftongista on kadonnut *i-*pääte sanan ensimmäistä tavua lukuun ottamatta (*nälkäinen-nälkkäne*) (Kettunen 1930: 7).
9. *ts* esiintyy vaihtelemattomana muotona *tt*. Muista länsimurteista poiketen *tt* on astevaihtelussa (*metsä-mettä*, *metsän-metän*). (Kettunen 1930: 12)
10. Sanan alussa voi Etelä-Pohjanmaan murteen tavoin olla konsonanttiyhtymä ja f- kirjain (*tyttö-likka-flik*) (Ojansuu 1901b: 10; Kettunen 1930: 15).
11. Lounaismurteilla on omalaatuinen erikoisgeminaatio, jota ei esiinny missään muissa murteissa. Geminaatio koskee vain klusiileja *k*, *t*, ja *p* sekä *s*:ää. Eli edellä mainitut konsonantit kahdentuvat vokaalin ja soinnillisen konsonantin jäljessä (*oikein-oikke*, *sateesta-sattest*, *hampaan-hamppan*, *uusia-uussi*). (Kettunen 1930:7)
12. Nasaalikonsonanttien *n*, *m* ja *ŋ* jäljessä *k*, *p* ja *t* muuttuvat puolisoinnullisiksi, *t* myös *l*:n jäljessä (*onko-ong*, *lintu-lind*) (Kettunen 1930: 15).
13. Kaksoiskonsonantit *nn*, *mm*, *ll* ja *rr* lyhenevät, jos edellä on pitkä vokaali tai painoton tavu (*kuollut-kualu*, *molemmat-molemat*) (Ojansuu 1901b: 9).
14. Inessiivin pääte on loppuheittainen *s* (*talòs*). Possessiivisuffiksin edellä inessiivin pääte on *sa*, *sä* (*päässäni-pääsän*). (Kettunen 1930:10–11)
15. Imperfektissä esiintyy usein *si-*tunnus (*istuin-istusin*) (Kettunen 1930: 14).

3.3 Kansanlingvistiikka

Kansanlingvistiikka tutkimussuuntauksena tarkastelee maallikoiden käsityksiä kielestä ja heidän kielellisiä asenteitaan. Tässä tapauksessa maallikoilla tarkoitetaan ihmisiä, joilla ei ole kielitieteellistä koulutusta. (Mielikäinen ja Palander 2014: 11) Metakieli eli kielen ilmausten kuvaamiseen käytetty kieli on kansanlingvistiikassa määritelty kaksitasoiseksi ilmiöksi sen mukaan, mistä maallikot puhuvat, kun kyseessä on kieli ja murteet. Ensimmäisen tason metakieli koskee esimerkiksi kielimuotoja, kielenpiirteitä ja puhetapaa. Toisen tason metakielellä tarkoitetaan arvomaailmaa ja asenteita, jotka ohjailevat kielenkäyttöä. (Mielikäinen ym. 2014:26)

Kielen ja murteen erottaminen toisistaan voidaan ajatella niin, että jos kieltä ei voi ymmärtää, on kyse erillisestä kielestä. Lounaismurteista puhuttaessa moni voisi sanoa, että niiden alueella puhutaan eri kieltä. Ne ovat historiallisista syistä lähellä viron kieltä ja äänneiden katotapaukset ovat kuluttaneet niitä enemmän kuin muita murteita. Nykysuomalaiset puhuvat murteista ja kielestä monesti samassa merkityksessä. Viime vuosikymmenien murreinnostus näkyy kirjallisuudessa, jossa murteita nimitetään kieliksi. Raumalaisille tehty haastattelut ja kyselyt kertovat sen, että Rauman kieli mielletään kirjoitetuksi vanhaksi murteeksi, jota on vaikea ymmärtää. Rauman murre taas nähdään jossain määrin sekoittuneena nykypuhekielenä. (Mielikäinen ym. 2014: 33–35)

Nykyään suomalainen hahmottaa maantiedettä ja etäisyyksiä paljolti kaupunkikeskusten avulla. Kielenkäyttäjät ovat hyvin tietoisia yleensä suurten kaupunkien, kuten Turun, Oulun, Tampereen, Helsingin ja Rauman murteista. Edellä mainittu johtuu siitä, että kaupunkeja ympäröivien laajempien alueiden nimet ovat tuntemattomampia. Nimitys Pohjanmaan murre on vakiintunut tarkoittamaan Etelä-Pohjanmaan murretta. (Mielikäinen ym. 2014: 68–69)

Murteita luonnehditaan eri tavoin. Lounaismurteita kuvaillaan vaikeaselkoiseksi ja omituiseksi juuri äännerakenteen ruotsista saatujen lainasanojen vuoksi. Omaa murretta ihmiset luonnollisesti kuvaavat helpoksi. Etelä-Pohjanmaan murretta ja Turun murretta

kuvataan aidoksi murteeksi. Toisaalla sanotaan lounaismurteita teennäiseksi. Rauman ja Etelä-Pohjanmaan murteita kutsutaan savolaismurteiden rinnalla erityisen vahvoiksi, voimakkaiksi ja syviksi murteiksi. Laimeimpina taas pidetään Keski-Suomen murteita. Lounaismurteita ja Etelä-Pohjanmaan murretta kutsutaan myös maalaismaiseksi murteeksi. (Mielikäinen ym. 2014: 81–82, 84–85, 88–89, 92–93)

Etelä-Pohjanmaan murretta pidetään erityisen miehekkäänä murteena, mutta maskuliinisena pidetään myös lounaismurteita. Mielipiteitä murteiden maskuliinisuudesta ja feminiinisuudesta ohjaa osittain media. Julkisuuden henkilöt ja viihdemaailma luovat mielikuvia murteenpuhujista, jotka pohjautuvat usein vanhoihin heimostereotyyppioihin. Esimerkiksi pohjalaisten maskuliinisuutta kuvaavat ”häjyjen” lisäksi hiihtäjä Juha Mieto ja Duudsonit. (Mielikäinen ym. 2014: 96–99)

Lounaismurteiden tuntomerkit liittyvät murrepiirteisiin, kuten loppuheittoon ja prosodiaan, mutta lounaismurteiden ominaisuuksissa on myös tunnevaltaisia käsityksiä. Negatiivisia asenteita lounaismurteita kohtaan ilmaistaan ruman lisäksi sanoilla kauhea ja kamala. Enemmän sitä kuitenkin kutsutaan miellyttävillä sanoilla, kuten kaunis, kiva, letkeä ja hupaisa. Lisäksi Rauman murteesta käytetään sanoja käsittämätön, kummallinen, äijämäinen ja junttimainen. Viimeksi mainitut viitannevat murteen vahvuuteen ja omaleimaisuuteen. (Mielikäinen ym. 2014: 108)

Etelä-Pohjanmaan murteita luonnehditaan sanoilla ponteva, jykevä, ronski ja rehellinen. Eteläpohjalaisiin liitetty käsitys mahtailusta ilmenee adjektiiveissa mahtipontinen, komea ja ylvästelevä. Kuten jo aiemmin on mainittu, pidetään sitä hyvin maskuliinisena murteena ja samalla myös maalaisena ja vanhanaikaisena. Etelä-Pohjanmaan murretta pidetään myös leveänä murteena. (Mielikäinen ym. 2014: 108–109, 140)

Kansanomaiset käsitykset kielestä ja murteista ovat olleet aina sidoksissa aikaansa. Murteiden arvostus vaihtelee, ja 1990- ja 2000-luvuilla murteisiin on suhtauduttu erittäin arvostavasti. Tämä ilmenee asenteissakin. Maalaisuudella on aikaisempaa positiivisempi leima, eikä maaseudun ja kaupungin ero ole niin jyrkkä kuin aikaisemmin. Median lisäksi murrekäsityksiin vaikuttavat maassamuutto ja

aluehallinnon muutokset. Nykyään suomalainen ei elä koko elämänsä samalla alueella ja siten puhetapa saa vaikutteita eri puolilta Suomea. Alueellinen vaihtelu on vaihtunut osin sosiaaliseen vaihteluun ja sen rinnalle tulleet tilanteeseen vaihteluun. Kaikessa puhekielen kirjossa vaikuttavat myös asenteet: tietoisuus ja tietämys kielestä ja siihen tunnevaltainen suhtautuminen. (Mielikäinen ym. 2014: 241)

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomen Kuntaliitto lähettivät vuonna 1998 kyselyn kaikkiin Suomen kuntiin nimistöntutkimuksesta. Kyselyn vastauksista koottiin kirja Kaavanimien hätäkaste, Nimistönsuunnittelu kunnissa 1999. (Paikkala 2000:36) Yksi kyselyyn vastannut kunta oli ottanut yhteyttä Kotimaisten kielten keskuksen nimistöhuoltoon aiheena paikallisen murteen kieliasu. Siinä oltiin huolestuneita siitä, että nimistöhuoltajat kohtelevat kaltoin paikallisen murteen kirjoitusasuja. Tämän perusteella on mietitty, ovatko tutkimuskeskuksen murteellisten muotojen yleiskielistämisohteet kaikilta osin ajantasaisia, ja voitaisiinko murteellisia muotoja hyväksyä tähänastista väljemmin perustein. (Paikkala 2000: 43)

Kyselyssä ilmeni, että kuntien asukkaat haluavat murremuotoisia nimiä, joita on vaikea kirjoittaa oikein. 2000-luvun taitteessa vaikuttanut yleinen innostus murteisiin lienee heijastunut vaatimuksissa, joissa hyvin painokkaasti esitetään murre sanojen hyväksymistä. Tässä yhteydessä lienee tarkoitettu paikallisten murreääntämyksien huomioonottamista kirjoitusasuissa. (Paikkala 2000:52) Paikkala (2000:58) toteaaakin, että suhtautumista nimien murteellisiin kirjoitusasuihin olisi syytä tutkia tarkemmin ja tarkastella annettuja suosituksia niiden pohjalta.

4 MURTEELLISUUS AINEISTONI KAAVANIMISTÖSSÄ

Seuraavassa luvussa tarkastelen sitä, miten aineistoni kaavanimistössä näkyy murteellisuus. Alaluvussa 4.1 käsittelen murre sanoja ja -piirteitä kvantitatiivisesti ja havainnollistan niiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia ympyrädiagrammein. Luvuissa 4.2 ja 4.3 tarkastelen aineistoani kvalitatiivisesti.

Useimmissa opaskartoissa näkyy sellainen piirre, että haja-asutusalueiden teissä näkyy murteellisia piirteitä, mutta kaava-alueiden merkitsemisessä on käytetty yleiskieltä. On kyseessä sitten haja-asutusalue tai kaava-alue, on huomioitava se, että leimallisten murrepiirteiden kirjoittaminen on vaikeaa. Murteella ei ole yhtenäistä kirjoitusohjetta ja yleiskielen kirjaimistolla on vaikea ilmaista murteen äänneistön pieniä vivahteita. Useimmissa opaskartoissa ei olekaan otettu murteellisia nimiä virallisiksi osoitenimiksi (Welin 2000: 63–64)

Murteellisuus kaavanimistössä on sinänsä hankalaa, että nimiä eivät käytä ainoastaan paikalliset ihmiset, vaan kaikki, jotka tarvitsevat osoitteita. Tällöin nimien paikallisväri voi osoittautua hankalaksi ymmärtää. Kuitenkin murteellisen sanaston käyttö on suotavaa ja luontevaa. Kannattaa olla tarkkana siinä, että murteellinen sanasto on kyseisellä murrealueella käytettyä. Esimerkiksi aineistossani on Salossa sijaitseva Kirpitsänkatu. Kirpitsä merkitsee savea nimenomaan kaakkoismurteiden alueella eikä kuulu lounaismurteiden sanastoon. (Lehikoinen 1982: 43)

Saara Welin (2000: 59,64) on tutkinut opaskarttojen nimistön eri piirteitä. Hän löysi murteellisia äänneasuja muun muassa Etelä-Pohjanmaalta, Savosta ja Keski-Pohjanmaalta. Welinin mukaan leimallisten murrepiirteiden kirjoittaminen on hankalaa, koska yleiskielen kirjaimistolla ei voi ilmaista täysin murteiden äänneistön pieniä vivahteita.

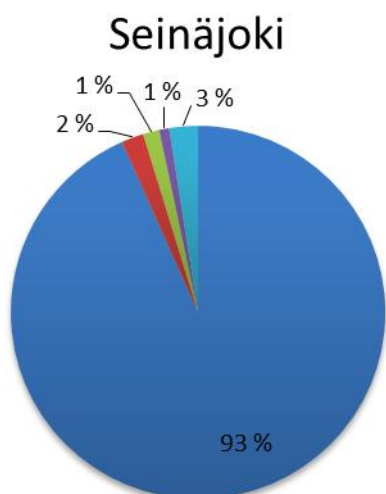
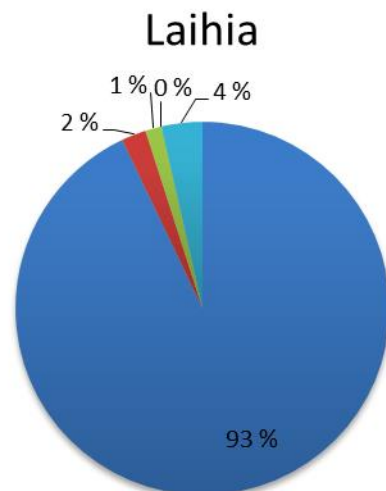
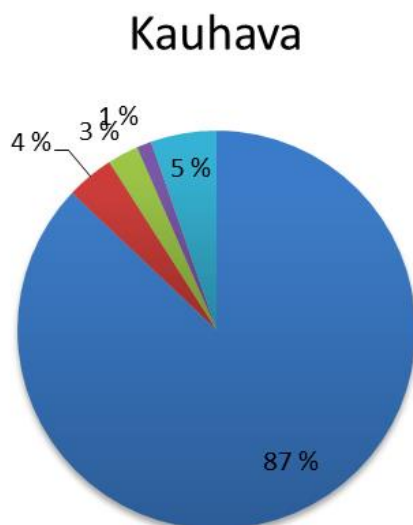
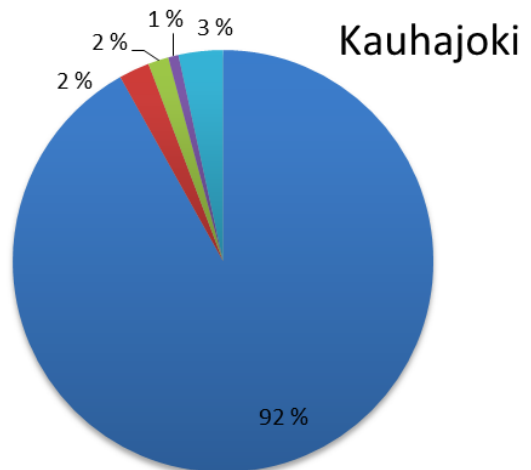
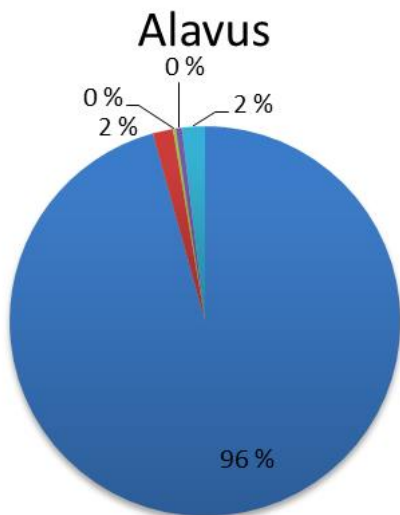
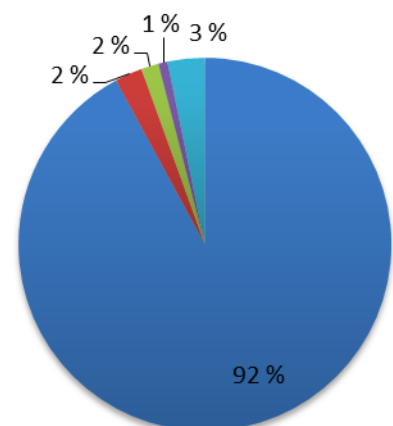
Kuten olen aiemmin maininnut, on suositeltavaa, että kaavanimistössä säilytetään kunkin alueen omintakeinen luonne. Kun alueella otetaan käyttöön uusia kaavanimiä, pitää niiden olla sekä sanastoltaan että äänne- ja muotorakenteeltaan seudun omaa

perua. Murteellisten sanojen ja sanamuotojen täytyy olla muodoltaan juuri kyseiselle alueelle ominaisia. (Närhi 1979: 27)

Kaavanimien muodostamisessa voi käyttää harkiten myös paikallisia murteellisia ilmaisuja ja murre sanoja, esimerkiksi *Larvakuja* (yleiskielessä *Latvakuja*). Murreaines on kuitenkin hyvä sijoittaa nimen määriteosaan, koska tällöin nimen käyttäjälle selviää, minkä lajisesta paikasta on kysymys. Yleiskielessä ymmärrettäviä sanoja voi käyttää kaavanimistössä. (Kielitoimiston nimiopas 2008: 96) Tässä luvussa tarkastelenkin, miten murrepiirteitä hyödynnetään kaavanimistössä.

4.1 Murteellisten kaavanimien osuus laskennallisesti

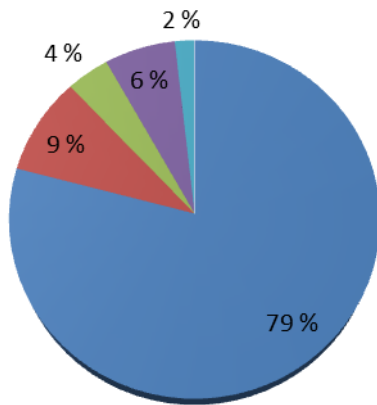
4.1.1 Etelä-Pohjanmaan murre

Eteläpohjalainen murrealue

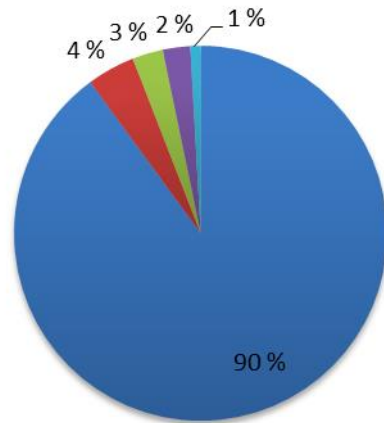
- Yleiskielisiä kaavanimä
- Murteellisia piirteitä yhteensä
- Murresanoja
- Murteellisia äänneasuja
- Murresanoja, joissa on murteellinen äänneasu

4.1.2 Lounaismurteet

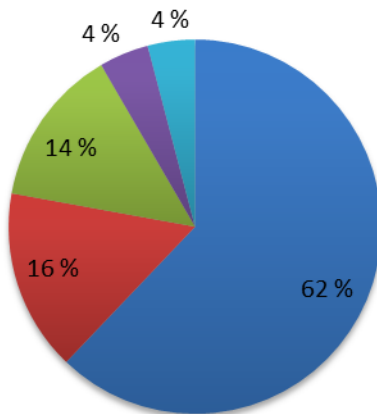
Luvia

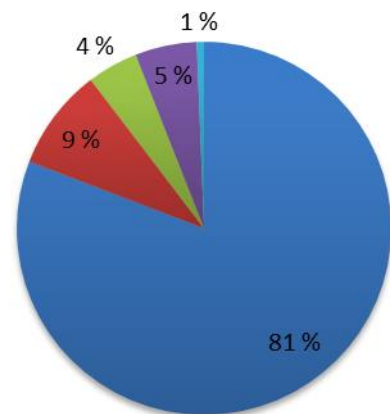
Naantali

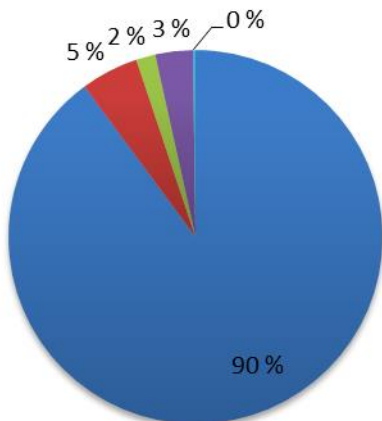
Rauma

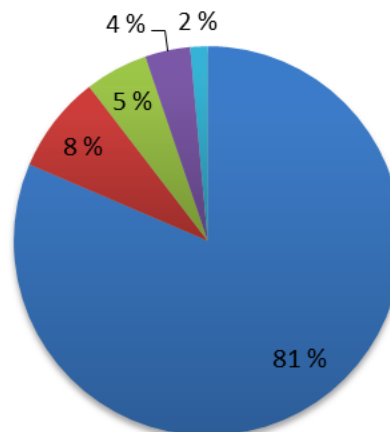
Rusko

Salo

Lounaismurteiden alue

- Yleiskielisiä kaavanimiä
- Murteellisia piirteitä yhteensä
- Murresanoja
- Murteellisia äänneasuja
- Murresanoja, joissa on murteellinen äänneasu

4.2 Eteläpohjalainen murrealue

Etelä-Pohjalaisen murrealueen aineistossani on kaavanimiä 3159. Murrepiirteitä on yhteensä 102. Murresanoja on 75 ja murteellinen äänneasua on 40 nimessä. Murresanoista 25:ssä on murteellinen äänneasua.

4.2.1 Alavus

Alavudella on kaavanimiä yhteensä 416. Murteellisia piirteitä on kahdeksassa nimessä. Murresanoja on yhteensä seitsemän ja murteellinen äänneasua on yhdessä nimessä. Kahdessa murresanassa on murteellinen äänneasua.

Alavuden kaavanimistössä olevat murresanat ja niiden selitykset:

Järviluomantie	Järviluomassa esiintyy murresana luoma, joka tarkoittaa puroa, pientä jokea tai sen haaraa (Karhu 1998:70; Suomalainen paikannimi kirja 2007: 246). Järviluomantie sijaitsee Alavuden Kirkkojärven lähistöllä, mistä lienee saanut nimensäkin. Ympäristössä ei ole muita Etelä-Pohjanmaan murteelle tyypillisiä piirteitä.
Lakiantie	Lakia merkitsee avaraa ja tilavaa (Karhu 1998: 68; Vesala ja Väkevä 2010: 107). Lähistöllä ei ole muita murresanoja tai murteellisia piirteitä.
Larvakuja	Larva merkitsee latvaa, joen alajuoksua tai päälakea (Vesala ym. 2010: 108). Lähipiirissäni Isossakyrössä sen merkitys on syrjäinen ja kaukainen. Esimerkiksi rintapellot ovat lähellä kotitaloa ja larvamaat sijaitsevat kauempana. Larvakuja sijaitsee melko lähellä Järviluomantietä, mutta alueella ei ole yhtenäistä ryhmänimistöä.

- Luomantie** Luomantie sijaitsee Töysässä Luomankylässä. Kuten jo aiemmin olen maininnut, luoma merkitsee puroa, pientä jokea tai sen haaraa. (Karhu 1998:70; Suomalainen paikannimikirja 2007:246) Tässä tapauksessa Luomantie on saanut nimensä kylän mukaan. Luomankylän laitamilla on pienehkö Löyänjärvi, josta saa alkunsa Lohipuro ja Kangaspuro. Ne virtaavat Luomankylän läpi. Alueella ei ole muita murrepiirteitä.
- Luttikuja** Lutti tarkoittaa kesäkamaria ja luhtiaittaa (Vesala ym. 2010: 108). Luttikujan ympäristössä on ulkorakennuksiin liittyvää aihepiirinimistöä, kuten Riihikuja ja Latokuja. Muita murteellisia piirteitä ei lähistöllä ole.
- Pieniluomantie** Nimessä Pieniluoma esiintyy jo aiemmin mainittu sana luoma, joka merkitsee puroa, pientä jokea tai sen haaraa (Karhu 1998:70; Suomalainen paikannimikirja 2007: 246). Pieniluomantie on Töysässä sijaitseva melko syrjäinen tie, jonka välittömässä läheisyydessä ei ole vesistöä. Myöskään muita murrepiirteitä ei ympäristöstä löydy.
- Ratikuja** Eteläpohjalaisella murrealueella rati merkitsee rakennusta, tupaa tai taloa (Vesala ym. 2010: 174). Ratikuja sijaitsee Alavudenjärven kupeessa. Alueella ei ole yhtenäistä ryhmänimistöä eikä siellä esiinny muita murrepiirteitä.

Murteelliset äänneasut Alavuden kaavanimistössä:

Korkiakuja

Lakiantie

Jälkitavujen vokaaliyhtymät *ea*, *eä*, *oa* ja *öä* ovat muuttuneet asuun *ia*, *iä*, *ua*, *yä* (Laurosela 1914: 34; Rapola 1969: 127). Lakiantien sijainti on edellä kerrottu. Korkiakuja sijaitsee

Alavudella Kaartin alueella. Lähistöllä on lähinnä käsityöläisiin liittyvää ryhmänimistöä.

Larvakuja Muotojen tv ja tj vastineena ovat rv ja rj (Laurosela 1913: XIV; Rapola 1969: 126). Larvakujasta on selitetty tarkemmin murre sanojen yhteydessä.

Alavuden kaavanimistö on tavanomaista nimistöä, joissa kadut on nimetty yleensä paikan mukaan. Aihepiiriniimistöä on jonkin verran. Esimerkiksi Tervasmäen alueella on hyödynnetty tervanpolttoon liittyvää sanastoa. Muista murreryhmistä tyypillisiä piirteitä on Okslammentie, jossa esiintyy lounaismurteille tyypillinen vokaalin loppuheitto. Lounaismurteissa tyypillinen vajaa tai riittä merkitsevä sana suuli on mainittu myös Alavuden kaavanimistössä. Alavudella on myös Paattipolku, joka on tyypillinen vene-sanana vastine länsimurteissa.

4.2.2 Kauhajoki

Kauhajoella on kaavanimiä yhteensä 382. Murteellisia piirteitä Kauhajoen kaavanimistössä on yhteensä 13. Murre sanoja on yhdeksän ja murteellinen äänneasu on kuudessa nimessä. Kolmessa murre sanassa on murteellinen äänneasu.

Kauhajoen kaavanimistössä olevat murre sanat ja niiden selitykset:

Aakkunaniemenkuja Aakkuna on tyypillinen eteläpohjalainen sana, joka tarkoittaa ikkunaa (SMS 1985: 221; Vesala ym. 2010: 8). Aakkunaniemenkuja on yksittäinen kuja Kauhajoen keskustassa eikä lähistöllä ole muita murrepiirteellisiä tiennimiä.

Juuseentie Sanalla juuse on Etelä-Pohjanmaan murteessa kaksi eri merkitystä. Se tarkoittaa joko jukuripäätä tai vanhaa ja

loppuun kulunutta. (SMS 1997: 451) On myös mahdollista, että Juuse on muunnos sanasta Joosef (Vilkuna, Huitu ja Mikkonen 1988: 89; Mikkonen ja Paikkala 2000:172). Juuseentien lähistöllä ei ole muita murrepiirteitä.

- Kevarinkuja Kevari merkitsee majataloa tai majatalon isäntää (Vesala ym. 2010: 69; SMS 2014). Kevarinkuja erkanee Kauppakujasta eikä ympäristössä ole muita murre sanoja tai murrepiirteitä.
- Larvankuja Larva merkitsee latvaa, joen alajuoksua tai päälakea (Vesala ym. 2010: 108). Lisäksi se voi merkitä syrjäistä ja kaukaista. Larvankujan läheisyydessä ei ole muita murrepiirteisiä tiennimiä
- Luomankyläntie Luoma on hyvin yleisesti Etelä-Pohjanmaalla esiintyvä sana, joka merkitsee puroa, pientä jokea tai sen haaraa (Karhu 1998: 70; Suomalainen paikannimikirja 2007: 246). Luomankyläntie on saanut nimensä siitä, että se johtaa Luomankylään.
- Lykkytie Lykky tarkoittaa silmukkaa (Karhu 1998: 70; Vesala ym. 2010: 117). Lykky on myös melko nuori lainasana ruotsin kielestä, jolloin sen merkitys on onni (Tuomi 1989: 53). Lykky tie sijaitsee Filppulan alueella, jossa on lähinnä ammatteihin ja vuodenaikoihin liittyvää aihepiirinimistöä.
- Pajuluomantie Pajuluomantie sisältää sanan luoma (ks. Luomankyläntie). Pajuluomantie johtaa paikkaan nimeltä Pajuluoma.
- Prännärintie Prännäri tarkoittaa kahvinpaahdinta (Karhu 1998: 93;

Vesala ym. 2010: 162). Sana on äännekuvaus ruotsinkielestä ja sitä käytetään myös muissa murteissa. Kauhajoella Prännärintie on pitkä tie keskustassa eikä sen ympäristössä ole muita murrepiirteitä.

Vitikonkuja Vitikko on kansankielinen sana, joka merkitsee vesakkoa (Nykysuomen sanakirja 1970: 562). Vitikonkuja sijaitsee Prännärintien lähellä.

Murteelliset äänneasut Kauhajoen kaavanimistössä:

Larvankuja Muotojen *tv* ja *tj* vastineena ovat *rv* ja *rj* (Laurosela 1913: XIV; Rapola 1969: 126). Larvankujaa on käsitelty jo edellä murre sanojen yhteydessä.

Juuseentie
Lauroosenkuja
Sussoonkuja

Etelä-Pohjanmaan murteelle on tyypillistä, että pääpainottomien diftongien jälkivokaali on sulautunut ensivokaalin kanssa pitkäksi vokaaliksi (Kettunen 1930: 66; Rapola 1969: 127; Lehikoinen 1994: 137). Juuseentie on selitetty edellä murre sanaston yhteydessä. Hyypäntien ja Rahikkatien välissä sijaitsevan Lauroosenkujan lähetyvillä ei ole murteellista nimistöä. Myöskään Sussoonkujan ympäristössä ei ole murteellisia nimiä.

Mettätie *Ts*-muodon vaihtelemattomana muotona on *tt* (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 64; Rapola 1969: 126). Mettätie lienee saanut nimensä siitä, että se kulkee metsän halki. Lähistöllä ei ole muita murrepiirteitä.

Prännärintie Tyypillinen eteläpohjalaisen murrealueen piirre on kaksi

konsonanttia sanan alussa (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 65). Prännärintie on käsitelty edellä.

Kauhajoen kaavanimistö on melko yleiskielistä. Aihepiirinimeämistä on jonkin verran, lähinnä eläinten ja ammattien mukaan. Kauhajoen nimistössä on haluttu muistaa Agnes Sjöbergiä, joka oli Euroopan ensimmäinen naiseläinlääkäri. (www.helsinki.fi/akka-info/tiedenaiset/sjoberg.html) Kauhajoelta löytyy siksi Agneksentie ja Sööpärintie, joka on äännemukaelma ruotsinkielisestä nimestä Sjöberg. Lounaismurteille tyypillinen vokaalin loppuheitto esiintyy nimessä Viisjoenpolku.

4.2.3 Kauhava

Kauhavalla on kaavanimiä 673. Murteellisia piirteitä on yhteensä 36. Murresanoja on 26 ja murteellinen äänneasu on 17 nimessä. Kahdeksassa murresanassa on murteellinen äänneasu.

Kauhavan kaavanimistössä olevat murresanat ja niiden selitykset:

Airaskuja Airas merkitsee aidanseivästä ja riukua (SMS 1985: 94; Vesala ym. 2010: 9). Alahärmässä sijaitseva tie on Myllärin alueella, jossa on myös muita murteellisia tiennimiä. Airaskujan vieressä on tie nimeltä Isoorinki ja lähellä on myös Elojuntu, Klupukuja, Tullukuja ja Viikateskuja.

Elojuntu Kaavanimistössä murreaines on lähes poikkeuksetta määriteosassa. Kauhavalla on kuitenkin monta kaavanimiä, joiden perusosassa on sana juntu, joka merkitsee polkua. (Karhu 1998: 39; Vesala ym. 2010: 57) Kaikki juntu-päätteiset nimet sijaitsevat Alahärmässä. Elojuntu sijaitsee Myllärin alueella ja erkanee Pikkuringistä. Sen lähellä sijaitsevat Jokijuntu, Puskajuntu ja Vainiojuntu. Kaikki edellä mainitut tiet ovat lyhyehköjä teitä. Myllärin alueella

on myös muita murteellisia tiennimiä, kuten Airaskuja, Isoorinki, Klupukuja, Tullukuja ja Viikateskuja. Alueen teidennimissä on vanhaan maanviljelyskulttuuriin liittyvää sanastoa.

- Färintie Färi tarkoittaa väriä, väritystä tai lossia. (SMS 1988: 356; Karhu 1998: 23; Vesala ym. 2010: 27) Färintie sijaitsee Ylihärmässä eikä sen läheisyydessä ole muita murteellisia tiennimiä.
- Föörärintie Fööräri merkitsee opastajaa ja saattajaa. Sana esiintyy myös muodossa föörari, jolloin sen merkitys on ajaja tai kuski. Verbinä on sana föörätä eli kuljettaa. (SMS 1988: 374; Karhu 1998: 24; Vesala ym. 2010: 28) Sana on äännemukaelma ruotsinkielestä. Föörärintie sijaitsee Alahärmässä Lapuanjoen tuntumassa. Melko lähellä sijaitsee Paapankuja.
- Hakojuntu Kuten edellä on Elojuntu-sanalla kerrottu, juntu merkitsee polkua (Karhu 1998:39; Vesala ym. 2010: 57). Hakojuntu sijaitsee Alahärmän Hakokylässä ja erkanelee Hakoringistä pienenä tienä. Melko lähellä Hakokylää sijaitsee Mattilan alue, jossa on tie nimeltä Hongikonjuntu.
- Hongikonjuntu Hongikonjuntu on pieni tie, joka erkanelee Kaartotiestä ja sen lähellä on Hongikonkuja.
- Jokijuntu Jokijuntu sijaitsee Lapuanjoen rannalla. Nimi on selitetty ainakin Elojuntu- nimen kohdalla.
- Klupukuja Klupu merkitsee nuijamäistä lyöntiesinettä ja varstaa (Vesala ym. 2010: 78; SMS 2014). Isooringistä erkaneva Klupukuja

sijaitsee Alahärmässä Myllärin alueella, josta on tarkemmin kerrottu Elojuntu-nimen kohdalla.

- Knuppsmäentie** Knuppas-sanalle ei löytynyt varsinaista vastinetta. Knupata-sanalle oli monta eri merkitystä, kuten iskeä ja kolkata. Knuppi tarkoittaa nuppia ja toisaalla päätä. (Vesala ym. 2010: 80; SMS 2014) Etelä-Pohjanmaalla kasvaneena itselleni tulee mielikuva epätasaisesta tiestä. Knuppsmäentie sijaitsee Ylihärmässä eikä sen ympäristössä ole murteellisia tiennimiä.
- Kärrintie** Kärrri on kansankielinen muunnos sanasta kärry ja esiintyy ympäri Suomea (Nykysuomen sanakirja 1970: 693). Kärrri merkitsee Etelä-Pohjanmaan murteessa myös ukkoa (Vesala ym. 2010: 104). Tässä yhteydessä lienee kuitenkin kyseessä arkikielinen muunnos sanasta kärry. Kärrintie on Ylihärmässä sijaitseva pitkä yksittäinen tie, jonka läheisyydessä ei ole murrepiirteitä.
- Lakiantie** Lakia on yleinen sana eteläpohjalaisella murrealueella. Se merkitsee avaraa, tilavaa ja lakeutta (Karhu 1998: 64; Vesala ym. 2010: 108). Kauhavan keskustassa kulkevan tien läheisyydessä ei ole muita murrepiirteitä.
- Luomankuja** Myös sana luoma esiintyy monessa paikassa Etelä-Pohjanmaalla. Luoma merkitsee puroa, pientä jokea tai sen haaraa (Karhu 1998: 70; Suomalainen paikannimikirja 2007: 246). Luomankuja sijaitsee Kauhavan Fräntilässä Vääräjoen rannalla. Sen vieressä on Yliluomankuja, mutta ei muita murteellisia sanoja tai murrepiirteitä.

Luomantie	Luoma-sanan merkitys on kerrottu edellä. Luomantie erkanee Naarasluomantiestä. Naarasluoma on pieni joki Ylihärmässä.
Luttikuja	Sana lutti merkitsee kesäkamaria ja luhtiaittaa (Vesala ym. 2010: 116). Luttikuja sijaitsee Kauhavan keskustassa ja sen ympäristössä on paljon vanhaan maanviljelyskulttuuriin liittyvää aihepiirinimistöä. Muita murre sanoja tai -piirteitä alueelta ei löydy.
Luusankuja	
Luusantie	Sanalle luusa ei löytynyt suoraa vastinetta, mutta verbi luusata merkitsee opastamista (Karhu 1998: 70; Vesala ym. 2010: 116). Luusantie ja siitä erkaneva Luusankuja sijaitsevat Kauhavan keskustassa lähellä Kauhavanjokea. Lähistöllä sijaitsee Piiskookuja.
Mummankuja	Mumma on tyypillinen eteläpohjalainen kutsumanimi isoäidille ja vanhalle naiselle (Vesala ym. 2010: 126). Mummankuja sijaitsee Alahärmässä kirkon lähistöllä Paapankujan vieressä. Alueen kadut on nimetty lähinnä henkilönnimien mukaan.
Naarasluomantie	Naarasluoma on selitetty edellä Luomantien yhteydessä.
Paapankuja	Paappa merkitsee isoisää (Vesala ym. 2010: 142). Paapankuja sijaitsee lähellä Mummankujaa.
Piiskookuja	Piiskoo merkitsee hakkaamista ja kurittamista. (Vesala ym. 2010: 149). Kauhavan keskustassa sijaitsevan tien lähellä on Luusankuja ja Luusantie.

Puskajuntu	Puskajuntu-nimi on selitetty sanan Elojuntu yhteydessä.
Saralaksontie	Lakso merkitsee lätäkköä (Vesala ym. 2010: 108). Yleiskielen sanaa laakso vastaa usein länsimurteissa sana lakso, joka merkitsee myös märkää ja alavaa maata (Mikkonen ym. 2000: 289). Saralaksontie on yksittäinen tie Korttesjärvellä.
Tullukuja	Tullu tarkoittaa käärröä (Vesala ym. 2010: 208). Tullukuja sijaitsee Alahärmän Myllärin alueella. Tarkemmin alueen nimet on selitetty nimen Elojuntu kohdalla.
Vainiojuntu	Vainiojuntu-nimi on selitetty sanan Elojuntu yhteydessä.
Vittasaarenkuja	Sana vitta merkitsee vitsaa ja varpua (Vesala ym. 2010: 224). Vittasaarenkuja sijaitsee Kauhavan keskustassa eikä sen lähellä ole murrepiirteellisiä teiden nimiä.
Yliluomankuja	Sana luoma on selitetty edellä Luomankujan yhteydessä. Yliluomankuja sijaitsee Luomankylän vieressä Kauhavan Fräntilässä. Vieressä virtaa Vääräjoki.

Murteelliset äänneasut Kauhavan kaavanimistössä:

Airaskuja	Hyvin tyypillinen Etelä-Pohjanmaan murteen piirre on, että yleiskielen <i>d</i> :n vastineena on <i>r</i> (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 64; Rapola 1969: 126). Airaskujan merkitys on käsitelty jo edellä.
-----------	---

Alaasentie
Herkoolintie
Isoorinki

Nyykoolintie

Piirtoolantie

Piiskookuja

Pääpainottomien diftongien jälkivokaali on sulautunut ensivokaalin kanssa pitkäksi vokaaliksi (Kettunen 1930: 66; Rapola 1969: 127; Lehikoinen 1994: 137). Alaasentie sijaitsee Alahärmässä eikä sen lähistöllä ole muita murteellisia nimiä. Herkoolintie on äännemukaelma ruotsinkielen sanasta herrgård (Lampén 1986: 284) Herkoolintie sijaitsee Kauhavalla lähellä Nyykoolintietä. Isoorinki sijaitsee Alahärmässä. Sen lähistöllä on Pikkurinki sekä murteelliset kaavanimet Airaskuja ja Tullukuja. Nyykoolintie on Herkoolintien tapaan äännemukaelma ruotsinkielestä, sukunimestä Nygård. Piirtoolantie sijaitsee Alahärmässä, eikä lähistöllä ole nimiä, joissa olisi murrepiirteitä. Piiskookuja sijaitsee Kauhavalla Luusankujan läheisyydessä.

Färintie

Föörärintie

Eteläpohjalaisella murrealueella käytetään monissa yhteyksissä *f*-äännettä (Laurosela 1913: XIV). Molempia teitä on käsitelty edellä murre sanojen yhteydessä.

Klupukuja

Knuppsmäentie

Sanan alussa on kaksi konsonanttia (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 65). Molempien kaavanimien selitykset löytyvät edeltä.

Lakiantie

Jälkitavujen vokaaliyhtymät *ea*, *eä*, *oa* ja *öä* ovat muuttuneet asuun *ia*, *iä*, *ua*, *yä* (Laurosela 1914: 34; Rapola 1969: 127). Lakiantien merkitys ja sijainti on kerrottu edellä murre sanojen yhteydessä.

Saharavainionkuja

Saharavainionpolku

Saharavainiontie

Välivokaali eli *švaa*-vokaali on tyypillinen piirre Etelä-Pohjanmaan murteessa. Sillä tarkoitetaan konsonanttiyhtymän konsonanttien väliin kehittyntä vokaalia, joka helpottaa ääntämistä. (Laurosela 1913: XV; Kettunen 1930: 70–71; Lehikoinen 1994:127, 136) Saharavainiontie sijaitsee Alahärmän keskustan tuntumassa, josta erkanevat Saharavainiontie ja -kuja on merkitty katkoviivalla karttaan, joten on mahdollista, että ne eivät ole vielä käytössä. Ympäristössä ei ole muita murteellisia tiennimiä.

Suittisola

Vittasaarenkuja

Ts-muodon vaihtelemattomana muotona on *tt* (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 64; Rapola 1969: 126). Molempien nimien merkitys ja sijainti on kerrottu edellä.

Viikateskuja

Sanat, joiden lopussa on alkuaan ollut *h*, loppuvat *s*-kirjaimeen (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 60; Rapola 1969: 127).

Kauhavan nimistö ei juuri poikkea muista aineiston kaavanimistä. Ainoastaan Kauhavan ja Seinäjoen aineistoissa murteellisuutta näkyy myös kaavanimen perusosassa. Sana *juntu* on määriteosana kuudessa kaavanimessä. Myllärin alueella on runsaasti murteellisia kaavanimiä. Samalla alueella sijaitsee myös Häjyylyperinteen keskus

4.2.4 Laihia

Laihialla kaavanimiä on 282. Murteellisia piirteitä on yhteensä kymmenen. Murre sanoja on kuusi ja murteellinen äänneasu on neljässä nimessä. Laihialla ei ole lainkaan murre sanoja, joissa olisi murteellinen äänneasu.

Laihian kaavanimistössä olevat murre sanat ja niiden selitykset:

Juomukkatie	Metsämarja-aiheisten ryhmänimien joukossa on Juomukkatie. Se on murteellinen nimitys juolukalle. Juomukkaa juolukan vastineena käytetään myös Satakunnassa ja osassa Hämettä (SMS 1997: 368). Juomukkatien ympäristössä on esimerkiksi Mustikkatie, Puolukkatie, Mesimarjatie sekä murteellinen ilmaisu Valokkitie, jota käsittelem myöhemmin.
Kakkumäentie	Kakku tarkoittaa nuorta lammasta eli karitsaa (SMS 1997: 919; Karhu 1998:41; Vesala ym. 2010:61). Tie sijaitsee Kakkumäessä eikä sen ympäristössä ole muita murrepiirteitä.
Karrakuja	Karra tarkoittaa ohdaketta (Karhu 1998:44; SMS 1999:380; Vesala ym.2010: 64). Karrakujan lähistöllä ei ole muita murrepiirteellisiä teiden nimiä.
Luomatie	Luoma tarkoittaa eteläpohjalaisessa murrealueessa puroa, pientä jokea tai sen haaraa (Karhu 1998: 70; Suomalainen paikannimikirja 2007: 246). Tie sijaitsee Eskolan alueella eikä lähistöllä ole vesistöä eikä murteellisia sanoja tai muita murrepiirteitä.

Valokkatie Suomuurainta ja lakkaa merkitsevä (Karhu 1998: 128; Vesala ym. 2010: 217) eteläpohjalainen murrekana esiintyy aihepiirinimenä Mäki-Ruutin alueella. Tiet lähistöllä on nimetty metsämarjojen mukaan, kuten Mustikkatie, Puolukkatie ja Juomukkatie.

Vehkaluomantie Vehkaluomassa esiintyy murrekana luoma, joka merkitsee puroa, pientä jokea tai sen haaraa (Karhu 1998:70; Suomalainen paikannimikirja 2007: 246). Tie kulkee lähellä Laihianjokea ja lienee siitä saanut nimensä.

Murteelliset äänneasut Laihian kaavanimistössä:

Puukkoosaarentie

Valioontie

Vuoruusentie

Pääpainottomien diftongien jälkivokaali on sulautunut ensivokaalin kanssa pitkäksi vokaaliksi (Kettunen 1930: 66; Rapola 1969: 127; Lehikoinen 1994: 137). Puukkoosaarentie sijaitsee Suorttilassa eikä sen lähellä ole muuta murrenimistöä. Valioontien lähellä on paikka Valjoo. Lähistöllä ei ole muuta murteellista nimistöä. Vuoruusentie sijaitsee Jakkulassa. Vuoruusentien lähistöllä on jonkin verran murrenimistöä, mutta ne eivät kuulu Laihian kaavanimistöön.

Rikkahanmäentie

Ensimmäisen tavun jälkeisten vokaalien välissä on *h* (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 58–59; Lehikoinen 1994: 136). Rikkahanmäentie sijaitsee Rikasmäessä. Sen ympäristössä ei ole muita murteellisia nimiä.

Laihian kaavanimistö on hyvin perinteinen. Tiet on nimetty lähinnä vanhojen nimien pohjalta. Aihepiirinimiä on jonkin verran uudemmilla asutusalueilla. Mielenkiintoinen

kaavanimi on Rikasmäessä sijaitseva Rikkahanmäentie, joka on taivutettu murteellisesti, vaikka alkuperäinen nimi on yleiskielinen.

4.2.5 Seinäjoki

Seinäjoella on 1406 kaavanimeä. Murteellisia piirteitä on yhteensä 35. Murreranoja on 27 ja murteellinen äänneasu on 20 nimessä. Murreranoista 12:ssa on murteellinen äänneasu.

Seinäjoen kaavanimistöissä olevat murrer sanat ja niiden selitykset:

Friskinkoski	Friski merkitsee Etelä-Pohjanmaan murteessa jonkun voimakkuutta ja suuruutta. Sen vastineena käytetään myös adjektiiveja vahva, roteva ja kookas. (SMS 1988: 334; Karhu 1998: 23; Vesala ym. 2010: 25) Seinäjoen Soukkajoella sijaitsevalla alueella on monin paikoin käytössä koski kaavanimen määriteosana. Alue sijaitseekin Seinäjoen partaalla. Friskinkoski on ainoa murteellinen nimi Soukkajoella.
Hoijakankuja	Hoijakka tarkoittaa kahden hengen rattaita, jousellisia rattaita ja kiesejä. Sanalla hoijakka on myös muita merkityksiä, kuten napakelkka ja karuselli, mutta eteläpohjalaisella murrealueella merkitys on ensiksi mainittu. (SMS 1992: 664; Vesala ym. 2010: 37) Seinäjoen Joupissa sijaitsevan Hoijakankujan lähetyvillä on Luuvakuja, mutta alueella ei ole yhtenäistä murrer sanastoa.
Ikolanlarva	Sana larva on paljon käytetty sana eteläpohjalaisella murrealueella, mutta useimmiten se on tiennimen määriteosana. Larva tarkoittaa latvaa, joen alajuoksua tai

päälakea (Vesala ym. 2010: 108). Sen merkitys voi olla myös kaukainen ja syrjäinen. Ikolanlarva sijaitsee Nurmon Tepon alueella eikä sen ympäristössä ole muita murteellisia tiennimiä.

Itikanmäenkatu	Itikka tarkoittaa lehmää tai nautaeläintä (Vesala ym. 2010: 52). Itikanmäenkatu sijaitsee Itikan alueella, jossa sijaitsee lihantuottajien osuuskunta Itikka.
Jouttisalontie	Joutti on Etelä-Pohjanmaan murteessa jousi (Vesala 2010: 55). Jouttisalontie sijaitsee Nurmon Hyllykalliolla. Sen läheisyydessä katuja, joiden perusosana on sana roves. Läheiset kadut on kuitenkin todennäköisesti nimetty vanhan nimistön pohjalta.
Kevaritie	Kevari merkitsee kestikievaria ja majataloa (Vesala ym. 2010: 69; SMS 2014). Nurmon Hyllykalliolla sijaitsevan Kevaritien läheisyydessä on Vaaramenranta, mutta muuten alueen tiet on nimetty heinälajien mukaan.
Kranninkuja	Etelä-Pohjanmaalla on sanonta: ”Moon meiltä ja muut on meirän krannista.” Ruotsin kielestä lainattu sana kranni merkitsee naapuria ja naapuritaloa (Karhu 1998: 56; Vesala ym. 88; SMS 2014). Ylistarossa sijaitsevan Kranninkujan lähellä on Lakiankuja ja Luomankuja.
Krouvarinkatu	Krouvari merkitsee salakapakoitsijaa ja viinan myyjää. Yleensäkin krouviksi on voitu sanoa taloa, jossa on pidetty kestikievaria tai kapakkaa. Tämän nimisiä taloja on ollut esimerkiksi Lounais-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla. (Mikkonen ym. 2000: 257; SMS 2014) Seinäjoen Joupissa

sijaitsevan Krouvarinkadun lähialueen kadut on nimetty ammattien mukaan.

Lakiankuja Lakia merkitsee avaraa, tilavaa ja lakeutta (Karhu 1998: 64; Vesala ym. 2010: 107). Lakiankuja sijaitsee Ylistarossa Luomankujan ja Kranninkujan läheisyydessä.

Laksonkuja

Laksontie

Etelä-Pohjanmaan murteessa lakso merkitsee lätäkköä (Vesala ym. 2010: 108). Länsimurteissa sanaa lakso käytetään myös laakso-sanana vastineena, jolloin sen merkityksenä on märkä tai alava maa (Mikkonen ym. 2000: 289). Laksonkuja ja Laksontie sijaitsevat vierekkäin Seinäjoen Impivaarassa, eikä alueella ole muita nimiä, joissa olisi murreaineksia.

Larvakuja

Sana larva on selitetty jo nimen Ikolanlarva yhteydessä. Larvakuja sijaitsee Seinäjoen Joupin alueella ja sen lähialueen nimet on muodostettu lähinnä vanhaan maanviljelyskulttuuriin liittyvillä aihepiirinimillä.

Luomankuja

Sana luoma on hyvin yleinen Etelä-Pohjanmaalla. Se merkitsee puroa, pientä jokea tai sen haaraa. (Karhu 1998: 70; Suomalainen paikannimikirja 2007: 246) Ylistarossa Kyrönjoen lähellä sijaitseva Luomankuja on saanut nimensä siitä, että sen kohdalla virtaa pieni jokihaara nimeltä Tonava. Luomankujan läheisyydessä on Kranninkuja ja Lakiankuja.

Luomanranta

Luoman merkitys on selitetty edellä. Luomanranta sijaitsee Seinäjoen keskustassa. Luomanrannan vieressä on pieni jokihaara, jonka nimi on Pajuluoma.

Luomantie	Tie johtaa Peräseinäjoella sijaitsevaan kylään, jonka nimi on Luoma.
Luuvaluja	Sana luuva on maanviljelykseen liittyvää sanastoa ja merkitsee riihessä olevaa suurta tilaa, jossa on rusnari eli puimakone (Vesala ym. 2010: 117). Seinäjoen Joupissa sijaitsevan Luuvakujan lähistöllä on Hoijakankuja. Alueella on vanhoihin rakennuksiin ja maanviljelykseen liittyvää nimistöä.
Nättyysenuja	Nätty-sanana merkitys on pieni, kaunis, soma ja kiva (Karhu 1998: 80; Vesala ym. 2010: 138). Nättyysenuja sijaitsee Peräseinäjoen keskustassa. Alueen nimissä ei ole yhtenäisyyttä eikä muita murteellisia nimiä ole.
Pauloosaarentie	Eteläpohjalaisella murrealueella pauloottaminen tarkoittaa nauhoittamista ja ansoittamista (Vesala ym. 2010: 146). Ylistaron Alapäässä sijaitseva tie johtaa mäkiseen paikkaan, jonka nimi on Pauloonsaari. Alueen muu nimistö on lähinnä hevosiin liittyvää johtuen läheisestä raviradasta ja Mäki-Pohdon tallista.
Pikinoukka	Noukka merkitsee nenää, nokkaa, kärkeä tai piikkiä (Vesala ym. 2010: 134). Seinäjoen Simunan alue on nimetty kokonaisuudessaan tervanpolttoon liittyvillä aihepiirinimillä. Piki on tervanpolton yhteydessä syntynyt sivutuote. Alueella ei ole muita murteellisia nimiä.
Prunttimäentie	Pruntti-sanalle ei löytynyt vastinetta eteläpohjalaisista murrekirjoista. Lounaismurteessa se merkitsee joko pullon tms. korkkia tai tappia veneessä tai tynnyrissä (Kummottos,

Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 118).
Prunttimäentie johtaa Seinäjoen Prunttimäkeen.

Pruukintuvantie Pruuki merkitsee tehdasta tai laastia (Vesala ym. 2010: 161). Tässä yhteydessä sillä lienee tehtaan merkitys, koska se erkanee Ruukintiestä ja tie sijaitsee Seinäjoen Törnävän alueella, jossa on ollut rautaruukki. Alueen nimistö on vahvasti ruukkitoimintaan liittyvää, mutta muita murrepiirteitä siellä ei ole.

Prykyntie Sanaa pryky käytetään monessa yhteydessä. Eräässä tekstissä mainitaan prykyastia, jota tarvittiin katajanmarjajuoman keittämiseen (Ganander 1788). Toisaalla puhutaan eräästä torpasta, jota nimitettiin Hyttylän prykyksi, koska sen torppari sulatti rautapitoisesta mullasta rautaa (Eteläpohojalaaset hevosajokalut 2011). Prykärille on annettu merkitys lämmittäjä, kuumottaja (Vesala ym. 2010: 162). Prykyntie sijaitsee Ylistarossa ja sen lähistöllä on Lakiantie, Luomankuja ja Kranninkuja. Hieman etäämpänä on Korteelantie.

Ränkitie Ränki on murteellinen muoto sanasta länki. Sana ränget merkitsee puukaaria, jotka kiinnitetään hevosen lapoihin. Vesala ym. 2010: 183) Ränkitie sijaitsee Seinäjoen Impivaarassa. Sen viereinen tie on Riimutie. Lähistöllä on Väätyrintie, mutta sen lisäksi alueella ei ole muita murreaineiksia sisältäviä nimiä.

Tuukikuja Tuuki tarkoittaa pöytäliinaa (Vesala ym. 2010: 209). Tuukikuja sijaitsee Ylistarossa ja sen lähistöllä on Korteelankuja ja hieman kauempana Lakiantie, Luomankuja, Kranninkuja sekä Prykyntie.

Vaaramenranta Sana vaaraan taipuu yksikön genetiivissä vaaramen ja vaaraan merkitsee vadelmaa (Vesala ym. 2010: 215). Vaaramenranta sijaitsee Nurmon Hyllykalliolla ja sen läheisyydessä on Kevaritie. Vaaramenrannasta erkanee pieniä teitä, jotka on nimetty heinälajien mukaan. Hieman taaempana sijaitsee Vaaramentie

Vaaramentie Sanaa vaaraan on selitetty edellä. Vaaramentie sijaitsee Vaaramenrannan lähellä.

Väätyrintie Väätyri tarkoittaa Etelä-Pohjanmaan murteessa itsepäistä ja kiusankappaletta (Vesala ym. 2010: 228). Väätyrintie sijaitsee Seinäjoen Impivaarassa ja sen lähellä sijaitsee Ränkitie. Muuta murreaineksia sisältävää nimistöä ei ole lähiympäristössä.

Murteelliset äänneasut Seinäjoen kaavanimistössä:

Friskinkoski *F*-äänteen käyttäminen sanan alussa (Laurosela 1913: XIV). Tässä yhteydessä on myös sanan alussa kaksi konsonanttia (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 65).

Ikolanlarva

Larvakuja Muotojen *tv* ja *tj* vastineena ovat *rv* ja *rj* (Laurosela 1913: XIV; Rapola 1969: 126). Ikolanlarvan merkitys ja sijainti on selitetty edellä murreosanaston ohessa.

Korpuusentie

Korteelantie

Korvaasentie

Nyykoolinkatu

Nättyysenkuja

Pauloosaarentie

Ykskorvaasentie

Pääpainottomien diftongien jälkivokaali on sulautunut ensivokaalin kanssa pitkäksi vokaaliksi (Kettunen 1930: 66; Rapola 1969: 127; Lehikoinen 1994: 137). Nurmon Kalistajassa sijaitsevan Korpuusentie johtaa paikkaan Korpi, jossa on lähinnä hevosiin liittyvää aihepiirinimistöä. Korteelantie sijaitsee Ylistarossa. Sen lähellä on muun muassa Lakiankuja. Korvaasentie ja Ykskorvaasentie sijaitsevat Nurmossa Ykskorvan alueella, jossa ei ole muita murrepiirteisiä nimiä. Nyykoolinkatu on äännemukaelma ruotsinkielisestä sukunimestä Nygård. Itikan alueella sijaitsevan kadun lähellä on Itikanmäenkatu, mutta ei muita murrepiirteitä. Näytyysenkuja merkitys ja sijainti on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä. Myös Pauloosaarentie on edellä selvitetty.

Kranninkuja

Krouvarinkuja

Prunttimäentie

Pruukintuvantie

Prykytie

Tyypillinen eteläpohjalaisen murrealueen piirre on se, että sanan alussa kaksi konsonanttia (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 65). Kaikki oheiset tiennimet on selitetty murre sanaston yhteydessä.

Lakiankuja

Valkiavuorentie

Jälkitavujen vokaaliyhtymät *ea*, *eä*, *oa* ja *öä* ovat muuttuneet asuun *ia*, *iä*, *ua* ja *yä* (Laurosela 1914: 34; Rapola 1969: 127). Lakiankujan merkitys ja sijainti on selitetty edellä murre sanaston yhteydessä.

Mustikkaroves

Puolukkaroves

Vadelmaroves

Sanat, joiden lopussa on alkuaan ollut *h*, loppuvat *s*-kirjaimen (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 60; Rapola 1969: 127). Seinäjoella on kaupunginosa Roves, jonka läheisyydessä nämä kadut sijaitsevat. Lähellä ei ole muita murrepiirteitä.

Seinäjoen kaavanimistö on muodostettu melko perinteisesti, mutta siinä näkyy jonkin verran myös paikallisuus. Etelä-Pohjanmaan aineistossa juuri Seinäjoella näkyy eniten se, että eteläpohjalaisen murrealueen naapurina on ruotsalaisia alueita. Siellä on Nyypakankuja, joka äännemukaelma ruotsinkielisestä sukunimestä Nybacka. Salpietari on ruotsiksi salpeter (Lampén 1986: 591) ja Seinäjoella onkin Salpetterintie. Salttimäentien saltti eli salt merkitsee suolaa (Lampén 1986: 591). Seinäjoen kaavanimistössä murteellisuus näkyy pääosin nimien määriteosissa, mutta Roveksen kaupunginosassa on joukko aihepiirinimiä, joiden perusosana on roves. Tämä osoittaa hyvää mielikuvitusta nimien laatijalta.

4.2.6 Pohdintaa

Etelä-Pohjanmaan murteen alueella käytetään osittain samoja murreaineiksia. Murreranoista luoma esiintyy jokaisessa aineistoni kunnassa usein jopa moneen kertaan ja joskus yhdyssanana, kuten nimissä Järviluomantie ja Pajuluomantie. Myös larva-sana on määriteosana paljon käytetty ja kerran se on myös perusosana. Sanaa lakia käytetään Etelä-Pohjanmaalla paljon ja niinpä se on merkitty useammalla paikkakunnalla kaavanimistöön.

Murrepiirteistä eniten käytetään pitkää vokaalia, kuten Korvaasentie ja kahta konsonanttia sanan alussa. Perusosina kaavanimistössä on useimmiten tie tai katu. Kauhavalla perusosana käytetään murrerannoa juntu. Edellä on mainittu Seinäjoen kaavanimistössä esiintyvä roves. Muita poikkeavia perusosia ovat raitti, lenkki, sola, rinki, viita ja valtaus.

4.3 Lounaismurteiden alue

Lounaismurteiden aineistossani on kaavanimiä 4004. Murrepiirteitä on yhteensä 325. Murresanoja 210 ja murteellinen äänneasu on 150:ssä nimessä. Murresanoista 58:ssa on murteellinen äänneasu.

4.3.1 Luvia

Luvialla on 282 kaavanimeä. Murteellisia piirteitä on yhteensä 25. Murresanoja on 11 ja murteellinen äänneasu on 18 nimessä. Viidessä murresanassa on murteellinen äänneasu.

Luvian kaavanimistössä olevat murre sanat ja niiden selitykset:

Faartalinkuja	Verbi faartailla merkitys on ottaa kova vauhti, ryntäillä (SMS 1988: 214). Faartalinkuja sijaitsee Muuvimäessä ja sen lähetyvillä on Vähämuuvinkuja.
Mujasuntintie	Sanan muja alkuperää en pystynyt selvittämään, mutta sunti merkitsee salmea (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989:144; Koskela 1993: 111). Sasilassa meren tuntumassa sijaitseva tie lienee vanhaa nimistöä. Lähistöllä on Kuuskarintie.
Paatnokantie	Paat eli paatti merkitsee länsimurteissa venettä (Suomalainen paikannimikirja 2007: 314). Nokka tai noka merkitsee nenää ja niemeä (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 96; Koskela 1993: 191). Paatnokantie sijaitsee Lemlahdessa eikä sen välittömässä läheisyydessä ole muita murteellisia nimiä.

- Raumantie Rauma merkitsee lounaismurteissa salmea (Suomalainen paikannimikirja 2007: 373). Raumantie on Porista Raumalle johtava tie.
- Suulintie Suulin merkitys lounaismurteissa on vaja tai riihi (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 146; Westerholm ja Westerholm 1998: 101; Siltamäki 2004: 62). Hanninkylässä sijaitsevan Suulintien läheisyydessä ei ole murteellisia nimiä.
- Trööminkuja Verbi tröömät tarkoittaa ryntäämistä ja syöksymistä (Koskela 1993: 224). Kuitenkin F. E Sillanpää kertoo tröömin tarkoittavan maastonotkelmaa (Virtaranta 1967: 264). Sillanpään isä oli kotoisin Kauvatsalta, joten merkitys pitäneekä paikkansa. Trööminkuja sijaitsee Laitakarissa.
- Vähä- Krappenpolku Lounaismurteissa on paljon nimistöä, jossa esiintyy sana vähä. Sen merkitsee yleensä pientä. Joskus se esiintyy vahvistussanana erittäin (Koskela 1993: 231). Aineistossani vähä merkitsee nimenomaan pientä ja usein se on vastaparina sanalle iso tai tilalla on nimi ilman vähä-sanaa, kuten seuraavassa Vähämuuvinkuja-Muuvinkuja. Vähä-Krappenpolku sijaitsee Sassilassa meren tuntumassa ja lienee saanut nimensä lähellä olevan saaren mukaan. Sana krappe on saattanut muodostua joko vanhan pohjoismaisen henkilönnimen Krappi pohjalta tai ruotsalaisnorjalaisen sukunimen Krabbe mukaan. (Mikkonen ym. 2000: 256)
- Vähämuuvinkuja Vähä-sana on selitetty edellä. Vähämuuvinkujan lähellä sijaitsee Muuvinkuja. Vähämuuvinkujan lähetyvillä on Faartalinkuja.

Vähä-Säpintie Vähä-sanana merkitys on selitetty edellä. Tie sijaitsee Lankoorinnokassa. Lahtea kutsutaan Vähä-Säpin loukoksi ja niemen nokasta käytetään nimeä Vähä-Säppi.

Vähäsuontie Vähä-sana on selitetty edellä. Vähäsuontie sijaitsee Palkertin alueella ja sen lähiympäristössä on Suomäentie. Lähistöllä ei ole murreaineiksia sisältäviä nimiä.

Murteelliset äänneasut Luvian kaavanimistössä:

Faartalinkuja

Plankkutie

Trööminkuja

Lounaismurteille on tyypillistä sananalkuinen konsonanttiyhtymä ja *f*-kirjain sanan alussa (Ojansuu 1901b: 10; Lehikoinen 1994: 130). Faartalinkujan merkitys ja sijainti on jo edellä kerrottu. Plankkutie sijaitsee Takilan teollisuusalueen liepeillä. Lähellä on myös Kortalhontie. Trööminkuja on edellä käsitelty.

Esterpakankuja

Hutsaarentie

Kintpolku

Kortalhontie

Kupparmäenkuja

Kuuskarintie

Kuusrannantie

Moorholmintie

Moorkuja

Määrvuorentie

Paatkarintie

Paatnokantie

Vokaalien loppuheitto eli sanan lopussa konsonantin jäljessä oleva lyhyt vokaali katoaa (Ojansuu 1901b: 9; Lehikoinen

1994: 130). Esterpakankuja sijaitsee Kuussaarikossa ja erkanee Kuussaarikontiestä. Hutsaarentie on yksittäinen tie, joka erkanee Raumantiestä. Sen ympäristössä ei ole muita murteellisia nimiä. Kintpolku sijaitsee Kintpolun puiston lähellä Porsmusan ja Palkertin alueella. Kortalhontie on Takilan teollisuusalueen liepeillä. Sen lähellä on Plankkupolku. Kupparmäenkuja on yksittäinen tie Muuvimäessä. Kuuskarintie johtaa Kuuskariin. Kuusrannantie sijaitsee Lankoorinnokassa. Sen vieressä on Vähä-Säpintie. Moorholmintie ja Moorkuja sijaitsevat Moorholmissa. Määrvuorentie sijaitsee Määrvuorenkylässä, jossa on myös Määrvuorenniittu ja Määrvuorenahde. Muita murteellisia nimiä alueelta ei löydy. Paatkarintie ja Paatnokantie sijaitsevat molemmat Lemlahdessa, mutta melko etäällä toisistaan. Molemmissa nimissä esiintyy sana paat eli paatti, joka on tyypillinen venettä tarkoittava sana länsimurteissa. (Suomalainen paikannimikirja 2007: 314) Paatkarintien läheisyydessä on Trööminkuja. Paatnokantien välittömässä läheisyydessä ei ole muita murteellisia nimiä.

Lemnäistentie

Tässä nimessä on luultavasti tapahtunut vokaalin sisäheitto, eli kolmi- tai useampitavuisesta sanasta katoaa toisen tavun vokaali (Ojansuu 1901b: 9,115–154; Kettunen 1930: 2; Lehikoinen 1994: 131). Lemnäistentie sijaitsee Lemnäistennokassa.

Ryrinkuja

T:n heikkona vastineena voi joskus olla *dentaalispirantti* tai *yksitäryinen r* (Ojansuu 1901a: 34–35; Kettunen 1930: 13). Ryrinkuja on Korvenkylässä Raumantien lähellä. Sen ympäristössä ei ole murteellisia nimiä.

Vähä-Krappenpolku Lounaismurteissa on erikoisgeminaatio, joka koskee klusiileja *k*, *t* ja *p* sekä *s*:ää. Konsonantit siis kahdentuvat vokaalin ja soinnillisen konsonantin jäljessä. (Rapola 1969: 109; Lehikoinen 1994: 130) Vähä-Krappenpolun sijainti ja merkitys on selitetty murre sanojen yhteydessä.

Luvian kaavanimistössä on paljon erikoisia nimiä. Osa niistä selittyy läheisten saarien nimillä. Myös ruotsin kielen vaikutus on ilmeinen. Esimerkiksi Munttuskerintiessä on sana *skeri*. Se tulee ruotsin kielen sanasta *skär*, joka merkitsee suurehkoa kivistä saarta. (Suomalainen paikannimikirja 2007: 338) Luvialla on kolme tietä, joiden pääte on -oori: Lampoorintie, Lankoorintie ja Reijoorintie. Nämä ovat kaikki ruotsalaisia lainoja. Oori tulee ruotsin kielen sanasta *ör*, joka merkitsee kivistä ja soraista karikkoa. (Miikkulainen 1996: 134)

Muita huomioita Luvian kaavanimistöstä: Suohakantien luulisi taipuvan haka-haan. Pudantie sijaitsee Purannokassa ja sen kärjestä käytetään nimitystä Ulko-Pura. Miksi nimenä ei ole siis Purantie? Katihännäntiestä on keskeltä jäänyt yksi konsonantti pois.

Luvialla, kuten muissakin lounaismurteissa on melko paljon kaavanimiä, joiden määriteosassa yhdyssanan ensimmäinen osa päättyy s-kirjaimen. Luvialla tällainen sana oli Viasvedentie. Etelä-Pohjanmaan murteessa on tyypillistä, että alkuaan h-päätteiset nominatiivit päättyvät s-kirjaimen. (Laurosela 1913: XIV; Kettunen 1930: 60; Rapola 1969: 127) Lounaismurteissa tätä piirrettä ei pitäisi esiintyä. Viasveden taustalla saattaa olla sana vihas, josta lounaismurteissa on kadonnut h. Paikka saattaa liittyä muinaisiin hautapaikkoihin. (Suomalainen paikannimikirja 2007: 502)

Lounaismurteista poikkeava piirre on Lankoorinnokassa sijaitseva Luomantie. Luoma on hyvin yleinen sana Etelä-Pohjanmaan murteessa, mutta lounaismurteissa sitä ei juurikaan esiinny

4.3.2 Naantali

Naantalissa on kaavanimiä 676. Murteellisia piirteitä on yhteensä 28. Murre sanoja on 18 ja murteellinen äänneasu on 16 nimessä. Kuudessa murre sanassa on murteellinen äänneasu.

Naantalin kaavanimistössä olevat murre sanat ja niiden selitykset:

Förintie	Föri tarkoittaa lauttaa (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 31). Suomen murteiden sanakirjassa (1988: 371) esiintyy sana fööri, joka tarkoittaa veneen tai laivan keulaa. Tässä tapauksessa lienee kyse kuitenkin lautasta. Förintie sijaitsee Naantalin Viialassa Naantalinsalmen reunamilla ja lähialueen kaavanimistö on merenkulkuun liittyvää. Muita murrepiirteitä ei lähiympäristöstä löydy.
Karjaraumantie	Rauma tarkoittaa salmea (Suomalainen paikannimikirja 2007: 373). Naantalin Rymättylässä sijaitseva tie johtaa vesistöön nimeltä Niulalahti, jonka kapea osa on nimeltään Karjarauma. Tässä on kyse nimenomaan salmesta sanan varsinaisessa merkityksessä.
Kavejanranta	Kaveja merkitsee suurta kuhilasta ja säilytyskekoa (Koskela 1993: 42; SMS 1999: 600). Kavejanranta sijaitsee Naantalin Väinölässä Kalevanlahden tuntumassa. Alueella ei ole muita murrepiirteitä.
Kraakuntie	Sanalla kraakku on monia eri merkityksiä, kuten keittoastian kannatin, variksenmarja, laiha, simpukka ja verbi raakua (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 66; SMS 2014). Tässä voisi olla kyse variksen ääntelystä

syntynyt nimi. Kraakuntie sijaitsee Naantalın Jaakkolassa ja sen edustalla on Kraakkukari.

- Kraatarintie** Kraatari merkitsee vaatturia (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 66). Kraatarintie sijaitsee Naantalın Vengassa. Sen lähellä on viljan kuivaamiseen liittyviä aihepiirinimiä, mutta muita murreaineiksia sisältäviä nimiä ei ole.
- Kräkiläntie** Kräkilä tarkoittaa lounaismurteissa piikikästä tai haarakasta välinettä (SMS 2014). Kräkiläntie johtaa Merimaskun Kräkilään.
- Luuvaluja** Sana luuva on käytössä sekä Etelä-Pohjanmaan murteessa että lounaismurteessa. Se merkitsee riihen puintihuonetta (Koskela 1993: 45). Naantalın Kaivolassa sijaitsevan Luuvalujan läheisyydessä on entisajan viljan korjaamiseen liittyvää nimistöä. Muita murrepiirteitä alueella ei kuitenkaan ole.
- Palttankatu**
Palttantie Palтта on lounaismurteissa tunnettu maastosana, jonka merkitys on mäenrinne, törmä, vieru ja viettävä maa (Mikkonen ym. 2000: 441). Palttala ja Palтта ovat yleisiä talonnimiä Varsinais-Suomessa. Nämä molemmat tiet sijaitsevat Naantalın Tupavuoressa eikä niiden lähistöllä ole muita murteellisia piirteitä.
- Prikitankatu** Naantalissa on sijainnut birgittalaisluostari, joka on nimetty pyhän Birgitan mukaan. Birgittaa kutsutaan Naantalissa Prikitaksi (Naantali tunnissa 2009). Prikitantie sijaitsee Naantalın keskustassa lähellä aluetta, jossa luostari sijaitti.

Alueella on jonkin verran luostariin liittyvää nimitystä, mutta muita murreaineiksia sisältäviä nimiä alueelta ei löydy.

Prunnilantie

Prunni tarkoittaa lounaismurteissa lätäkköä, kuoppaa tai pientä lampea (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 118; Koskela 1993: 204; Siltamäki 2004: 54). Prunnin merkitys vaihtelee eri murrealueilla. Etelä-Pohjanmaalla se merkitsee kaivoa (Karhu 1998: 93). Prunnilantie johtaa Rymättylän Prunnilaan.

Ripikatu

Ripi tarkoittaa asumusta ja rakennusta (Koskela 1993: 49; Siltamäki 2004: 57). Ripikatu sijaitsee Naantalın Ruonassa, jossa on selkeästi rakennuksiin liittyvää aihepiirinimitystä. Muita murteellisuksia lähiympäristössä ei ole.

Sauniemenpolku

Sauniementie

Sau tarkoittaa lounaismurteissa savua (Kummottos 1989: 214; Siltamäki 2004: 60). Sauniemenpolku ja Sauniementie sijaitsevat Velkuan Teersalon Sauniemessä. Lähistöllä on Saululuoto, joten on mahdollista, että saulu on lyhentynyt muotoon sau.

Soltaatinnokantie

Soltaatti on äännekuva ruotsinkielisen sanasta soldat (Lampén 1986: 651). Nokka tai noka merkitsee nenää ja niemeä (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 96; Koskela 1993: 191). Naantalın Järvensuussa kulkeva tie päättyy Soltaatinnokkaan, joka on niemi Petkellahden rannalla.

Vähäkalliontie

Vähä tarkoittaa pientä (Koskela 1993: 231). Se on yleinen sana Lounais-Suomen nimityksessä. Naantalın Keitilässä sijaitseva tie johtaa Vähäkallioon.

Vähäsalmentie Vähä-sanan merkitys on kerrottu edellä. Naantalin Velusmaalla sijaitseva tie johtaa pienehköön vesialueeseen, jonka nimi on Vähäsalmi.

Vähätalontie Vähä-sana on jo edellä selvitetty. Vähätalontie sijaitsee Naantalin Järvensuussa. Tien läheisyydessä on paikka nimeltä Vähätalo.

Murteelliset äänneasut Naantalin kaavanimistössä:

Förintie Sanan alussa käytetään *f*-kirjainta (Lehikoinen 1994: 130). Förintie on jo edellä käsitelty.

Hakrintie Vokaalin sisäheitto eli kolmi- tai useampitavuisesta sanasta katoaa toisen tavun vokaali (Ojansuu 1901b: 9,115–154; Kettunen 1930: 2; Lehikoinen 1994: 131). Hakrintie sijaitsee Naantalin Kunnaisissa, jossa tiet on annettu lähinnä alueen mukaan, luultavasti tämäkin.

Kiimlahdentie

Kirkniementie

Laitsalmentie

Leiklahdentie

Tamsaarentie

Yleinen piirre lounaismurteessa on, että sanan viimeinen vokaali katoaa (Ojansuu 1901b: 9, Lehikoinen 1994: 130). Velkuan Palman saarella on alue nimeltä Kiimlahti, jossa sijaitsee myös Kiimlahdentie. Alueella ei ole muuta murteellista nimistöä. Velkuan Teersalossa on Kirkvuoren lähellä Kirkniementie. Muita murrepiirteisiä nimiä alueelta ei löydy. Rymättylän Röölässä on Laitsalmi (salmi), jonka reunamilla on Laitsalmentie. Leiklahdentie sijaitsee Rymättylän Peräisen Leiklahdessa Leiklahdenjärven

rantamilla. Tamsaarentie on Merimaskun Tammisaaressa. Sen edustalla on Tammisaarenlahti.

Kraakuntie

Kraatarintie

Kräkiläntie

Prikitankatu

Prunnilantie

Sanan alussa on kaksi konsonanttia (Ojansuu 1901b: 10; Kettunen 1930: 15). Kaikkien edellä mainittujen nimien merkitykset ja sijainnit on selitetty murre sanojen yhteydessä.

Mettäpellonkuja

Yleiskielen *ts*:n paikalla on yleensä *tt* (Kettunen 1930: 12; Lehikoinen 1994: 129). Mettäpellonkuja sijaitsee Merimaskun Järvensuussa. Sen ympäristössä ei ole muita murteellisia piirteitä.

Palttankatu

Palttantie

Erikoisgminaatio, joka koskee klusiileja *k*, *t* ja *p* sekä *s*:ää. Konsonantit siis kahdentuvat vokaalin ja soinnillisen konsonantin jäljessä (Rapola 1969: 109; Lehikoinen 1994: 130). Näiden teiden merkitys ja sijainti on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.

Rohrinkaisentie

T:n heikkona vastineena voi joskus olla *dentaalispiranti* tai *yksitäryinen r* (Ojansuu 1901a: 34–35; Kettunen 1930: 13). Rohrinkaisentie sijaitsee Kirstilän Rohrinkaistenniemessä. Se ympäristössä ei ole murteellisia nimiä.

Naantalın kadut on nimetty perinteisesti. Aineistossani on Lehtismäentie ja Torkasluodontie, jotka molemmat päättyvät *s*-kirjaimen. Kuten olen jo edellä todennut, *s*-päätteisyys on tyypillistä Etelä-Pohjanmaan murteessa, mutta lounaismurteissa sitä ei esiinny. Toinen mielenkiintoinen piirre oli viimeisen konsonantin katoaminen nimessä Haavuorentie. Sen lähistöllä on Haanvuori, josta se on todennäköisesti saanut nimensä.

4.3.3 Rauma

Raumalla on 1003 kaavanimeä. Murteellisia piirteitä on yhteensä 158. Murre sanoja on 138 ja murteellinen äänneasu on 43 nimessä. Murre sanoista 41:ssä on murteellinen äänneasu.

Rauman kaavanimistössä olevat murre sanat ja niiden selitykset:

Halssivahe	Hals tai halssi voi merkitä lounaismurteissa kahta asiaa. Se tarkoittaa joko kellarin eteiskäytävää tai köyttä, jolla alinta raakapurjetta voidaan levittää. (SMS 1988: 626; Koskela 1993: 40) Tässä tapauksessa sillä tarkoitetaan purjeisiin liittyvää termiä, koska Rauman Tuomoniemessä on runsaasti merenkulkuun liittyvää ryhmänimistöä. Murteisia sanoja Halssivaheen lisäksi ovat Kaussivahe, Klyyssivahe, Luovivahe ja Vinssivahe.
Jepyrtie	Raumalla on hyvin rikas pitsinnypläyskulttuuri ja se näkyy myös nimistössä. Jepyr eli jepyyri merkitsee tiettyä pitsikuviota (SMS 1997: 163). Rauman Uusi-Lahden alueella kadut on nimetty murteellisesti pitsimallien ja -sanaston mukaan: Klomppolku, Knypylvahe, Kouknipuntie, Kouknipunvahe, Koukpolku, Mandelvahe, Mynsterpolku, Mynstervahe, Plättvahe, Spindelpolku, Spindeltie, Spindelvahe, Taffelvahe ja Vikkervahe.
Kaija	Kaija merkitsee laituria tai laivasiltaa (Koskela 1993: 94; SMS 1997: 163). Laivurinpolku jatkuu Kaijana, joka sijaitsee Rauman kanaalin vieressä vastapäätä Kanalinrantaa.
Kallivahe	Kalli tarkoittaa kalliota (Koskela 1993: 167). Kallivahe sijaitsee Vanhan Rauman alueella. Alueella on paljon vähä-

alkuisia ja vahe-päätteisiä nimiä, mutta varsinaista ryhmänimistöä alueella ei ole.

Kanalinranta	Kanali merkitsee lounaismurteissa kanaalia (Koskela 1993: 163). Kanavakadusta jatkuvan Kanalinrannan toisella puolella on Kaija.
Kitukränn	Kitukränn on kuuluisa raumalainen kapea kuja (Koskela 1993: 166; SMS 2014). Kitukränn sijaitsee Vanhan Rauman alueella lähellä Kallivahetta.
Klomppolku	Klomp merkitsee möykkyä ja kokkarettä (Koskela 1993: 168; SMS 2014). Klomppolku sijaitsee Rauman Uusi-Lahdessa, jonka nimissä on runsaasti murreaineksia. (ks. Jepyrtie)
Klyyssipolku	
Klyyssivahe	Klyyssi, klyys tai klyysi merkitsee laivan keulaportaan aukkoa, jonka läpi ankkuriketju kulkee (Koskela 1993: 95; SMS 2014).
Knypylvahe	Knypyl liittyy pitsinnypläykseen ja se merkitsee nypylää ja papeloa. Nypläyksestä käytetään sanaa knyplät. (Koskela 1993: 170) Knypylvahe sijaitsee Rauman Uusi-Lahden alueella. Sen nimistöstä on kerrottu tarkemmin Jepyrtien kohdalla.
Kouknipuntie	
Kouknipunvahe	Kouknippu on raumalainen pitsimalli numero 324 (Rauman museon pitsikokoelma 2014).
Kousavahe	Kousa merkitsee kauhaa, naappua tai vesikuppia (Koskela 1993: 43; SMS 2014). Kousavahe sijaitsee Syväraumassa ja

lähiympäristössä on veneilyyn liittyviä aihepiirinimiä, ei kuitenkaan murreaineksia sisältäviä nimiä.

Krapusaksentie Krapu tarkoittaa rapua (Koskela 1993: 124; SMS 2014). Krapusaksentie sijaitsee Sorkassa eikä alueella ole muita murteellisia nimiä.

Kärköpolku Kärkön merkitys on vesuri (Tuomi 1989: 46; Koskela 1993: 58; SMS 2014). Paloalhossa sijaitsevan Kärköpolun lähiympäristössä on Välttipolku, Röyskäpolku ja Pulterikuja. Lisäksi siellä on muita entisajan maanviljelyskulttuuriin liittyvistä esineistä muodostettuja kaavanimiä, jotka eivät ole murteellisia.

Liponpolku

Lipontie

Lipo tarkoittaa haavia (Koskela 1993: 116). Tässä voi olla kyseessä myös sukunimi Lippo, mutta sitä ei esiinny yleisesti Rauman seudulla (Mikkonen ym. 2000: 313). Liponpolku ja Lipontie sijaitsevat Paloahteen ja Koisillan alueella, jossa ei ole muuta murteellista nimistöä.

Mandelvahe

Mandel tarkoittaa mantelia (Koskela 1993: 64). Tässä yhteydessä se tarkoittaa pitsimallia, joka on saanut nimensä mantelin muodosta. Mandelvahe sijaitsee Uusi-Lahden alueella ja sen nimistä on kerrottu Jepyrtien kohdalla.

Meriraumantie

Sana rauma tarkoittaa salmea (Suomalainen paikannimikirja 2007: 373). Merirauman alueella oleva tie on nimetty paikan mukaan. Läheisyydessä ei ole murreaineksia sisältävää nimistöä.

Mynsterpolku	
Mynstervahe	Mynster merkitsee kaavaa ja mallia (Koskela 1993: 46). Uusi-Lahden alueella olevan tien lähiympäristö on selitetty Jepyrtien yhteydessä.
Niittukuja	Niit, -u merkitsee niittyä (Koskela 1993: 46). Niittu-sanaa pidetään pelkästään länsimurteissa esiintyvänä, mutta sitä tavataan myös itämurteiden alueella (Rapola 1969: 82). Niittukuja sijaitsee Rauman Lapissa eikä sen ympäristössä ole murrenimityksiä.
Nuljattimenvahe	Sanalle nuljatin ei löytynyt suoraa vastinetta. Sana nuljatta tarkoittaa liukastumista ja lonksahtamista, kun taas nuljat merkitsee edestakaisin liikkumista (Koskela 1993: 191). Meriraumassa sijaitsevan yksittäisen tien läheisyydessä ei ole murrepiirteitä.
Piipurintie	Piipuri on toiselta nimeltä näveri ja tarkoittaa pientä kädensijallista kairaa (Koskela 1993: 58). Piipurintie erkanee Metallitiestä ja on Porintien läheisyydessä. Ympäristössä on jonkin verran aihepiirinnimityksiä, kuten Kairakatu, Metallitie, Peltivahe ja Lukkovahe. Piipurintie on ainoa murteellinen nimi alueella.
Plättvahe	Plättvahe sijaitsee Uusi-Lahden alueella, jossa on pitseihin liittyvää nimityksiä. Plätt on pitsimalli (Rauman museon pitsikokoelma 2014). Ks. Jepyrtie.
Poosunpolku	Poosu tarkoittaa puosua eli pursimiestä (Koskela 1993: 104). Poosunpolku sijaitsee Kanaalin lähellä ja on Satamakadun ja Kanavakadun yhdistävä katu. Kanaalin toisella puolella on

merenkulkuun liittyvää nimistöä, mutta ei muita murteellisia nimiä.

Pulterikuja	Pulteri merkitsee isoa kivenlohkareta (Koskela 1993: 206). Pulterikuja sijaitsee lähellä Kärköpolkua, jonka yhteydessä on kerrottu tarkemmin alueen nimistöä.
Raumanmerenkatu	Meriraumantien kohdalla on käsitelty sana rauma. Raumanmerenkatu sijaitsee Otanlahdessa ja jatkuu Syväraumankatuna.
Rauma-Repolantie	Sana rauma on jo aiemmin selitetty. Rauma-Repolan teollisuuspuiston liepeillä sijaitseva tie on saanut nimensä alueen mukaan,
Röyskäpolku	Röyskä tarkoittaa justeeria eli tukkisahaa (Koskela 1993: 59). Paloalhossa sijaitsevan tien lähellä on muitakin murteellisia nimiä, jotka on kerrottu Kärköpolku-nimen kohdalla.
Spindelpolku Spindeltie Spindelvahe	Spindel on pitsimalli (Rauman museon pitsikokoelma 2014). Spindelvahe sijaitsee Uusi-Lahden alueella, jossa on pitseihin liittyvää nimistöä. Ks. Jepyrtie.
Syväraumankatu	Rauman merkitys on selitetty edellä. Syväraumankatu jatkuu Raumanmerenkatuna. Alueella ei ole muuta murrenimistöä.
Taffelvahe	Taffel on pitsimalli numero 409 (Rauman museon pitsikokoelma 2014). Uusi-Lahden alueen nimistöä kerrotaan tarkemmin Jepyrtien kohdalla.

Vikkervahe	Vikker tarkoittaa vikkerää, joka on pitsimalli numero 167. (Rauman museon pitsikokoelma 2014). Vikkervahe sijaitsee Uusi-Lahden alueella. Pitseihin liittyvästä nimestä kerrotaan tarkemmin Jepyrtien yhteydessä.
Vähäkinnonpolku	
Vähäkinnontie	Lounaismurteissa vähä tarkoittaa pientä (Koskela 1993: 231). Kinnossa sijaitsevalla alueella on myös Kinnontie ja Kinnonvahe.
Vähäkirkkokatu	Sana vähä on selitetty edellä. Vanhan Rauman alueella sijaitsevan Vähäkirkkokadun vieressä on Isokirkkokatu.
Vähäkoulukatu	Sana vähä on selitetty edellä. Koulukadusta jatkuva Vähäkoulukatu sijaitsee myöskin Vanhan Rauman alueella.
Vähämaanpuisto	Sana vähä on selitetty edellä. Vähämaanpuisto on kanaalin yli menevä katu, joka jatkuu Seminaarinkatuna.
Vähäalminkatu	Vähä-sanan merkitys on selitetty edellä. Vähäalminkatu on Vanhan Rauman alueella sijaitseva katu, jonka vieressä on Isomalminkatu.
Vähäpoikkikatu	Sana vähä on selitetty Vähäkinnonpolun yhteydessä. Vähäpoikkikatu on myös Vanhan Rauman alueella sijaitseva katu, jonka vieressä on Isopoikkikatu.
Vähäraastuvankatu	Sana vähä on selitetty edellä. Vähäraastuvankadun vieressä on Isoraastuvankatu ja tämäkin katu sijaitsee Vanhassa Raumassa.

Välttipolku Sana vältti on yleinen länsimurteiden alueella, ja se merkitsee auraa (Koskela 1993: 59). Palohteessa sijaitsevan Välttipolun ympäristössä on muitakin murteellisia nimiä, jotka kerrotaan tarkemmin Kärköpolku-nimen kohdalla.

Raumalla on erityinen sanan perusosa vahe, joka tarkoittaa kahden rakennuksen väliä, solaa ja katosta (Koskela 1993: 52). Vaheita on Raumalla yhteensä 106.

Airovahe Syväraumassa sijaitsevan Airovaheen vieressä on Kousavahe ja Melavahe.

Alavahe Myös Syväraumassa sijaitseva pieni tie, jonka vieressä on Venevahe.

Antinvahe. Antinkadusta erkaneva lyhyt tie, joka sijaitsee Syväraumassa.

Anttoninvahe Lajossa on alue, jonka kadut on nimetty kuuluisien raumalaisten mukaan. Siellä on Jankkenvahe, Kalkkentie, Kyärintie, Penunvahe, Polttlan papanpolku, Pyyrmanninvahe ja Suutar- Jokkonpolku

Anundilanvahe Sijaitsee Vanhan Rauman alueella. Anundilanvahe on lyhyt tie, joka erkanee Anundilankadusta.

Aroniavahe Helistössä on vierekkäin Aroniavahe, Ruusuvahe ja Salavavahe.

Avainvahe Sijaitsee Sinisaarella ja erkanee Häpläntiestä. Lähiympäristössä on Timperinvahe ja Siikavahe.

Haapavahe	On yksittäinen pieni tie Pitkäjärven läheisyydessä ja erkane Vanhasta Turuntiestä. Ympäristössä ei ole murrenimistöä.
Hakunivahe	Hakunintiestä erkaneva pieni tie, jonka lähellä ei ole murreaineksia sisältävää nimistöä.
Halssivahe	Nimi on edellä selitetty murre sanojen yhteydessä.
Hanhikkivahe	Vesiniitun ja Mäentaustan alueella sijaitseva tie, jonka läheisyydessä on runsaasti kasviaiheista ryhmänimistöä. Metsätähdentiestä erkane Horsmavahe, Hanhikkivahe ja Virnavahe. Lähellä on myös, Vanamovahe, Kielovahe, Vuokkovahe, Saniaisvahe, Jäkälävahe ja Männikkövahe.
Hanstinvahe	Kinnon alueella sijaitsevasta Hanstintiestä erkane Hanstinvahe. Kinnontie ja Kinnonvahe, Rapalantie ja Rapalanvahe sekä Viertovahe ja Hippulanvahe.
Helokkavahe	Palohteessa on sieniaiheista ryhmänimistöä, kuten Helokkavahe, Rusokasvahe, Malikkavahe, Kuukusvahe, Valmuskavahe, Maljakasvahe sekä Sienitie ja Sienivahe.
Hillerivahe	Kinnon alueella, Pohjoiskehän alapuolella, on villieläinaiheista ryhmänimistöä: Hillerivahe, Hilleripiha, Sopolivahe, Minkkivahe, Norppavahe, Supipolku, Supivahe, Naalitie, Naalivahe, Siilivahe ja Rusakkovahe.
Hippulanvahe	Kinnon alueella sijaitseva tie. Ks. Hanstinvahe.
Hitsivahe	Sampaanalassa Hitsaajantiestä erkane Hitsivahe ja Niittivahe. Alueella on jonkin verran metallin työstämiseen liittyvää ryhmänimistöä.

Horsmavahe	Kuluu alueeseen, jossa kasviaiheista ryhmänimistöä. Ks. Hanhikkivahe.
Jankkenvahe	Lajossa teitä on merkitty kuuluisien raumalaisten mukaan. Jankke on Johanneksen puhuttelunimi (Koskela 1993: 27).
Jäkälävahe	Vesiniitun ja Mäentaustan alueella. Ks. Hanhikkivahe.
Kallivahe	Sijaitsee Vanhan Rauman alueella. Lähistöllä vähä-alkuisia katuja sekä Mäkiwahe, Tullivahe ja Vänninvahe.
Kappelinluhdanvahe	Syväraumassa Kappelinsalmen lähellä sijaitseva tie. Erkanee Kappelinluhdantiestä.
Kaussivahe	Sijaitsee Tuomoniemen alueella, jossa on runsaasti merenkulkuun liittyvää nimistöä. Ks. Halssivahe.
Kielovahe	Ks. Hanhikkivahe
Kiirunavahe	Papinhaan ja osin Pyypään alueella on lintuaiheista nimistöä: Kiirunavahe, Sotkavahe, Teerivahe, Kiuruvahe, ja Pyyvahe. Lisäksi alueella on teitä ja katuja, joiden määriteosat ovat lintuaiheisia. Huomioitavaa on se, että vaheet ovat selkeästi lyhyempiä kuin kadut ja tiet.
Kinnonvahe	Ks. Hanstinvahe.
Kiuruvahe	Ks. Kiirunavahe.
Kivivahe	Syvärauman alueella Kappelinluhdantiestä erkanevat Kivivahe, Kappelinluhdanvahe ja Luhtavahe. Hieman etäämpänä ovat myös Kousavahe, Airovahe ja Melavahe.

Klyyssivahe	Ks. Halssivahe
Knyppivahe	Sijaitsee Uusi-Lahden alueella, jossa teitä on nimetty pitsiperinteeseen liittyen. Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä. Ks. Jepyrtie.
Kokrinvahe	Sijaitsee Rauman Lapissa. Erkanee Kokrintiestä. Etäämpänä sijaitsee Kokrinkalliot. Etäämpänä samalla alueella on Perkonvahe ja Alppenkuja.
Kouknipunvahe	Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.
Kousavahe	Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.
Kuukusvahe	Ks. Helokkavahe
Käpyvahe	Kaarossa sijaitseva Naavatiestä erkaneva tie. Melko lähellä sijaitsee Valkiavahantie ja – polku.
Köydenpunojanvahe	Porintien ja Lensunkadun välissä kulkeva tie Lajon alueella. Köydenpunojanvahe jatkuu Köydenpunojantiestä. Lähellä on Savenvalajankatu ja – vahe sekä Nautavahe.
Linjavahe	Pomppusessa sijaitseva Ala-Pomppustentiestä erkaneva lyhyt tie. Tien kohdalla kulkee voimalinja.
Luhtavahe	Ks. Kivivahe
Lukkovahe	Kairakadusta erkaneva pienehkö tie. Ks. Kivivahe.
Luostarinvahe	Tie sijaitsee Luostarinkylässä. Luostarinvahe erkanee Isometsäntiestä ja lähellä on Luostarin kyläntie. Muutoin

alueella on korkeuskulmien mittaamiseen liittyvää ryhmänimistöä.

Luovivahe	Ks. Halssivahe.
Lännenvahe	Lännentiestä erkaneva lyhyt tie. Lähistöllä on ryhmänimistöä, kuten Kärköpolku ja Röyskäpolku. Lännenvahe ei kuulu kuitenkaan kyseiseen nimistöön.
Malikkavahe	Ks. Helokkavahe
Maljakasvahe	Ks. Helokkavahe
Mandelvahe	Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.. Ks. myös Jepyrtie.
Marttilanvahe	Monnan alueella Monnannummentiestä jatkuva tie. Alueella ei ole murteellista nimistöä.
Melavahe	Ks. Kousavahe.
Minkkivahe	Ks. Hillerivahe.
Mynstervahe	Mynstervahe on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä. Ks. myös Jepyrtie.
Mäkivahe	Ks. Kallivahe.
Männikkövahe	Ks. Hanhikkivahe.
Naalivahe	Ks. Hillerivahe.

Nautavahe	Sijaitsee Lajon alueella. Lähellä on Köydenpunojanvahe ja Savenvalajanvahe.
Neulavahe	Vanhan Rauman alueella sijaitsevan tien läheisyydessä on Tullivahe ja Kitukränn. Lisäksi alueella on paljon vähä-alkuisia teitä.
Niittivahe	Ks. Hitsivahe.
Norppavahe	Ks. Hillerivahe
Nuljattimenvahe	Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.
Nummenvahe	Äijänsuon lähellä oleva tie. Erkanee Nummenkadusta. Lähellä ei ole muita murteellisia nimiä.
Orakasvahe	Ks. Helokkavahe.
Paananvahe	Paananvahe sijaitsee Luoteisväylän ja Hakunintien väliin jäävällä alueella. Vieressä on Paananvahe ja lähistöllä on myös Ratavahe.
Paloahtenvahe	Tie sijaitsee Paloahteen alueella ja erkanee Paloahteen tiestä. Lähellä on villieläinaiheista ryhmänimistöä. Ks. Hillerivahe.
Paranvahe	Tie sijaitsee Paroalhossa ja erkanee Päiväsenkadusta. Lähistöllä on Hiuknummentie, mutta ei muuta murteellista nimistöä.
Pellivahe	Rauman Lapissa Huittistentien läheisyydessä ja Puskuritiestä erkaneva tie. Melko lähellä sijaitsee Puntarkuja.

Peltivahe	Ks. Piipurintie.
Penunvahe	Penu on Benjaminin puhuttelunimi (Koskela 1993: 27). Tie sijaitsee Lajossa. Ks. Anttoninvahe.
Perkonvahe	Ks. Kokrinvahe.
Plättvahe	Nimi on selitetty edellä.
Pulttivahe	Susivuoressa Isometsäntiestä erkaneva tie. Lähellä sijaitsee Wattivahe, Jousitie ja Laakeritie. Melko lähellä on myös Luostarinvahe.
Pyymanninvahe	Pyymannilla tarkoitetaan Isak Pyrmania, joka oli viimeinen Rauman kaupungin virallinen rummuttaja. Sen tehtävänä oli tiedottaa kaupungin asioista. Sanomalehtien yleistymisen johti rummuttajan tehtävien lakkaamiseen. (Raumasivut 2014) Pyymanninvahe sijaitsee Lajossa. Ks. Anttoninvahe.
Pyyvahe	Ks. Kiirunavahe.
Rapalanvahe	Ks. Hanstinvahe.
Ratavahe	Ks. Paananvahe.
Rouskuvaha	K s. Helokkavahe.
Rusakkovahe	Ks. Hillerivahe.
Rusokasvahe	Ks. Helokkavahe.
Ruusuvahe	Ks. Aroniavahe.

Salavavahe	Ks. Aroniavahe.
Saniaisvahe	Ks. Hanhikkivahe.
Savenvalajanvahe	Ks. Köydenpunojanvahe.
Sienivahe	Ks. Helokkavahe.
Siikavahe	Tie sijaitsee Sinisaarella Kanaalin lähellä ja erkanee Aittakarinkadusta. Siikavaheen lähellä on Siikapolku ja lähellä on myös Verkkovahe ja Timperinvahe.
Sopulivahe	Ks. Hillerivahe.
Sotkavahe	Ks. Kiirunavahe.
Spindelvahe	Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.
Supivahe	Ks. Hillerinvahe.
Taffelvahe	Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.
Teerivahe	Ks. Kiirunavahe.
Timperinvahe	Ks. Siikavahe.
Toukolanvahe	Sampaanalassa sijaitseva tie erkanee Toukolantiestä. Lähistöllä on Niittivahe ja muuta nimistöä, jotka on selitetty Hitsivaheen yhteydessä.
Tullivahe	On Vanhan Rauman alueella oleva tie. Ks. Kallivahe. Tullivaheen vieressä on Porintulli.

Valmuskavahe	Ks. Helokkavahe.
Vanamovahe	Ks. Hanhikkivahe.
Varustajanvahe	Lonsin alueella oleva tie. Vieressä on Yrittäjainvahe. Varustajanvaheen läheisyydessä on myös Ruokluodonkatu ja Avainvahe.
Venevahe	Ks. Alavahe.
Verkkovahe	Ks. Siikavahe.
Viertovahe	Ks. Hanstinvahe.
Vikkervahe	Nimi on selitetty edellä murre sanojen yhteydessä.
Vinssivahe	Ks. Halssivahe.
Virnavahe	Ks. Hanhikkivahe.
Vuokkovahe	Ks. Hanhikkivahe.
Vänninvahe	Vänninkadun vieressä oleva tie Vanhan Rauman alueella. Ks. Kallivahe
Wattivahe	Susivuorella sijaitseva tie, jonka lähellä on Pulttivahe. Lähistöllä on myös Luostarinkylän nimistöä. Ks. Luostarinvahe.
Ylävahe	Syväraumassa Ylisenkadusta erkaneva lyhyt tite. Samalla alueella hieman etäämpänä sijaitsevat Venevahe ja Alavahe.
Yrittäjainvahe	Ks. Varustajainvahe.

Murteelliset äänneasut Rauman kaavanimistössä:

Alppenkuja

Jankkenvahe

Kalkkentie

Suutar-Jokkonpolku Erikoisgemiaatio, joka koskee klusiileja *k*, *t* ja *p* sekä *s*:ää. Konsonantit siis kahdentuvat vokaalin ja soinnillisen konsonantin jäljessä. (Rapola 1969: 109; Lehikoinen 1994: 130) Alppenkuja sijaitsee Rauman Lapissa Kokrinvaheen lähellä. Jankkenvahe on edellä selvitetty.

Hiuknummentie

Jepyrtie

Kallivahe

Kattiltie

Kitukränn

Knypylvahe

Kouknipuntie

Kouknipunvahe

Koukpolku

Kuokalhontie

Kuuskarintie

Mandelvahe

Plättvahe

Posthaankuja

Posthaantie

Puntarkuja

Pönkvainiontie

Reksaarenkatu

Rihtniemenkatu

Ruokluodonkatu

Santperäntie

Santtahkontie

Suutar-Jokkonpolku

Uusvainiontie

Vainimäentie

Vastmäentie

Vikkervahe

Lounaismurteille tyypillinen piirre on se, että sanoista on kadonnut viimeinen vokaali. Tätä kutsutaan loppuheitoksi. (Ojansuu 1901b: 9; Lehikoinen 1994: 130) Hiuknummentie sijaitsee Paroalhossa eikä sen ympäristössä ole muita murteellisia nimiä. Jepyrtie on edellä murrestanaston yhteydessä käsitelty, kuten myös Kallivahe. Kattiltien lähellä on paikka Kattilkoppa, josta Pomppusessa sijaitseva tie lienee saanut nimensä. Kitukränn ja Knypylvahe on edellä selitetty. Kouknipuntie, Kouknipunvahe ja Koukpolku sijaitsevat Uusi-Lahden alueella, jossa tiet on nimetty raumalaiseen pitsikulttuuriin liittyen (ks. Jepyrtie). Kuokalhontie on Kaaron alueella. Sen lähetyvillä on Käpyvahe sekä Valkiavahantie ja Valkiavahanpolku. Kuuskarintie sijaitsee Tuomoniemessä ja tie johtaa Kuuskarin saareen. Mandelvahe ja Plättvahe on selitetty edellä murrestanaston yhteydessä. Posthaankuja ja Posthaantie sijaitsevat Uotilan vanhatien ja Huittistentien välisellä alueella. Puntarkuja sijaitsee Rauman Lapissa ja erkane Sahamäentiestä. Ympäristössä ei ole muita murteellisia nimiä. Äyhössä olevan Pönkvainiontien läheisyydessä on jonkin verran murrenimistöä, kuten Vastmäentie, Santtahkontie ja Uusvainiontie. Alueen nimet on luultavasti nimetty vanhojen peltojen ja tilojen mukaan. Reksaarenkatu ja Rihtiniemen katu ovat Otanlahdessa melko lähellä toisiaan. Reksaarenkatu on saanut nimensä Rauman edustalla sijaitsevan Reksaaren mukaan. Rihtniemi tulee sanasta rihiniemi, jonka sisältö on epäselvä (Paikannimikirja

2007: 377). Pyhärannan kunnassa on myös Rihtniemi-niminen kylä. Aluetta, jossa nykyään sijaitsee Rauman telakka, on ennen kutsuttu Ruokluodon nokaksi.

Ruokluodonkatu on jäänyt nimenä elämään. Santperäntie on pitkä tie Kortelassa. Sen lähistöllä on Santkari. Santtahkontie sijaitsee Pönkvainiontien lähellä. Suutar-Jokkonpolku on selitetty Anttoninvaheen yhteydessä. Uusvainiontie ja Vastmäentie sijaitsevat Pönkvainiontien lähellä.

Vainimäentie on Kortelassa Kortelantiestä erkaneva tie. Vikkervahe on käsitelty edellä.

Kanalinranta

Pitkiä vokaaleita on ainoastaan ensimmäisessä tavussa. Muiden tavujen pitkät vokaalit ovat lyhentyneet. (Kettunen 1930: 4; Lehikoinen 1994: 131)

Klyyssipolku

Klyyssivahe

Knypylvahe

Krapusaksentie

Plättvahe

Spindelpolku

Spindeltie

Spindelvahe

Etelä-Pohjanmaan murteen tavoin lounaismurteissa on runsaasti sanoja, joiden alussa on kaksi konsonanttia. Tässä näkyy myös ruotsin kielen vaikutus lounaismurteisiin. (Ojansuu 1901b: 10; Kettunen 1930: 15) Kaikki edellä mainitut nimet on jo käsitelty murre sanojen yhteydessä.

Mandelvahe

Konsonantit *k*, *t* ja *p* ovat nasaalikonsonantin jälkeen muuttuneet *g*:tä, *d*:tä ja *b*:tä muistuttaviksi puolisoinnullisiksi mediaklusiileiksi (Rapola 1969: 109). Mandelvahe on selitetty murre sanaston yhteydessä.

Polttlan papanpolku	Lounaismurteille tyypillinen piirre on myös vokaalien sisäheitto, joka tarkoittaa sitä, että kolme- tai useampitavuisista sanoista katoaa toisen tavun lyhyt vokaali (Ojansuu 1901b: 9, 115–154; Kettunen 1930: 2). Polttlan papanpolku on selitetty Anttoninvaheen yhteydessä.
Poosunpolku	Joissakin lainasanoissa diftongien <i>uo</i> ja <i>yö</i> vastineena ovat <i>oo</i> ja <i>öö</i> (Koskela 1993: 277). Poosunpolku on selitetty edellä murreosanaston yhteydessä.

Rauman kaavanimistössä on huomioitu hyvin sen historiaa ja ominaispiirteitä. Raumallakin on kaksi kaavanimeä, joissa määräiteosa päättyy s-kirjaimen: Ahosvainiontie ja Kukkiskatu. Kuten olen jo edellä todennut, tämä piirre on tyypillistä lähinnä Etelä-Pohjanmaan murteelle. Ruotsin kielen läheisyys näkyy myös Raumalla: Puukhulmintie ja Prestkullantie ovat äännemukaelmia ruotsin kielestä.

4.3.4 Rusko

Ruskossa on 318 kaavanimeä. Murrepiirteitä on yhteensä 28. Murre sanoja on 14 ja murteellisia äänneasuja on 17 nimessä. Kahdessa murre sanassa on murteellinen äänneasu.

Ruskon kaavanimistössä olevat murre sanat ja niiden selitykset:

Hepokankareentie	Hepo tarkoittaa hevosta (SMS 1992: 240). Kankare tarkoittaa lounaismurteissa hiekkatöyryä tai pellolla olevaa kivikkokumpareta (Suomalainen paikannimikirja 2007: 131–132). Hepokankareentie sijaitsee Hiidenvainiossa ja lähellä on paikka Kankare. Läheisyydessä ei ole muita murteellisia nimiä.
------------------	---

- Morohaantie Moro merkitsee rapakivisoraa (Siltamäki 2004: 45).
Morohaantie on pitkä tie Merttelän koulun tienoilla. Alueella ei ole muita murrepiirteitä sisältäviä nimiä.
- Naarvahantie Naar tulee luultavasti sanasta naara tai naaras ja merkitsee naista (Suomalainen paikannimikirja 2007: 284). Vaha taas merkitsee lounaismurteissa isoa laakeaa kiveä, siirtolohkareta tai rajakiveä (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 169; Suomalainen paikannimikirja 2007: 317). Naarvahantie on pitkä tie Munittulassa eikä sen ympäristössä ole muuta murteellista nimistöä.
- Paasniituntie Tässä yhteydessä käsittelen sanaa niittu, joka merkitsee niittyä (Koskela 1993: 46). Paasniituntie sijaitsee Paasniitun alueella ja lähellä sijaitsee myös Paasniitunkallio. Ympäristössä on paljon paas-alkuisia nimiä, joita käsittelen toisaalla.
- Pökömäentie Pökö-sanalla on lounaismurteessa vastineena typerys tai hölmö (Tuomi 1989: 43; Koskela 1993: 35). Se voi tarkoittaa myös pökkelöä eli pystyyn lahoavaa puuta. (Nykysuomen sanakirja 1970: 590) Pökömäentie sijaitsee Pökömäessä. Lähistöllä ei ole muita murteellisia nimiä
- Vahterakuja
Vahterantie Vahter ja vahtera merkitsevät vaahteraa (Siltamäki 2004: 109). Sukunimistöön Vahtera on ilmestynyt jo 1880-luvulla, ja 1900-luvun alussa suuri joukko vaihtoi sukunimensä Vahteraksi (Mikkonen 2000: 716). Vahterakuja sijaitsee Lähteenmäen alueella. Pieni aihepiirinimiryppäs on nimetty puiden mukaan, mutta muissa nimissä ei ole murteellisuutta. Vahterantie sen sijaan sijaitsee Vahdon puolella Laukolan

alueella. Vahterantien vieressä on Pajutie. Muita murteellisia teitä alueelta ei löydy.

- Vähähaantie Lounaismurteissa vähä merkitsee pientä (Koskela 1993: 231). Vähähaantie sijaitsee Paasniitun ja Knaapinmäen tienoilla. Vieressä on Hevoshaantie ja ympäristössä on myös Korkkisvuorentie.
- Vähäjoentie Vähä-sanana selitys on edellä mainittu. Vähäjoentie sijaitsee Vähäjoen varrella.
- Vähämäentie Vähä-sanana selitys on edellä mainittu. Vähämäentie on Liukolassa. Se on nimetty luultavasti Vähämäen mukaan.
- Vähä-Silvolantie Vähä-sanana selitys on edellä mainittu. Tie on nimetty alueen mukaan. Vieressä on Silvola.
- Vähätalontie Vähä-sanana selitys on edellä mainittu. Se sijaitsee Lavamäessä. Kartassa on myös maininta Vähätalo. Tien toisella puolella on Ylitalontie, josta erkanee Vähätie.
- Vähätie Ks. Vähätalontie.
- Ylössuontie Ylösmäki tarkoittaa ylämäkeä (Tuomi 1989: 39; Koskela 1993: 232). Oletan siis yössuon tarkoittavan yläsuota. Ylössuontie on pitkä yksittäinen tie Kajamossa.

Murteelliset äänneasut Ruskon kaavanimistössä:

- Härjänruopantie Äänneiden *lk* ja *rk* heikko aste on *lj* ja *rj* (Kettunen 1930: 13). Ruskon ja Turun rajoilla on Härjänruoppa-niminen alue,

jossa on vedenottamo. Alueella ei ole muita murteellisia nimiä.

Kautrannantie
 Naarvahantie
 Rautkalliontie
 Rehtsuontie
 Mahalrinteentie
 Paaskaari
 Paaskalliontie
 Paaskuja
 Paasmäentie
 Paasniituntie
 Paasrinteentie

Tyypillinen piirre lounaismurteissa on vokaalin loppuheitto eli sanan lopussa konsonantin jäljessä oleva lyhyt vokaali katoaa (Ojansuu 1901b: 9; Lehikoinen 1994: 130).

Kautrannantie on nimetty Vahdossa sijaitsevan kylän mukaan. Naarvahantie sijaitsee Ruskon Munittulassa. Se on luultavasti vanhaa nimistöä eikä sen lähistöllä ole muita murteellisia nimiä. Rautkalliontie sijaitsee

Haapavuorenkulman alueella eikä senkään ympäristössä ole murteellisia nimiä. Rehtsuontie on Inkisen alueella. Sen vieressä on laaja suoalue Rehtsuo. Mahalrinteentie on Mahalmäen kupeessa Merttelässä sijaitseva tie. Sen ympäristössä ei ole murrepiirteisiä nimiä. Paaskalliontietä lukuunottamatta kaikki paas-alkuiset tiet sijaitsevat melko lähellä toisiaan. Ne sijoittuvat alueelle, jonka nimi on Paasniittu. Lähistöllä on myös Paasniitunkallio. Paaskalliontie sijaitsee Vahdontien läheisyydessä Myllymäen lähellä.

- Korkkisvuorentie
Sorttontie
- Konsonantit *k*, *p*, *t* ja *s* geminoituvat eli kahdentuvat (Kettunen 1930: 7–8; Rapola 1969: 109; Lehikoinen 1994: 130). Paasniitun alueella on mäki nimeltä Korkkisvuori, johon tie johtaa. Lähistöllä on Vähähaantie ja paas-alkuisia nimiä. Sorttontie johtaa paikkaan nimeltä Sortto.
- Korkkisvuorentie
Valkiavuorentie
- Yleiskielen *ea*- ja *eä*-loppuisia nomineita vastaa lounaismurteissa esimerkiksi *korkea-korkki* tai *valkea-valkia* (Ojansuu 1901b: 91–96; Kettunen 1930: 5-6; Rapola 1969: 112–113). Korkkisvuorentien sijainti on edellä kerrottu. Valkiavuorentie sijaitsee Vahdon Valkiavuorella.
- Neittessuontie
- Yleiskielen *ts*:n paikalla on yleensä *tt* (Kettunen 1930: 12; Lehikoinen 1994: 129). Neittessuontie sijaitsee Neittessuon kupeessa, josta on saanut nimensä.
- Tuorlankalliontie
- Lounaismurteille tyypillinen piirre on myös vokaalien sisäheitto, joka tarkoittaa sitä, että kolme- tai useampitavuisista sanoista katoaa toisen tavun lyhyt vokaali (Ojansuu 1901b: 9; 115–154; Kettunen 1930: 2). Ruskossa on ollut Tuorila-niminen kylä. Sana Tuorila tulee skandinaavisesta miehennimestä Thore. (Suomalainen paikannimikirja 2007: 466)

Ruskon kaavanimistö on melko tavanomaista. Paikkakunnan pienuudesta johtuen kaavanimistöön on saatu paljon aineistoa vanhasta nimistöstä. Ruskossa, kuten muussakin lounaismurteiden aineistossa on nimiä, joiden määriteosa päättyy *s*-kirjaimen. Näitä ovat: Hossissuontie, Korkkisvuorentie, Marjasmäentie, Neittessuontie ja Nummisvuorentie. Hossissuontien ja Neittessuontien määriteosa päättyy *s*-kirjaimen ja perusosa alkaa *s*-kirjaimella. Tässä on kyse

loppukahdennuksesta eli varhaisemmassa suomen kielessä ollut sananloppuinen konsonantti ei ole kokonaan kadonnut, vaan esiintyy loppukahdennuksena, johon seuraavan sanan alkukonsonantti vaikuttaa (Pääkkönen 1989:368). Muut nimet, joiden määriteosa päättyy s-kirjaimen, ovat mielenkiintoisia, koska s-päätteisyys liittyy Etelä-Pohjanmaan murteeseen. Ruskon kaavanimistössä

4.3.5 Salo

Salossa on 1725 kaavanimeä. Murrepiirteitä on yhteensä 86. Murre sanoja on 29 ja murteellinen äänneasu on 56 nimessä. Neljässä murre sanassa on murteellinen äänneasu.

Salon kaavanimistössä olevat murre sanat ja niiden selitykset:

Hulisillantie	Huli merkitsee puintivarstan varren päässä olevaa pyörivää holkkia, juoksevan veden ääntä, huonoa maitoa tai villiä (SMS 1994: 15). Hulisillantie sijaitsee Perttelin Hähkänässä. Se erkanee Ketmäentiestä. Lähellä sijaitsevat Hiirlantie ja Ketrinteentie.
Juomikantie	Juomikka tarkoittaa juolukkaa (SMS 1997: 367). Juomikantie sijaitsee Perniön Melassuonmäessä, jossa metsän kasvillisuuteen liittyvää nimistöä, kuten Metsämarjantie, Lillukantie ja Suopursuntie. Alueella ei ole kuitenkaan Juomikantien lisäksi muuta murteellista nimistöä.
Kailinniituntie	Niittu merkitsee niittyä (Koskela 1993: 46). Kailinniituntie sijaitsee Halikon Iilikenmäessä. Lähellä on Maorlantie.
Kerimanninkatu	Kerimanni tarkoittaa ruotsinkielisen saariston asukasta, kalastajaa tai kalakauppiasta (SMS 1999: 816). Kerimanninkatu sijaitsee Salon Lukkarinmäessä ja sen

läheisyydessä on Kerimanninpuisto. Muuten alueella ei ole murrepiirteisiä nimiä.

- Kestalonkuja** Yhtenäistä vastinetta keсталolle ei löytynyt, mutta kestikievarista käytetään myös sanaa kestakievari ja verbi kestantaa tarkoittaa sanaa kestitä (SMS 1999: 886). Kestalo-sanassa on voinut tapahtua myös vokaalin sisäheitto, jolloin kestitalo on lyhentynyt muotoon keсталo. Kestalon tie sijaitsee Halikon Mustamäessä. Alueella on jonkin verran ammatteihin liittyvää ryhmänimistöä, kuten Viskaalinkuja ja Pormestarinkuja mutta murteellisia nimiä keсталon lisäksi alueelta ei löydy.
- Krinttiläntie** Krintti merkitsee porttia tai heinähäkkiä. (SMS 2014) Krinttiläntie sijaitsee Perniön Kokkilassa Kokkilanselän läheisyydessä. Luultavasti talon tai tilan mukaan nimetty tie on pitkä ja yksittäinen eikä ympäristössä ole muuta murteellista nimistöä.
- Kruuvantie** Tien nimi on ruotsiksi Kruuvavägen. Kruuva tulee ilmeisesti ruotsinkielen sanasta gruva, joka merkitsee kaivosta (Lampén 1986: 262). Suomen murteiden sanakirjassa kruuva tarkoittaa leivinuunin edustalla oleva laskutasoa (SMS 2014). Särkisalossa on sijainnut kalkkikivikaivos, joten kruuva on äännemukaelma ruotsinkielen sanasta gruva. Kruuvantie sijaitsee Särkisalon Kaukassalossa ja lähellä sijaitsee Kruuvanmäki. Muuten lähellä ei ole murteellista nimistöä.
- Kärkänkatu** Kärkkä tarkoittaa havupuun vuosikasvainta, kerkkää tai niemen kärkeä (SMS 2014). Salon Alhaisissa sijaitseva tie

on nimetty Kärkän tilan mukaan. (Salon kadunnimet 2007)
Lähistöllä ei ole murrepiirteistä nimistöä.

- Kömykuja** Kömy tarkoittaa pientä kumpareta pellossa (Rannikko-Iltanen 2011). Perttelin Hähkänässä sijaitsevan kujan lähistöllä on Hulisillantie, Hirsmäentie ja Ketmäentie.
- Mahlakankareenkatu**
Mahlakankareenpolku Lounaismurteissa käytetään usein kangas-sanan tilalla sanaa kankare, joka merkitsee hiekkatöyryä tai pellolla olevaa kivikkokumpareta (Suomalainen paikannimikirja 2007: 131–132). Salon Mahlakankareessa sijaitsevat tiet ovat saaneet nimensä alueen mukaan. Alueella ei ole muita murteellisia nimiä.
- Palmukuja** Palmu tarkoittaa pajunkissaa (Koskela 1993: 120; Hänninen 1998; Mikkonen 2000: 438). Palmukuja sijaitsee Salon Pajulassa. Alueella on pajuihin liittyvää aihepiirinimistöä, mutta ei muita murteellisia nimiä.
- Palmutsaarentie** Palmu-sanan merkitys on selitetty edellä. Sanan lopussa sijaitseva t-kirjain lienee vanhasta kirjakielestä peräisin oleva jäännöslopuke, joita on murteissa säilynyt näihin päiviin saakka. (Häkkinen 1994: 183) Palmutsaarentie sijaitsee Kiikalassa Hitolan lähellä. Pienen alueen nimi on Palmutsaari ja sen lähellä on Palmutsaarenmäki ja Palmutjärvi. Alueella ei ole muita murrenimiä.
- Pruukintie** Pruuki tarkoittaa muurauslaastia (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 119; Koskela 1993: 204). Pruukki sen sijaan merkitsee tehdasta (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 119). Tässä yhteydessä

lienee kyse tehtaasta, koska Teijossa on toiminut ruukki. Tämä näkyy edelleen alueen kaavanimistössä, jossa on käytetty ruukkitoimintaan liittyvää ryhmänimistöä. Vasarsepätie on Pruukintien läheisyydessä.

- Pyölyntie Suoraa vastinetta sanalle pyöly ei löytynyt, mutta Lounais-Suomessa ruotsinkielen sanaa böle vastaa pyöli, joka tarkoittaa pientä erillistä peltoa, taloa tai kylää (Suomalainen paikannimikirja 2007: 40). Pyölyntie sijaitsee Teijon Pyölynmäessä eikä alueella ole muita murrepiirteitä nimistössä.
- Pyörtänönkatu Pyörtänö tarkoittaa piennarta (Koskela 1993: 207; Westerholm ym. 1998: 88). Katu sijaitsee Salon Tupurissa eikä alueella ole muista murteellisia nimiä.
- Sentraalinkuja Sentraalilla tarkoitetaan puhelinkeskusta (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanontoja 1989: 135; Koskela 1993: 219). Sentraalinkuja sijaitsee Halikossa Ketunpesän ja Pappilan alueella. Ympäristössä on esimerkiksi pappilaan liittyvää aihepiirinimistöä, mutta alueella ei ole muita murteellisia nimiä.
- Suksenpyölintie Sana pyöli on selitetty edellä Pyölyntien yhteydessä. Tien nimi tulee Suksenpyölinkylästä, joka on suomennos ruotsinkielisestä nimestä Suksenböle (Svenska ortnamn i Finland 1963). Lähistöllä on Palopyöli, mutta ei muuta murrenimistöä.
- Utiskantie Utiska tarkoittaa uttien eli vuohien pitäjää (Salon kadunnimet 2007). Salon Helisnummessa sijaitsevan tien

lähellä on mäkinen alue, joka on nimeltään Utiska, mutta lähellä ei ole muita murteellisia nimiä.

- Varesvuorenkatu Vares merkitsee varista (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanomisia 1989: 170; Koskela 1993: 123). Salon Pajulassa sijaitseva tie on saanut nimensä läheisen Varesvuoren mukaan. Siellä on paljon variksia (Salon kadunnimet 2007).
- Viheriämäentie Lounaismurteissa sanasta vihreä käytetään sanaa viherkäine (Koskela 1993: 230). Perniön Torpanmäessä sijaitsevan tien lähellä on Viheriämäki.
- Viironniituntie Sana niittu on selitetty Kailinniituntien yhteydessä. Viironniituntie sijaitsee Perttelin Kappelintöyrässä ja tie johtaa Viironniittuun.
- Vähähiidentie Vähä merkitsee pientä (Koskela 1993: 231). Lounaismurteiden alueella on paljon vähä-alkuisia paikannimiä. Usein nimelle löytyy vastakohta alueelta, kuten tässäkin tapauksessa. Uskelanjoen toisella puolella sijaitsee Isohiidentie. Lähistöllä on paikka Iso-Hiisi ja alueella on myös Hiiden koulu.
- Vähäkuja Vähä-sanan merkitys on kerrottu edellä. Vähäkuja sijaitsee Halikossa, Härän alueella. Lähistöllä on Isokuja ja jonkin matkan päässä Vähäkäräntie.
- Vähäkäräntie Vähä-sanan merkitys on selitetty edellä. Vähäkäräntie sijaitsee samalla Härän alueella kuin Vähäkuja. Vähäkäräntien lähistöllä on Isokäränkuja ja Kärävuori.

Vähämaantie	Vähä-sana on selitetty edellä. Vähämaantie sijaitsee Särkisalossa ja tie johtaa Vähämaa-nimiseen saareen.
Vähäruonantie	Vähä-sanank merkitys on kerrottu edellä. Vähäruonantie sijaitsee Suomensjärvellä ja sen vieressä on kaksi järveä: Iso-Ruona ja Vähä-Ruona.
Vähäsillankatu	Vähäsillankatu sijaitsee Salon Lukkarinmäessä Vähäjoen varrella. Ehkä paikalla on ollut joskus silta.
Ylöstuvantie	Sanalle ylöstupa ei löytynyt vastinetta. Sana ylösmäki tarkoittaa ylämäkeä (Tuomi 1989: 39; Koskela 1993: 232). Tällöin ylöstupa-sanalla olisi merkitys ylätupa. Ylöstuvantie sijaitsee Salon Vaskiossa ja lienee saanut nimensä paikan, talon tai torpan mukaan.

Murteelliset äänneasut Salon kaavanimistössä:

Asteljoentie
 Haarniityntie
 Hiilmäentie
 Hirsmäentie
 Härkhaantie
 Jemlahdentie
 Karistojantie
 Karmäentie
 Kaukvuorenkatu
 Kestalonkuja
 Ketmäentie
 Ketrinteentie
 Korjärventie
 Kosmäentie

Kotarontie
 Kurksillantie
 Kuturmäentie
 Kuusjoenperäntie
 Kuusjoentie
 Martmäentie
 Metsä-Valkjärventie
 Määrjärventie
 Niksaarentie
 Paarskyläntie
 Piekslahdentie
 Pyysmäentie
 Raitkorventie
 Ruoksmäentie
 Ruoksuontie
 Seppelmäentie
 Suutarkyläntie
 Takkursuontie
 Varssillankatu
 Vasarsepäntie
 Vihtharjankatu
 Vilniementie

Tyypillinen piirre lounaismurteissa on vokaalin loppuheitto eli sanan lopussa konsonantin jäljessä oleva lyhyt vokaali katoaa (Ojansuu 1901b: 9; Lehikoinen 1994: 130). Asteljoentie sijaitsee Perniössä. Siellä on Asteljoki-niminen paikka ja joki. Haarniityntie sijaitsee Salon Toijan Haarniityssä ja on saanut nimensä paikan mukaan. Sen ympäristössä ei ole muita murteellisia nimiä. Hiilmäentie sijaitsee Halikon Tunilassa. Myös Hiilmäentie on ainoa murteellinen nimi alueellaan. Hirsimäen läheisyydessä Perttelin Hähkänässä sijaitsee Hirsmäentie. Härkhaantie on Halikon Vaskiossa. Sen ympäristössä ei ole murrepiirteisiä

nimiä. Teijossa sijaitsevan Jemlahdentien edustalla on Vilniemenlahti, joka on toiselta nimeltään Jemlahti. Vilniementie on Jemlahdentien lähellä. Karistojantien lähistöllä on paikka Karistoja. Karistojantie on Perttelissä lähellä moottoritietä. Karmäentien läheisyydessä Salon Tupurissa on alue Karmäki. Kaukvuorenkatu sijaitsee Salon Kaukvuoressa. Halikon Mustamäessä on Kestalonkuja. Alueella on jonkin verran esimerkiksi ammatteihin liittyvää ryhmänimistöä, mutta ei muita murteellisia nimiä. Ketmäentiestä erkanee Ketrinteentie. Ne sijaitsevat Hähkänässä mäkisellä alueella. Näiden teiden läheisyydessä ovat Hulisillantie ja Hiirlantie. Korjärventie sijaitsee Perniön Korjärven alueella. Kosmäentie Muurlan Kosmäessä on myös paikan mukaan nimetty. Kotarontie sijaitsee Perttelin Inkereessä. Ympäristössä on metsälintuihin liittyvää ryhmänimistöä, mutta ei muita murteellisia nimiä. Kurksillantie on Perttelin Kaivolassa. Lähistön tiet on nimetty lähinnä paikkojen mukaan. Kuturmäentie sijaitsee Muurlassa Kuturamäen kupeessa. Kuusjoen Kuusjoenperän alueella on Kuusjoenperäntie, eli se on nimetty alueen mukaan. Kuusjoentie on myös alueen mukaan nimetty. Martmäentie on Suomusjärvellä. Sen läheisyydessä on Matarmäki. Metsä-Valkjärventie sijaitsee Muurlassa ja on saanut nimensä järven mukaan. Määrjärventie sijaitsee Kiskon kirkonkylässä Määrjärven rantamilla. Niksaarentie päättyy Niksaareen. Se sijaitsee Särkisalossa. Paarskyläntie on lähellä Perniön asemaa, Paarskylässä. Piekslahdentie sijaitsee Angelniemen Piekslahdessa. Pyysmäentie Kiikalassa on saanut nimensä alueen mukaan. Raitkorventie on Perniön aseman lähellä Raitkorvessa. Ruoksmäentie sijaitsee Halikon Ruoksmäessä. Ruoksuontie sijaitsee Suomusjärven keskustassa. Tie johtaa Marttilan Ruoksuolle.

Seppelmäentie sijaitsee mäkisellä alueella Suomensjärvellä. Tie lienee saanut nimensä mäen mukaan. Suutarkyläntie on Särkisalon Suutarkylässä. Takkursuontie johtaa Perttelin Hähkänässä Takkursuolle. Varssillankatu sijaitsee Salon Enolassa. Se on maantiesillan mukaan annettu kadun nimi. Vars tarkoittaa luultavasti joen vartta (Salon kadunnimet 2007). Vasarsepäntie tie sijaitsee Teijon Vilniemessä. Alueen nimistöä on käsitelty tarkemmin murre sanoissa Pruukintien kohdalla. Vihtharjunkatu sijaitsee Salon Valhojanmäessä. Alueella ei ole muita murteellisia nimiä. Vilniementie sijaitsee Teijon Vilniemessä ja on saanut nimensä alueen mukaan.

Härjäntie

Isohärjäntie

Isohärjänkuja

Pikkuhärjäntie

Äänneiden *lk* ja *rk* heikko aste on *lj* ja *rj* (Kettunen 1930: 13). Härjäntie sijaitsee paikassa, jonka nimi on Härkä. Isohärjäntie, Isohärjänkuja ja Pikkuhärjäntie sijaitsevat kaikki Salon Rappulassa Isohärjänmäessä.

Hiirlantie

Laiterlantie

Maorlantie

Salmakarsantie

Uitmuksentie

Vokaalien sisäheitto, joka tarkoittaa sitä, että kolme- tai useampitavuisista sanoista katoaa toisen tavun lyhyt vokaali (Ojansuu 1901b: 9; 115–154; Kettunen 1930: 2). Edellä mainittujen nimien alkuperää en pystynyt selvittämään, mutta oletan, että nimissä on tapahtunut vokaalien sisäheittoa. Perttelin Hähkänässä sijaitsevan Hiirlantien läheisyydessä on paikka Hiirla. Laiterlantie Salon

Kaninkolassa on johtaa Laiterlaan. Maorlantie on Halikon Iilikenmäessä. Sen lähistöllä on Kailinniituntie. Salmakarsintie on Kiskon Kavastossa. Tien päässä on mäkinen alue nimeltä Salmakars. Uitmuksetie sijaitsee Kiskon Toijassa. Sen edustalla on Uitmuksenlahti.

Korkiakuja

Korkiamäentie

Yleiskielen *ea-* ja *eä-*loppuisia nomineita vastaa lounaismurteissa esimerkiksi *korkea-korkki* tai *valkea-valkia* (Ojansuu 1901b: 91–96; Kettunen 1930: 5-6; Rapola 1969: 112–113). Korkiakuja sijaitsee Mathildedalin Korkianummessa ja Korkiamäentie Muurlan Korkiamäessä.

Klaavunkuja

Kreunkuja

Krinttiläntie

Kruuvantie

Pruukintie

Sanan alussa on kaksi konsonanttia (Ojansuu 1901b: 10; Kettunen 1930: 15). Klaavunkuja on Salon Ollikkalassa. Tie on nimetty Klaavun tilan mukaan. Kreunkuja sijaitsee Muurlan Takapellossa. Kreu on muunnos nimestä Gregorius (Ojansuu 1901: 175; Mikkonen ym. 2000: 256). Muut edellä mainitut nimet on selvitetty murren sanaston yhteydessä.

Lahrenahteentie

Rauramäentie

T:n heikkona vastineena voi joskus olla *dentaalispirantti* tai *yksitäräinen r* (Ojansuu 1901a: 34–35; Kettunen 1930: 13). Lahrenahteentie on pitkä tie Kiskon Uittamossa ja sijaitsee lahden pohjukassa. Länsimurteissa käytetty sana ahde merkitsee tiessä tai kadussa olevaa mäkeä (Kummottos, Turun murteen sanoja ja sanomisia 1989: 15). Rauramäentie on Muurlan Vähä-Pullolassa. Sen läheisyydessä on Raudanmäki ja Vähä-Raudanmäki.

Sorttontie Erikoisgeminaatio, joka koskee klusiileja *k*, *t* ja *p* sekä *s*:ää. Konsonantit siis kahdentuvat vokaalin ja soinnillisen konsonantin jäljessä (Rapola 1969: 109; Lehikoinen 1994: 130). Sorttontie on pitkä tie Muurlassa, joka johtaa paikkaan nimeltä Sorto.

Tööräläntie Joissakin lainasanoissa diftongien *uo* ja *yö* vastineena ovat *oo* ja *öö* (Koskela 1993: 277). Tööräläntie sijaitsee Salon Vartsalassa. Sen ympäristössä ei ole murteellisia nimiä.

Salon kaavanimistö on moniulotteista, koska Salon kaupunkiin on yhdistynyt niin monta kuntaa. Nimeäminen on perinteistä vanhoihin paikannimiin perustuvaa, mutta uudemmilla alueilla on käytetty aihepiirinimiä. Kuten muissakin lounaismurteiden aineiston nimissä, myös Salossa on nimien määriteosissa *s*-päätettä.

Melassuontiessä on kyse loppukahdennuksesta, mutta Kovaskalliontie, Raakasmäentie ja Pääskysmäenkuja ovat teitä, joissa esiintyy Etelä-Pohjanmaan murteelle tyypillistä *s*-päätteisyyttä. Samoin Etelä-Pohjanmaan murteelle tyypillinen piirre on vokaalin pidentyminen. Kaukelmaantie ja Punakorvaantie ovat teitä, joissa vokaali on kahdentunut. Pailinnantie on mukaelma nimestä Pajängen (Espoon paikannimistö 2014)

4.3.6 Pohdintaa

Lounaismurteiden alueen kaavanimissä ei ole paljon yhteneväisiä murre sanoja. Sanan rauma esiintyy useamman kunnan kaavanimistössä, mutta sana liittyy yhtä kertaa lukuun ottamatta Rauman kaupunkiin. Murrepiirteistä selkeästi eniten esiintyy vokaalin loppuheittoa jokaisessa aineiston paikkakunnassa. Ruskoa lukuun ottamatta jokaisessa aineiston kunnassa on kaavanimiä, joiden määriteosan alussa on kaksi konsonanttia.

Perusosana lounaismurteiden aineistossa on yleensä katu tai tie. Rauman kaavanimistössä yhtenä suurena ryhmänä on perusosa vahe. Onkin mielenkiintoista, miksi sitä käytetään niin laajasti Raumalla ja miten se eroaa esimerkiksi polusta tai

kujasta. Se saattanee kertoa raumalaisille yleiskielisiä ilmauksia täsmällisemmin, minkä tyyppisestä tiestä on kyse.

5 PÄÄTÄNTÖ

Asetin tutkimustehtäväkseni selvittää, esiintyykö kaavanimissä murteellisuutta. Tutkimukseni lähdekirjallisuudessa suhtaudutaan kaavanimistön murteellisuuteen ristiriitaisesti. Toisaalta murre antaa nimistöön rikkautta ja paikallista väriä, mutta on otettava huomioon myös se, että nimen pitää olla selkeä ja ymmärrettävä. Yleiskieliset nimet ovat usein värittömiä eikä niillä ole minkäänlaista suhdetta alueen ympäristöön ja historiaan. Yleiskielisyyden hyvä puoli on kuitenkin se, että ne ovat yksinkertaisia, selkeitä ja helposti muistettavia.

Tutkimukseni alussa pohdin, onko paikallista murretta uusissa kaavanimistöä varten suunnitelluissa nimissä. Vanhan nimistön pohjalta luoduissa nimissä on luonnollisesti murteellisia piirteitä, koska nimet kuuluvat käytettävään kieliaineeseen ja mukautuvat alueella puhutun kielen mukaan. Uudet kaavanimet taas luodaan nopeasti ja niitä tulee nimistöön kerralla paljon. Aineistostani on vaikea suoraan määrittää, mitkä nimet ovat vanhasta nimistöstä peräisin ja mitkä on tehty varta vasten kaavanimistöä varten. Aihepiirinimistö on yleensä ottaen kaavanimistöä varten suunniteltua nimistöä. Sitä vastoin nimet, jotka on nimetty esimerkiksi kylän, tilan tai muun maamerkin mukaan, ovat vanhempaa nimistöä.

Etelä-Pohjanmaan aineistossani Alavudella on ylipäätään vähän murrepiirteitä ja ne ovat syntyneet pääsääntöisesti vanhan nimistön pohjalta. Selkeästi uudempaa kaavanimistöä on Luttikuja, jonka ympärillä on ulkorakennuksiin liittyvää aihepiirinimistöä. Kauhajoen kaavanimissä on kaavanimiä muodostettu sekä vanhan nimistön pohjalta että uusia nimiä luoden. Luultavasti esimerkiksi Kevarinkuja ja Prännärintie ovat uudempaa nimistöä kun taas luoma-sanan sisältävät nimet ovat vanhempaa nimistöä.

Kauhavan aineistossa on Myllärin alueella käytetty murretta uusissa kaavanimistöä varten suunnitelluissa nimissä. Siellä on nimiä, joissa on yhtenäisesti käytetty perusosana sanaa juntu. Niiden lähistöllä sijaitsevat Airaskuja, Isoorinki, Klupukuja, Tullukuja ja Viikateskuja. Kaavanimiin on käytetty myös vanhaa nimistöä, joka on

murteellista. Tästä esimerkkeinä ovat Naarasluomantie, Saralaksontie ja Vittasaarenkuja.

Laihialla on murteellisia piirteitä kaavanimissä vain kaksi prosenttia. Kaavanimet on muodostettu lähinnä vanhan nimistön pohjalta. Yhdellä alueella on aihepiirinimistöä, johon on käytetty murre sanoja. Juomukkatie ja Valokkitie ovat aihepiiriniminä muiden metsämarjojen kanssa Mäki-Ruutin asuinalueella. Seinäjoen kaavanimistössä on murteellisia piirteitä vain vähän. Seinäjoen Ylistarossa on alue, jossa useampi murteellinen nimi: Kranninkuja, Lakiantie, Luomankuja, Prykyntie ja Tuukikuja. Näistä on vaikea päätellä, ovatko ne syntyneet vanhan nimistön pohjalta vai eivät. Selkeästi uusi kaavanimi on Pikinoukka. Se sijaitsee Seinäjoen Simunan alueella ja koko alue on nimetty tervanpolttoon liittyvillä sanoilla. Maanviljelykseen ja vanhoihin rakennuksiin liittyvää aihepiirinimistöä on Seinäjoen Joupissa. Siellä on Luuvankuja ja Hoijakankuja. Roveksen asuinalueella on kaavanimiä, joiden perusosana on roves. Hauskasti keksytyt kadunnimet ovat Mustikkaroves, Puolukkaroves ja Vadelmaroves.

Luvian kaavanimistö on muodostettu lähinnä vanhan nimistön pohjalta. Naantalissa kaavanimet on muodostettu suurimmaksi osaksi vanhan nimistön pohjalta. Luostariin liittyvää aihepiirinimistöä on jonkin verran ja sen joukossa on Prikitankatu. Merenkulkuun liittyvää ryhmänimistöä on jonkin verran Naantalissa. Näiden joukossa on Förintie. Naantalin kaavanimistössä on nimiä, joissa on vokaalin loppuheitto. Nämä nimet on muodostettu vanhan nimistön pohjalta ja ovat saaneet nimensä paikan mukaan.

Rauma erottuu aineistostani huomattavasti siinä, että lähes kaikki murrepiirteistä on varta vasten uusiin kaavanimiin suunniteltuja. Samoin kuin edellä Naantalin yhteydessä, nimet, joissa on vokaalin loppuheitto, ovat vanhemman nimistön pohjalta luotuja. Ruskossa nimet ovat suurimmaksi osaksi vanhoihin paikannimiin pohjautuvia, mutta Paasniitussa on useampi paas-alkuinen tie. Tosin Paasniittu pohjautuu vanhaan nimistöön. Salon kaavanimistössä on sekä vanhaan nimistöön pohjautuvia kadunnimiä että uusia alueille varta vasten suunniteltuja nimiä. Saloon on yhdistynyt yhdeksän kuntaa, joten nimiä on annettu erilaisilla perusteilla. Aihepiirinimistöä on jonkin verran

uusilla asuinalueilla. Kuten edellä Naantalissa ja Rauman yhteydessä totesin, vokaalin loppuheittoa esiintyy lähinnä vanhaan nimistöön pohjautuvilla nimillä.

Aineistoni jokaisella paikkakunnalla oli kaavanimissä jossain määrin murteellisuutta. Suurin osa kaavanimistä on kuitenkin yleiskielisiä. Kun vertaa Etelä-Pohjanmaan murrealueen ja lounaismurteiden alueen kaavioita, huomaa selkeästi, että lounaismurteiden alueella on enemmän murteellisuutta. Etelä-Pohjanmaan murrealueella kaavanimissä on käytetty murre sanoja, joiden äänneasu on murteellinen. Sen sijaan lounaismurteissa murre sanat eivät sisällä murteellisia äänneasuja niin paljon kuin Etelä-Pohjanmaan murrealueella. Joka tapauksessa lounaismurteiden alueella on keskimäärin huomattavasti enemmän murteellisuutta.

Selkeästi eniten murteellisia nimiä on Raumalla. Tämä johtuu osittain siitä, että siellä yleisenä nimen perusosana on murre sana vahe. Se selittää myös murre sanojen suurehkon prosenttiluvun. Murteellisuus näkyy selvimmin juuri Raumalla. Aihepiirinimissä on jonkin verran murteellisuutta (esimerkiksi Raumalla Uusi-Lahden alueella ja Kauhavalla Myllärin alueella), mutta monet murrepiirteistä pohjautuvat vanhaan nimistöön, kuten edellä mainittu lounaismurteinen vokaalin loppuheitto. Etelä-Pohjanmaalla sana larva on sekä perus- että määriteosassa monessa aineistoni kaavanimessä, samoin sana lakia esiintyy useamman kerran. Konsonantin kahdentuminen sanan alussa on molemmille murrealueelle tyypillinen piirre ja sitä esiintyi jopa samana sanana (esim. pruuksi) molempien murteiden aineistossa.

Aineistoni koostuu kahdesta murrealueesta ja täytyy todeta, että lounaismurteiden alueella on enemmän murteellisuutta. Naantalissa on lounaismurteista prosentuaalisesti vähiten murrepiirteitä, mutta silti sen prosenttiluku 4 % on sama kuin Kauhavalla, jolla on prosentuaalisesti eniten murrepiirteitä Etelä-Pohjanmaan alueella. Muissa aineistoni eteläpohjalaisen murrealueen paikkakunnissa murteellisia piirteitä on yhteensä kaksi prosenttia.

Pohdin tutkimukseni alussa, esiintyvätkö murrepiirteet ryhmänimien vai sijaitsevatko ne hajanaisesti ympäri paikkakuntaa. Alavudella Luttikujan ympärillä on aihepiirinimistöä,

tosin muut nimet eivät ole murteellisia. Muuten murteelliset nimillä ei ole yhteneväisyyttä. Kauhajoen murteelliset nimet ovat ympäri paikkakuntaa sijoittuneita. Kauhavan murrealueella on, kuten jo edellä olen todennut, Myllärin alueelle keskittynyt murteellisten nimien rykelmä. Toki siellä on myös yleiskielisiäkin kaavanimiä. Mummankuja ja Paapankuja ovat lähekkäin, muuten sen alueen tiet on nimetty lähinnä etunimien mukaan. Samoin Herkoolintie ja Nyykoolintie sijaitsevat lähellä toisiaan, mutta varsinaisesti aihepiirinimiryppäystä ei ole kyse.

Laihian murteelliset nimet sijaitsevat ympäripaikkakuntaa lukuun ottamatta Juomukkatietä ja Valokkitietä, joista olen edellä jo maininnut. Seinäjoella kaavanimet ovat pääsääntöisesti ympäri paikkakuntaa, mutta olen jo edellä maininnut Seinäjoen murteelliset nimet, jotka ovat ryhmäniminä.

Luvialla ja Naantalissa ei ole murteellisia ryhmänimiä, vaan murteelliset nimet sijaitsevat hajanaisesti paikkakuntien eri puolilla. Raumalla vaheet muodostavat selkeästi ryhmänimiä. Rauman Tuomoniemen alueella on merenkulkuun liittyvää aihepiirinimistöä, joista osa on murteellista. Vähä-alkuiset nimet ovat siten ryhmänimiä, että niillä on usein vastaparina esimerkiksi iso-alkuinen nimi, jolla on sama loppuosa. Kaikki Rauman murteelliset kadunnimet eivät ole kuitenkaan yhteydessä toisiinsa., vaan niitä on myös yksittäisesti paikkakunnan eri puolilla.

Ruskon alueella suurin osa nimistä on hajanaisesti ympäriinsä lukuun ottamatta Paasniitun paas-alkuisia nimiä. Salossa on Juomikantie alueella, jossa on metsän kasvillisuuteen liittyvää aihepiirinimistöä. Palmukuja sijaitsee Pajulassa, jossa on pajuihin liittyvää ryhmänimistöä. Pääsääntöisesti Salon murteelliset nimet ovat hajallaan ympäri paikkakuntaa.

Etelä-Pohjanmaan murteen alueella murre sanat ovat yleisempiä kuin murrepiirteet. Suositut murre sanat esiintyvätkin moneen kertaan samalla paikkakunnalla siten, että nimen perusosa on eri. Tällaisia sanoja ovat luoma, larva ja lakia. Murteellisista äänneasuista suosituin Etelä-Pohjanmaalla on pitkä vokaali eli pääpainottomien diftongien jälkivokaali on sulautunut ensivokaalin kanssa pitkäksi vokaaliksi.

Lounaismurteiden alueella Raumaa lukuun ottamatta murteelliset äänneasut ovat yleisempiä kuin murre-sanat. Selkeästi suosituin murteellinen äänneasu on vokaalin loppuheitto, jota esiintyy jokaisella aineistoni paikkakunnalla. Ruotsinkielisten lainasanojen johdosta lounaismurteiden alueella on paljon sanoja, joiden alussa on kaksi konsonanttia. Rusko oli tässä suhteessa poikkeus, sillä siellä ei ollut yhtään kaavanimeä, jossa oli ollut kaksi konsonanttia sanan edessä. Lounaismurteiden alueella ei ollut juurikaan yhtäläisyyttä murre-sanoissa. Merkittävin huomio murre-sanoista on luonnollisesti Raumalla käytetty sana vahe. Sen yleisyys on suorastaan hämmästyttävää, koska sen merkitys ei avaudu ulkopaikkakuntalaisille.

Hyvän kaavanimen pitäisi olla sellainen, että sen ääntäminen on vaivatonta ja vastaanottava ihminen ymmärtää sen niin, ettei sitä tarvitse kertoa kirjain kirjaimelta. Edellä mainitun pohjalta voidaan todeta, että aineistoni kaavanimistöön on hyväksytty murre-aineiksia, jotka täyttävät nuo kriteerit. Näin on etenkin Etelä-Pohjanmaan murteen alueella. Siellä enemmistö murre-aineiksista on murre-sanoja, joista esimerkiksi luoma on niin yleinen, ettei ainakaan eteläpohjalainen erota sitä murre-sanaksi. Samoin Etelä-Pohjanmaan murre-alueen ääntöasut ovat vaivattomia lukea ja kirjoittaa. Lounaismurteissa lähes kaikki murre-sanat ja murteelliset äänneasut täyttävät hyvän kaavanimen kriteerit. Ainoastaan nimet, joissa esiintyy vokaalin sisäheittoa, saattavat aiheuttaa ongelmia.

Aineistoni kaavanimissä murre-aines on pääsääntöisesti nimen määriteosassa. Se voi sijaita myös perusosassa, kuten Raumalla suosittu vahe. Suomen kielessä ja murteissa on paljon synonyymejä sanoille tie, polku tai kuja, joten murre-sanoja voisi käyttää enemmänkin nimen perusosassa.

Paikkakuntien koolla ja sijainnilla ei ole merkitystä murre-nimien lukumäärään. Ylipäätään kaavanimet aineistossani ovat muodostuneet hyvin perinteisesti muodon, koon, paikan ja historian mukaan. Aihepiirinimissä on käytetty esimerkiksi kasveja, eläimiä, nimiä, marjoja ja paikallisia elinkeinoja.

Kaavanimissä murteellisuus on hyvä asia niin kauan, kun muistetaan pitää mielessä hyvän kaavanimen ominaisuudet. Ymmärrettävyys ei saa koskaan kärsiä, koska nimiä tarvitaan myös äärimmäisessä hädässä, jolloin kenenkään ei pidä joutua tavaamaan osoitettaan kirjain kirjaimelta. Parhaimmillaan kaavanimistön avulla voidaan tuoda ihmisten mieliin paikkakunnan historiaa, kansankulttuuria ja murretta.

Tämän tutkimuksen yhteyteen olisi voinut ottaa kaavanimistön alueella asuvien ihmisten mielipiteitä nimistä ja niiden murteellisuudesta. Näkökulmana olisi voinut olla myös se, kokevatko he nimet murteelliseksi ja mitä mielikuvia se heissä herättää. Tutkimusta olisi voinut laajentaa myös muille murrealueille ja ottaa aineistoa esimerkiksi itämurteiden alueelta ja verrata sitä länsimurteiden aineistoon. Edellä mainituista asioista saisi hyvän jatkotutkimuksen aikaiseksi.

LÄHTEET

- Aalto, Tiina (2001). Orvokki, lehdokki, vuokko ja moni muu – Aihepiirinimeämisen teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa: Johanna Komppa, Kaija Mallat & Toni Suutari (toim.). *Nimien vuoksi*. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos. 65–82.
- Ainiala, Terhi (1997). *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 667. Helsinki.
- Ainiala, Terhi (2003). Paikannimiä on moneksi. Teoksessa: *Nimellään paikka löydetään Pohjanmaallakin. Nimistöt ja nimistöntutkimus*. Vaasan yliopisto. 29–33.
- Ainiala, Terhi (2005). Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. Teoksessa: *Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki. 10–25.
- Ainiala, Terhi; Saarelma, Minna & Paula Sjöblom (2008). *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.
- Espoon paikannimistö (2014). [online]. [Lainattu 30.10.2014] Saatavilla:
http://www.espoo.fi/fi-FI/Asuminen_ ja_ ymparisto/ Kaavoitus/ Nimisto/ Espoon_ paikannimisto/ PS_ Paciuksenmaelta_ Suvisaaristoon% 2819448% 29
- Eteläpohojalaaset hevosajokalut (2011). [online]. [Lainattu 23.10.2014] Saatavilla:
<http://www.matesla.fi/ajokalut/larva002.htm>
- Ganander, K (1788) *Maan-Miehen Huone- ja Koti-Aptheeki*. [online]. [Lainattu 23.10.2014] Saatavilla: <http://agricola.utu.fi/julkaisut/julkaisusarja/kktk/ganander/kotiapteekki.html>

Häkkinen, Kaisa (1994). *Agricolasta nykykieleen. Suomen kirjakielen historia*. Porvoo: WSOY.

Hänninen, Anneli (1998). Palmunoksia ja pajulampaita. [online]. [Lainattu 30.10.2014] Saatavilla: http://www.kotus.fi/julkaisut/kielipalstat/kielikunnat/1998/1998/palmunoksia_ja_pajulampaita

Karhu, Kerttu (1998). *Eheroon taharoon. Etelä-Pohjanmaan murteen sanakirja*. Juva: WSOY.

Kettunen, Lauri (1930). *Suomen murteet. II. murrealueet*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 188. Helsinki.

Kettunen, Lauri (1999, alkuperäinen 1940). *Suomen murteet. Suomen murrekartasto*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 188. Helsinki.

Kielitoimiston nimiopas (2008). Toim. Pirjo Mikkonen, Minna Salonen & Tiina Manni-Lindqvist. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 148.

Kiviniemi, Eero (1990). *Perustietoa paikannimistä*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 516. Helsinki.

Kiviniemi, Eero (1999). Maisema muuttuu–mullistuuko nimistö? Teoksessa: Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.). *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus & Suomen kuntaliitto. 9–14.

Koskela, Tauno (1993). *Sillail oikke. Rauman kielen sanoja ja sanomisia*. Rauma: Oy Länsi-Suomi.

Kummottos. Turun murteen sanoja ja sanontoja (1989). Toim. Mauno Koski ja Esa Laukkanen. Turku. Turkuseura – Åbosamfundet ry.

- Lakeuden murre-sanakirja* (2010). Toim. Jaakko Vesala ja Keijo Väkevä. Vantaa: 4 Print Oy.
- Lampén, Lea (1986) *Ruotsalais-suomalainen suursanakirja–svensk-finsk storordbok*. Porvoo: WSOY.
- Laurosela, Jussi (1913). *Äännehistoriallinen tutkimus Etelä-Pohjanmaan murteesta I konsonantit*. Helsinki: SKS.
- Laurosela, Jussi (1914). *Äännehistoriallinen tutkimus Etelä-Pohjanmaan murteesta II vokaalit*. Helsinki: SKS.
- Lehikoinen, Laila (1982). *Lappeenrannan kadunnimet*. Etelä-Karjalan museo 9 julkaisusarja. Lappeenranta: Etelä-Saimaan kustannus Oy.
- Lehikoinen, Laila (1994). *Suomea ennen ja nyt. Suomen kielen kehitys ja vaihtelu*. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Lehikoinen, Laila (1999). Näkökulmia kadunnimistöön. Teoksessa: Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim). *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus & Suomen kuntaliitto. 61–64.
- Lehtinen, Tapani (2007). *Kielen vuosituhanneet. Suomen kielen kehitys kantauralasta varhaisuomeen*. Tietolipas 215. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Louhivaara, Maija (1999). *Tampereen kadunnimet*. Tampereen museoiden julkaisuja 51. Tampere.
- Mielikäinen, Aila ja Marjatta Palander (2014). *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Suomalaisen kirjallisuuden

seura. Helsinki.

Miikkulainen, Raija (1996). Poiketaan Ouraan. Teoksessa: Ritva Liisa Pitkänen, Helena Suni ja Satu Tanner (toim.). *Kielen kannoilla. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 20 vuotta*, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 86. Helsinki. 119–136.

Mikkonen Pirjo & Sirkka Paikkala (2000). *Sukunimet*. Helsinki: Otava.

Naantali tunnissa (2009). [online]. [Lainattu 17.9.2014] Saatavilla:

http://www.onehourwords.com/sites/onehourwords.com/files/080509_Linsoft_ohw_naantali_naytto.pdf

Nissilä, Viljo (1962). *Suomalaista nimistöntutkimusta*. Sanakirjasäätiön nimistöjaoksen julkaisuja 2. Helsinki.

Nyky-suomen sanakirja (1970). Osat I–VI. Toim. Matti Sadeniemi ja Jouko Vesikansa. Porvoo: WSOY.

Närhi, Eeva Maria (1979). Kaavanimistö kielen osana. Teoksessa: Leo A. Pesonen (toim.). *Helsingin kadunnimet 2*. Helsingin kaupungin julkaisuja 32. Helsinki. 22–28.

Närhi, Eeva Maria (1989). Kaavanimistön suunnittelu. Teoksessa: Jouko Vesikansa (toim.). *Nyky-suomen sanavarat*. Juva: WSOY. 344–348

Närhi, Eeva Maria (1999a). Ratamestareita, Pasuunoita, Orpaanportaita. Aihepiirien käyttö nimistönsuunnittelussa. Teoksessa: *Helsingin kadunnimet 3*, 22–33. Toim. Jyrki Lehikoinen. Helsinki: Gummerus.

Ojansuu, Heikki (1901a). *Suomen lounaismurteiden äännehistoria. Konsonantit. Descendentti esitys*. Helsinki: SKS.

- Ojansuu, Heikki (1901b). *Suomen lounaismurteiden äännehistoria. Vokaalioppi. Descendentti esitys*. Helsinki: SKS.
- OONA (1985) = *Ohjeet osoitenimien ja –numeroiden antamisesta*. Kaupunkiliiton julkaisu B 207. Helsinki: Suomen kaupunkiliitto.
- Paikkala, Sirkka (1999a). Nimen suunnittelun lähtökohtia. Teoksessa: *Paikannimet – paikan muisti. Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999*, 25–28.
- Paikkala, Sirkka (1999b). Nimistönsuunnittelu vaatii järkeä ja tunnetta. Teoksessa: Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.). *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus & Suomen kuntaliitto. 54–60.
- Paikkala, Sirkka (2000). Nimistönsuunnittelu kunnissa 1999. Teoksessa *Kaavanimien hätäkaste. Nimistönsuunnittelu kunnissa 1999*, 3–58. Toim. Sirkka Paikkala. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 113. Helsinki
- Pitkänen, Ritva Liisa (1999). Paikannimet. Teoksessa: Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.). *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas*. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus & Suomen kuntaliitto. 15–22.
- Pääkkönen, Irmeli (1989). Sanojen äänneasu ja oikeinkirjoitus. Teoksessa: Jouko Vesikansa (toim.). *Nykysuomen sanavarat*. Juva: WSOY. 357–382.
- Rannikko-Iltanen, Seija (2011). [online]. [Lainattu 9.9.2014] Saatavilla: <http://suku.genealogia.fi/archive/index.php/t-13332.html>
- Rapola, Martti (1969). *Johdatus suomen murteisiin*. Kolmas painos. Helsinki: SKS.

Rauman museon pitsikokoelma (2014). [online]. [Lainattu 4.9.2014] Saatavilla:

<http://www.rauma.fi/museo/pitsisivut/sivut/pitsikokoelma.htm>

Raumasivut (2014). [online]. [Lainattu 4.9.2014] Saatavilla:

<http://www.raumasivut.fi/raumawiki/pyyrman>

Salon kadunnimet (2007). Julkaisematon taulukko.

Siltamäki, Markus (2004). *Kukkaroho ja plakkarihi. Laitilan murteen sanakirja*. Toim.

Heli Laaksonen. Vakkasuomalainen ääni ja tarina –hankkeen julkaisuja 3.

Keuruu: Sammakko.

Suomalainen paikannimikirja (2007). Toim. Sirkka Paikkala, Pirjo Mikkonen, Ritva

Liisa Pitkänen & Peter Slotte. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 146. Jyväskylä: Karttakeskus & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

SMS (1985-2008) = *Suomen murteiden sanakirja*. Osat 1-8. (a-kurvottaa). 1985–2008.

Helsinki:SKS.

SMS (2014) = *Suomen murteiden sanakirja* [online]. [Lainattu 11.8.2014] Saatavilla:

<http://kaino.kotus.fi/sms/>

Suviranta, Sami (2012). Katu vai tie? *Kielikello* 2, 21.

Svenska ortnamn i Finland: med finska motsvarigheter (1963). [online]. [Lainattu

16.12.2014] Saatavilla: <http://runeberg.org/sveortfin/0119.html>

Terho, Olavi (1979). Nimistö kaavan osana. Teoksessa *Helsingin kadunnimet* 2,15–

21. Toim. Leo A. Pesonen. Helsingin kaupungin julkaisuja 32. Helsinki:

Kauppakirjapaino Oy.

- Tuomi, Tuomo (1989). Yleiskielemme murrepohjainen sanasto. Teoksessa: Jouko Vesikansa (toim.). *Nykysuomen sanavarat*. Juva: WSOY. 28–56.
- Vahtola, Jouko (1999). Paikan nimi – paikan muisti. Teoksessa: *Paikannimet – paikan muisti. Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999*. 4–5.
- Viljamaa-Laakso, Marja (1999). Nimistönsuunnittelu 2000-luvulle. Teoksessa: Sirkka Paikkala, Ritva Liisa Pitkänen & Peter Slotte (toim.). *Yhteinen nimiympäristömme. Nimistönsuunnittelun opas*, Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus & Suomen kuntaliitto. 40–53.
- Vilkuna, Kustaa, Marketta Huitu ja Pirjo Mikkonen (1998). Etunimet. Teoksessa: *Uusi suomalainen nimikirja*. Helsinki: Otava. 21–228.
- Virtaranta, Pertti (1967). F.E. Sillanpään puhetta. Teoksessa: *Satakunta, Kotiseutututkimuksia XVIII*. 228–326. [online]. [Lainattu 23.10.2014] Saatavilla: <http://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/kirjasto/maakuntakirjasto/satakunta-sarja/5vVaQ4hUH/Satakuntasarja18.pdf>
- Welin, Saara (2000) Opaskartat ja niiden nimet. Teoksessa: Sirkka Paikkala (toim.). *Kaavanimien hätäkaste. Nimistönsuunnittelu kunnissa 1999*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 113. Helsinki. 59–66.
- Westerholm, Simo & Pekka Westerholm (1998). Panelias paohataan tällä. *Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 50*. Jyväskylä: Gummerus.
- Wiik, Kalevi (2006a). *Sano se murteella. Minkälaisia suomen murteet ovat ja missä niitä puhutaan*. Tampere: Pilot-kustannus Oy.
- Wiik, Kalevi (2006b). *Suomen murteiden kartasto*. A Murreilmiöiden levikkejä, B Murrealueita- ja rajoja. Turku.